



SPRÁVA O VÝSLEDKoch KONTROLNEJ ČINNOSTI

NAJvyššIEHO KONTROLNÉHO ÚRADU SR

ZA ROK 2019



**SPRÁVA O VÝSLEDKOV
KONTROLNEJ ČINNOSTI**

NAJVYŠŠIEHO KONTROLNÉHO ÚRADU SR

ZA ROK 2019

Obsah

Úvod	8
1 Budujeme dôveryhodnú kontrolnú inštitúciu	10
1.1 Stratégia rozvoja NKÚ SR do roku 2025	10
1.1.1 Vysoká miera významnosti a dôležitosti kontrolovaných rizík a problémov	11
1.1.2 Vyššia kvalita, odbornosť a profesionalita ľudských zdrojov	13
1.1.3 Efektívnou komunikáciou k vyššej dôvere verejnosti	14
1.1.4 Vyššia hodnota za vynaložené peniaze aj v NKÚ SR	16
1.2 Rastúci význam medzinárodnej spolupráce v aktivitách úradu	17
2 Zameranie kontrolnej činnosti v roku 2019	18
2.1 Proces tvorby plánu kontrolnej činnosti	19
2.2 Výsledky kontrolnej činnosti v číslach	20
3 Rozpočtový proces v stanoviskách NKÚ SR	24
3.1 Stanovisko k hospodáreniu štátu za rok 2018	25
3.2 Príjmová a výdavková politika štátu počas roka 2019	27
3.3 Stanovisko k návrhu štátneho rozpočtu na rok 2020	28
4 Podstatné zistenia z kontrolnej činnosti NKÚ SR v roku 2019	32
4.1 Plnenie cieľov elektronizácie verejnej správy je stále významnou výzvou	33
4.1.1 Elektronizácia vzdelávacieho systému regionálneho školstva má medzery	33
4.1.2 Digitalizačné národné projekty zachovania kultúrneho dedičstva môžu slúžiť ako príklad dobrej praxe	35
4.1.3 Projekt elektronických služieb katastra nehnuteľností – príklad zlej praxe	36
4.1.4 Pripravenosť samosprávy na poskytovanie služieb e-Governmentu sa aj vďaka kontrole NKÚ SR zvýšila	37
4.1.5 Distribúcia príjmov z elektronického mýtného systému nie je optimálna	39
4.1.6 Pre ochranu osobných údajov v informačných systémoch je dôležitá zrozumiteľnosť a jednoznačnosť legislatívy	41
4.2 Zamerané na štátne podniky a akciové spoločnosti štátu	42
4.2.1 Plnenie povinností zakladateľov štátnych podnikov má príliš veľa slabých miest	42
4.2.2 Štátne akciové spoločnosti – príliš veľa externých služieb	46
4.3 Keď služobné byty menia svoj účel a nehnuteľnosti nie sú dlhodobo využívané	47
4.4 Na ochranu kultúrneho dedičstva sa zdroje nevyužívajú dostatočne transparentne	49
4.5 Udržateľnosť vedeckých parkov je problematická	51
4.6 Plnenie medzinárodných záväzkov vyžaduje nadrezortný prístup	52
5 Samospráva v hľadáčkiku kontroly NKÚ SR	56
5.1 Reforma samosprávy v Bratislave je žiaduca	57
5.2 Nedostatočná práca s pohľadávkami môže mať pre hlavné mesto Bratislava vážne dôsledky	58
5.3 Riziká zmeny vlastníckej štruktúry vodárenských spoločností nemožno vylúčiť – príklad BVS, a. s.	60
5.4 Mestá svojimi dotáciami najviac podporujú šport	63
5.5 Aj občanov trápi zlé hospodárenie obcí	64
5.6 Regionálna samospráva zabezpečuje dôležité funkcie štátu v oblasti školstva a zdravotníctva	65
5.7 Košická krajská samospráva sa pri realizácii významného projektu nevyhla nedostatkom	68
5.8 Kontrola projektov Európskych štrukturálnych a investičných fondov	71
Záver	76
Príloha	78

Zoznam používaných skratiek

EK	Európska Komisia
EÚ	Európska únia
EUROSAI	Európska organizácia najvyšších kontrolných inštitúcií
HDP	hrubý domáci produkt
INTOSAI	Medzinárodná organizácia najvyšších kontrolných inštitúcií sveta
INCOSAI	Kongres členských krajín INTOSAI
IS	informačné systémy
IS VS	informačné systémy verejnej správy
MDV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MŠVVŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NFP	nenávratný finančný príspevok
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
OP	Operačný program
PRV	Program rozvoja vidieka
SR	Slovenská republika
ŠR	štátny rozpočet
VÚC	Vyšší územný celok

ÚVOD

Povinnosť predkladať NR SR Správu o výsledkoch kontrolnej činnosti vyplýva NKÚ SR zo zákona, ktorým bol úrad v roku 1993 zriadený. Každoročne tak Správa informuje poslancov najvyššieho zákonodarného orgánu, akým spôsobom sa v našej krajine využila kontrolovaná časť verejných zdrojov, ktoré mali zabezpečiť nielen bežné potreby orgánov a organizácií verejnej správy, ale predovšetkým ich udržateľný rozvoj.

Nie vždy je tento obraz taký, aký by spoločnosť chcela a potrebovala. Správy totiž každý rok názorne ukazujú príklady nehospodárneho, neefektívneho a neúčelného využívania prostriedkov v organizáciách štátnej správy a samosprávy, štátnych podnikoch, štátnych akciových spoločnostiach či v subjektoch, kde má štát majetkový podiel, alebo ktoré plnia verejný záujem. Zistenia kontroly stále príliš často ukazujú na nedodržiavanie rozpočtových pravidiel ako základného rámca transparentného a účelného využívania rozpočtových prostriedkov.

Zmyslom činnosti NKÚ SR nie je iba na tieto nedostatky poukazovať – to by bolo príliš málo. Rovnako dôležité je, aby sa najmä podstatné problémy, na ktoré poukázala kontrola, aj skutočne riešili, aby sa prijímali rozhodnutia, ktoré menia správu vecí verejných k lepšiemu.

Nezastupiteľnú funkciu v zdokonaľovaní spoločenského riadenia smerujúceho k udržateľnému rozvoju má národný parlament a vláda. Tieto orgány pre plnenie svojich spoločenských funkcií potrebujú nevyhnutne poznať významné výsledky kontroly NKÚ SR, poznať príčiny problémov a nedostatkov. Môžu ich využívať ako dôvod na legislatívne zmeny alebo na prijímanie takých opatrení, ktoré včas zabránia opakovaniu sa problémov, ktoré znižujú efektívnosť verejnej správy. Ak problémy, na ktoré kontrola dlhodobo poukazuje, neriešia zodpovedné orgány, hrozí riziko, že ich začne riešiť „ulica“ so všetkými dôsledkami takéhoto konania.

Stále zložitejšie problémy udržateľného rozvoja spoločnosti vyžadujú, aby sa na ich riešení podieľali viaceré sektorové a prierezové politiky, pretože náročné a zložité problémy vyžadujú celostné riešenie. Skúsenosti z kontroly ukazujú, že uplatňovanie nadrežortného, celostného prístupu k problémom je výrazne slabou stránkou riadenia spoločenského rozvoja. NKÚ SR v tejto slabine vidí jeden z hlavných dôvodov nízkej efektívnosti pôsobenia verejných politík a inštitúcií. V roku 2019 na Slovensku existovalo okolo 300 rezortných čiastkových stratégií, bez vzájomnej previazanosti, nedostatočne zdôvodnených cieľov a nástrojov ich dosiahnutia a hodnotenia. Slovensko však nevyhnutne potrebuje prijať stratégiu rozvoja, ktorá bude integrovať aj problematiku regionálneho a územného rozvoja, čím vytvorí základ pre dlhodobé

strategické plánovanie a riadenie na celoštátnej, ako aj regionálnej a lokálnej úrovni.

Výnimočnosťou predkladania Správy o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ SR za rok 2019 na rokovanie NR SR je fakt, že správu predkladáme novému poslaneckému zboru, ktorý vzišiel z tohtoročných februárových volieb. Popri tých poslancoch, ktorí mali možnosť zoznámiť sa s našimi správami už v minulosti, v súčasnom zložení parlamentu sú aj noví členovia, ktorí sa s takouto súhrnnou informáciou o úrade a jeho kontrolnej činnosti stretávajú prvýkrát. Preto aj prostredníctvom predkladanej správy chceme zdôrazniť význam poslania NKÚ SR v systéme orgánov štátu, a tiež to, ako úrad toto poslanie naplňa aj vo vzťahu k NR SR.

V správe, popri informáciách o najdôležitejších výsledkoch kontrolnej činnosti, sa možno dozvedieť, aké strategické aktivity úrad vyvíja k tomu, aby bola kontrolná činnosť zameraná na podstatné a významné problémy vynakladania verejných zdrojov. Okrem iného, dôvodom takýchto informácií je skutočnosť, že návrh rozpočtu NKÚ SR schvaľuje parlament, a preto považujeme za vhodné, aby o zámeroch úradu vedeli aj poslanci NR SR.

Cieľom NKÚ SR je, aby kontrola dosahovala všetky atribúty vysokej odbornosti, profesionality, objektívnosti a zrozumiteľnosti, a to nielen pre odbornú, ale aj laickú verejnosť. Iba takáto kontrola sa môže stať základnou podmienkou zdokonaľovania riadenia kontrolovaných subjektov smerom k vyššej kvalite ich činnosti, ale najmä ku kvalifikovanejšiemu riadeniu spoločenských procesov, ktorých výsledkom bude dobre spravovaná spoločnosť. Naplňať túto predstavu o kontrole sa NKÚ SR snažil aj minulý rok a výsledky tohto snaženia sú obsahom predloženej správy.

1 BUDUJEME DÔVERYHODNÚ KONTROLNÚ INŠTITÚCIU

1.1 STRATÉGIA ROZVOJA NKÚ SR DO ROKU 2025

Rámce, v ktorých vykonáva NKÚ SR svoju činnosť, sú dané Ústavou SR a zákonom č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky. Postavenie NKÚ SR v sústave kontrolných inštitúcií SR je výnimočné najmä tým, že výsledky jeho kontrolnej činnosti majú slúžiť predovšetkým národnému parlamentu a centrálnej vláde na zlepšenie správy vecí verejných. Je to dané tým, že úrad má široký mandát pre kontrolu použitých verejných zdrojov a na tomto základe vypracováva stanoviská k návrhu štátneho rozpočtu, záverečnému účtu verejnej správy, ako aj správu o výsledku ročnej kontrolnej činnosti. Je kontrolnou inštitúciou nezávislou od výkonnej moci. Poslanci parlamentu môžu, s využitím odporúčaní a zistení NKÚ SR, nastavovať výkonným inštitúciám štátu zrkadlo úspešnosti realizácie kľúčových verejných politík, efektívnosti rozvojových projektov či plnenia záväzkov voči európskym i medzinárodným inštitúciám.

Plneniu tejto nezastupiteľnej úlohy NKÚ SR výrazne napomohla novela zákona z minulého roku, ktorá umožňuje úradu, aby všetky záverečné správy z kontroly nielen predkladal jednotlivým výborom NR SR na vedomie, ale **aby výbory o najzávažnejších zisteniach aj rokovali a prijímali k nim i uznesenie**. Nové pravidlá

nakladania s výstupmi jednotlivých kontrol tak aktívne zapájajú do systému kontroly poslancov parlamentu a v rámci demokratickej spoločnosti sa týmto vytvára širší priestor pre kontrolu vlády, ústredných orgánov štátu, verejných korporácií, ale aj regionálnej či miestnej samosprávy. Na základe toho bude môcť Národná rada SR prostredníctvom svojich výborov pružnejšie reagovať na výsledky kontroly aj prípadnými nevyhnutnými legislatívnymi zmenami a prispievať tak k transparentnejšiemu využívaniu domácich i európskych prostriedkov či majetku štátu.

Ak NKÚ SR **chce byť aj naďalej akceptovanou národnou autoritou pre externú kontrolu nielen doma, ale aj v zahraničí**, musí adekvátnym spôsobom reagovať na nové výzvy, ktoré sú na kontrolu kladené. Nutnosť výraznejšej reštrukturalizácie činnosti národných kontrolných autorít zdôrazňujú všetky medzinárodné organizácie združujúce najvyššie kontrolné úrady Európy, ale aj iných krajín sveta. Úrad musí kontrolu prioritne zameriavať na významné problémy a riziká využívania vlastných a medzinárodných verejných zdrojov na dosahovanie tých cieľov udržateľného rozvoja do roku 2030, ku ktorým sa naša krajina prihlásila.

Preto je dôležité, aby sa NKÚ SR kontrolou výraznejšie zameriaval na oblasť pôsobenia verejných politík na celoštátnej i regionálnej úrovni, na spôsoby stanovenia cieľov ich politík, zdrojového zabezpečenia, riadenia a hodnotenia výsledkov a vplyvov. Mimoriadne dôležitou oblasťou kontrolnej činnosti sa stávajú otázky plnenia medzinárodných záväzkov, ku ktorým sa Slovensko zaviazalo. Jasné a zrozumiteľné závery takýchto kontrol poskytnú tvorcom verejných politík objektívny obraz o tom, či a ako sa stanovené ciele plnia, v čom sú príčiny neplnenia, a tiež ako efektívne, hospodárne a účinne sa pri dosahovaní cieľov zdroje využili. Iba takto zameraná kontrolná činnosť môže byť dôležitou súčasťou riadenia štátu, čo si však vyžaduje flexibilnejšie konanie NKÚ a jeho zamestnancov jednotlivo i v tímoch. Je to dané aj tým, že od kontrolných inštitúcií sa očakáva, aby sa, okrem kontrolnej činnosti, výraznejšie zapájali do analytickej činnosti, zabezpečovali rôzne formy poradenstva a konzultačnej činnosti, venovali sa výskumu metódy a metód kontroly a pod.

Systémovým nástrojom na uskutočnenie potrebných zmien posilňujúcich odbornosť, profesionalitu a kvalitu kontrolárskej činnosti, je Stratégia rozvoja NKÚ SR na roky 2020 – 2025, ktorá bola prijatá v minulom roku. Reflektuje na všetky významné faktory, ktoré ovplyvňujú činnosť úradu dnes, ako aj na tie, ktoré môžu jeho

činnosť ovplyvňovať v nadchádzajúcich rokoch. V nasledujúcich rokoch preto bude dôležité,

- **aby kontrolná činnosť bola zameraná na problémy, ktoré majú vysokú mieru významnosti a dôležitosť pri dosahovaní udržateľného rozvoja Slovenska,**
- **aby rozvoj ľudských zdrojov úradu smeroval k vyššej kvalite, odbornosti a profesionalite,**
- **aby efektívna komunikácia so všetkými zainteresovanými stranami posilňovala dôveru v činnosť úradu,**
- **aby používané rozpočtové prostriedky úradu prinášali vyššiu pridanú hodnotu.**

Plnenie týchto cieľov je nevyhnutnou podmienkou, aby NKÚ SR poskytoval všetkým zainteresovaným stranám také výstupy, ktoré umožnia čoraz lepšie spravovať našu spoločnosť, teda využívať finančné a ľudské zdroje krajiny hospodárnejšie, efektívnejšie a účinnejšie.

1.1.1 VYSOKÁ MIERA VÝZNAMNOSTI A DÔLEŽITOSTI KONTROLOVANÝCH RIZÍK A PROBLÉMOV

Všetky medzinárodné podujatia a aktivity súvisiace s činnosťou najvyšších národných kontrolných inštitúcií poukazujú na potrebu orientovať kontrolnú činnosť na nové výzvy a problémy sformulované vo významných dokumentoch OSN, inštitúcií EÚ alebo národných stratégií udržateľného rozvoja. Je zjavné, že v súčasnosti sa okrem problémov životného prostredia, rozvoja všetkých druhov infraštruktúry, stále závažnejšími stávajú problémy chudoby, vrátane chudoby celých regiónov aj vo vyspelých krajinách, problémy prístupu k vode a pitnej vode zvlášť, prístupu k pôde, demografické problémy, nezamestnanosť mladých ľudí, migrácia, štruktúra vzdelania a celý rad ďalších problémov. Celý rad týchto problémov sa vo väčšej či menšej miere týka aj Slovenska. V septembri 2015 schválili členské krajiny OSN na svojom summite v New Yorku historický dokument pod názvom „*Premena nášho sveta: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj*“. Ide o rozvojový program OSN na obdobie 2015 až 2030, ktorý pozostáva zo 17 cieľov udržateľného rozvoja (Sustainable Development Goals – SDGs), ktoré reagujú na vyššie uvedené problémy členských krajín OSN.

Vláda SR uznesením č. 273/2018 schválila súbor

6 národných priorit, ktoré prispôsobujú záväzok Slovenska voči Agende 2030 národným podmienkam. Prioritami našej krajiny, ktoré **sa stanú aj prioritami kontrolnej činnosti NKÚ SR v strednodobom horizonte**, sú:

- Vzdelanie pre dôstojný život
- Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí
- Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia
- Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy
- Právny štát, demokracia a bezpečnosť
- Dobré zdravie.

Na potrebu **rozvíjať kontrolnú činnosť smerom k národným prioritám** poukázal aj XXIII. kongres INCOSAI, ktorý sa konal v Moskve v septembri 2019. V prijatej Deklarácii sa okrem iného zdôrazňuje, že národné kontrolné inštitúcie stoja pred **výzvami, ktoré súvisia s rozvojom informačných technológií pre prácu s dátami**. Nové informačné systémy a úložiská verejne dostupných zdrojov dávajú kontrolórom nové možnosti pre racionálnejšie i efektívnejšie hodnotenie verejných politík, často aj bez toho, aby svojou prítomnosťou zaťažovali subjekty kontroly. Digitalizácia a informatizácia umožňuje aj

kontrolným úradom precíznejšie vnímať, predvídať a riadiť rizikové faktory vo všetkých oblastiach spoločenského života.

Uvedené medzinárodné a národné dokumenty sú nosnými, ktoré NKÚ SR využil a využije pri naplňaní stratégie kontrolnej činnosti zameranej na významné a dôležité problémy a riziká dosahovania stanovených cieľov. Orientácia na takto medzinárodne odporúčané zameranie kontroly a využitie nových technológií zároveň prinášajú so sebou oveľa viac možností na vykonávanie medzinárodných kontrolných akcií a následné porovnanie výsledkov a ukazovateľov hodnotenia stanovených cieľov. **NKÚ SR tak bude poskytovať viac benchmark informácií, informácií o dobrej aj zlej praxi v jednotlivých krajinách, ktoré môžu poslúžiť parlamentu i vláde na efektívnejšie a účinnejšie dosahovanie stanovených cieľov.**

Takáto ambícia úradu vyžaduje dôsledne pokračovať vo všetkých doterajších pozitívnych skúsenostiach z kontrolnej činnosti, ktorých kvalitu potvrdil proces hodnotenia kvality metodikou PMF (Performance Measurement Framework), ktorý úrad v minulom období podstúpil. Hodnotiteľmi boli skúsení kontrolóri z českého NKÚ a hodnotiacia správa preukázala, že kvalita kontroly NKÚ SR dosahuje v zmysle medzinárodných štandardov požadovanú úroveň. Naplnenie

strategického smerovania kontrolnej činnosti však vyžaduje, aby úrad širokým spektrom vzdelávacích aktivít pripravil svojich zamestnancov na zvládnutie nových požiadaviek a výziev. Ide najmä o posilnenie kvality výkonu kontroly založenej na odbornosti, profesionalite i komunikačných schopnostiach zamestnancov.

1.1.2 VYŠŠIA KVALITA, ODBORNOSŤ A PROFESIONALITA ĽUDSKÝCH ZDROJOV

Naplnenie strategického smerovania kontrolnej činnosti potrebuje, aby úrad celým spektrom personálnych a vzdelávacích aktivít **pripravil zamestnancov na zvládnutie nových požiadaviek a výziev**. Tieto sa netýkajú iba požadovaného zamerania kontroly, ale najmä kvality jej výkonu, založenej na odbornosti, profesionalite i komunikačných schopnostiach zamestnancov. Preto úrad dlhodobejšie venuje pozornosť rozvíjaniu poznatkov a zručností svojich zamestnancov, ale aj budovaniu nových podporných útvarov, ktoré umožňujú výraznejšie využiť analytické a komunikačné nástroje v kontrole a prezentovaní jej výsledkov. Bez nových pracovných profilov založených na poznatkoch z ekonomických či právnych vied, ale aj na poznani z oblasti sociológie, psychológie, komunikácie, informatizácie, manažmentu a pod., nebude možné budovať tímy „kontrolórov budúcnosti“. Na túto výzvu zareagoval úrad už v roku 2017 a spustil Národný projekt budovania a rozvoja odborných kapacít svojich zamestnancov. V priebehu rokov 2018 a 2019 bolo na základe spolupráce s odborníkmi zo slovenských vzdelávacích inštitúcií a univerzít, ale taktiež za účasti zahraničných expertov, vyškolených viac ako 150 kontrolórov na výkon rôznych typov kontrol, analytikov a odborných zamestnancov NKÚ SR. Súčasťou programu je aj koučing skupín kontrolórov výkonnostnej kontroly pri príprave a výkone kontroly švédskymi expertmi, ktorí majú bohaté skúsenosti s týmto typom kontrol doma i vo svete.

V rámci kompetenčného vzdelávania štátni zamestnanci absolvovali 105 aktivít. Prevažnú väčšinu tvorili individuálne vzdelávacie aktivity. Osvedčilo sa aj vzdelávanie zamestnancov expozitúr v regionálnych vzdelávacích centrách či na Úrade vlády SR v rámci operačného programu Technická pomoc. Jednou z najvýznamnejších vzdelávacích aktivít je cyklický tréningový program pre výkon všetkých troch typov kontroly. Tréningový program je zastrešovaný lektormi zo slovenských, ale aj českých univerzít. V roku 2019 bol realizovaný druhý rok tohto dvojsemestrálneho programu. Pre budúce



Obrázok č. 2: Špičkový švédsky expert Tony Angleryd odovzdáva kontrolórom svoje skúsenosti z výkonnostnej kontroly v rámci národného projektu Budovanie a rozvoj odborných kapacít NKÚ SR

obdobie sú okrem aktivít národného projektu pripravené na realizáciu ďalšie vzdelávacie programy zacielené na rozvoj a zdokonaľovanie kontrolórovských, riadiacích a komunikačných vedomostí a zručností zamestnancov úradu v zmysle prijatej stratégie.

Smerovanie k vyššej kvalite, odbornosti a profesionalite vo všetkých činnostiach úradu vyžaduje, aby aj štátni zamestnanci boli motivovaní k takýmto hodnotám viac ako kedýkoľvek v minulosti. „*Dôveruj, ale preveruj*“ je stará múdrosť, ktorá sa vzťahuje aj na poznanie miery osvojenia si týchto hodnôt u jednotlivých zamestnancov a ich využitia. Nestačí iba absolvovať nejaký typ vzdelávania, dôležité je, ako sa nové poznatky uplatňujú v praxi. **Súčasný zákon o štátnej službe však podľa názoru NKÚ SR nevytvára dostatočne flexibilný priestor** pre to, aby úrad mohol uplatňovať také požiadavky **na preverovanie pripravenosti zamestnanca na vykonávanie kontrolórskej činnosti**, aké sú kladené na audítora súkromného sektora. A to nielen pri nástupe do zamestnania, ale aj počas neho. Ani problematika riadeného a cieleného **kariérneho rastu nie je dostatočne v zákone riešená**, pričom je to jeden z významných stimulov k zvyšovaniu odbornosti a potrebných zručností aj zamestnancov štátnej správy.



Obrázok č. 1: Prevzatie správy s výsledkami hodnotenia kvality NKÚ SR metodikou PMF predsedom K. Mitříkom z rúk Miloslava Kalu, prezidenta českého kontrolného úradu

Ku koncu roka 2019 pracovalo na NKÚ SR 296 zamestnancov, z čoho 285 bolo v štátnozamestnanec-kom pomere a 11 vo výkone práce vo verejnom záujme. Na ústredí pracovalo 164 zamestnancov a na regionálnych pracoviskách ich počet dosiahol číslo 132. V štruktúre zamestnancov prevládajú ženy, ktoré tvoria 60 %. Rovnaký prístup k ženám sa prejavuje v úrade v tom, že takmer 60 % riadiacich pozícií bolo obsadených ženami.

Pre strategický rozvoj úradu je dôležitá veková štruktúra zamestnancov. Priemerný vek zamestnancov bol 49 rokov. Nízke zastúpenie – iba 3 % tvoria zamestnanci vo veku do 30 rokov. Najsilnejšia je skupina zamestnancov medzi 30 až 50 rokom veku – tvorí ju až 54 %. Najstaršia veková skupina, t. j. 60+ má 12-percentné zastúpenie vo vekovej štruktúre zamestnancov úradu. Uvedený stav sa prejavuje aj v štruktúre zamestnancov podľa počtu rokov ich pôsobenia na NKÚ SR. Štruktúra údajov znázornená v grafe svedčí o tom, že úrad disponuje značným podielom zamestnancov pracujúcich na úrade viac ako 15 rokov. (Graf č. 1)

1.1.3 EFEKTÍVNOU KOMUNIKÁCIOU K VYŠŠEJ DÔVERE VEREJNOSTI

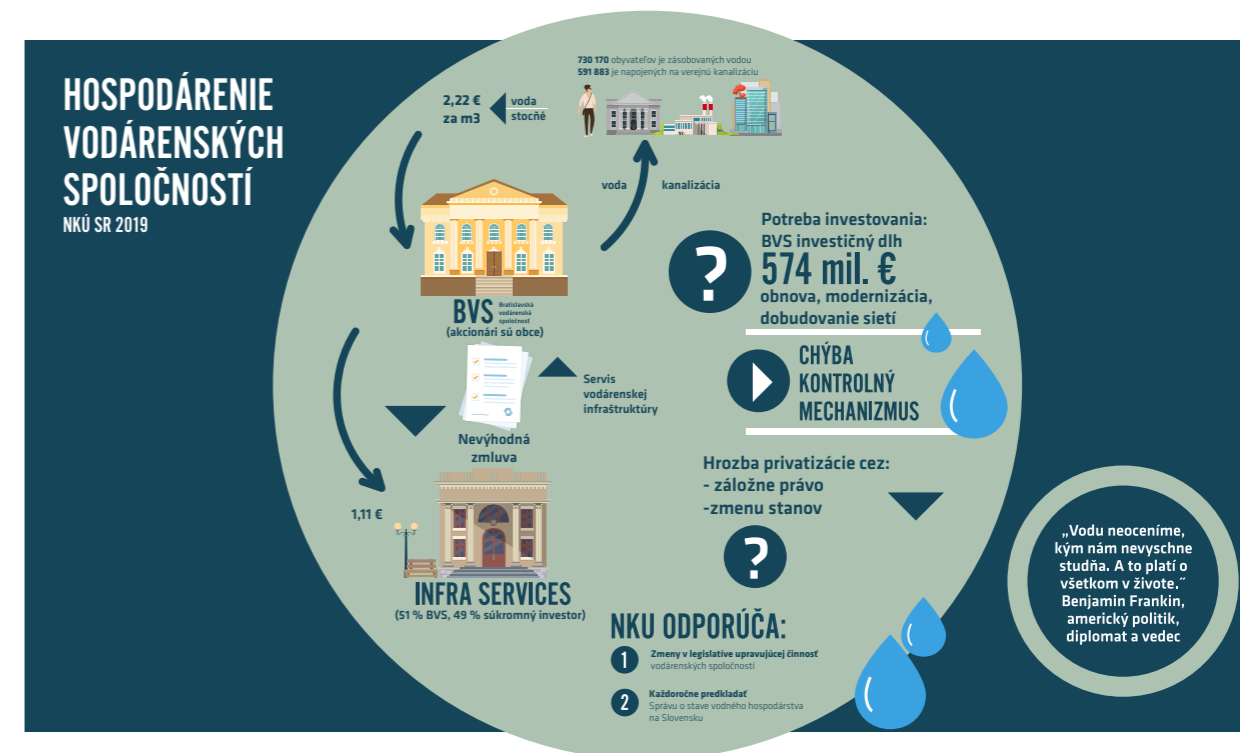
Z pohľadu pôsobnosti NKÚ SR je dôležité, aby naplnil svoje poslanie aj prostredníctvom moderných a otvorených nástrojov komunikácie. Úrad si dôveryhodnosť buduje predovšetkým prostredníctvom profesionálneho a odborného prístupu ku kontrole, ale nemenej dôležité sú spôsoby partnerskej komunikácie s kontrolovanými subjektmi a ostatnými inštitúciami či občanmi. Aktívna a vyvážená prezentácia výsledkov kontrolnej činnosti úradu stojí na uplatňovaní zrozumiteľného jazyka a vizualizácie. Výsledky práce kontrolórov sú podporené využívaním modernej grafiky či digitálnej prezentácie. Na tento účel sme vytvorili novú pracovnú pozíciu „editor“, ktorou bol posilnený útvar komunikácie a styku s verejnosťou. Týmto rozhodnutím boli po prvý raz do vysoko odborného kontrolórskeho prostredia zapojení špecialisti na oblasť komunikácie, prezentácie, publicity, či práce s médiami a interaktívnymi sociálnymi sieťami. V záujme priblíženia výsledkov kontrolnej činnosti širšej verejnosti publikuje úrad záverečné správy z kontroly, ktoré ponúkajú občanom pohľad na zistenia a odporúčania z kontrolných akcií v širších súvislostiach zrozumiteľným jazykom a názorným spôsobom.

O významných zisteniach úradu informuje jeho predseda štvrtročne najvyšších ústavných činiteľov – prezidenta, predsedu parlamentu a premiéra. Prizývanie predsedu NKÚ SR na rokovanie Vlády SR je tiež cesta, ako môže úrad informovať členov vlády o závažných problémoch, ktoré kontrola zistila v rezortoch a ich organizáciách.

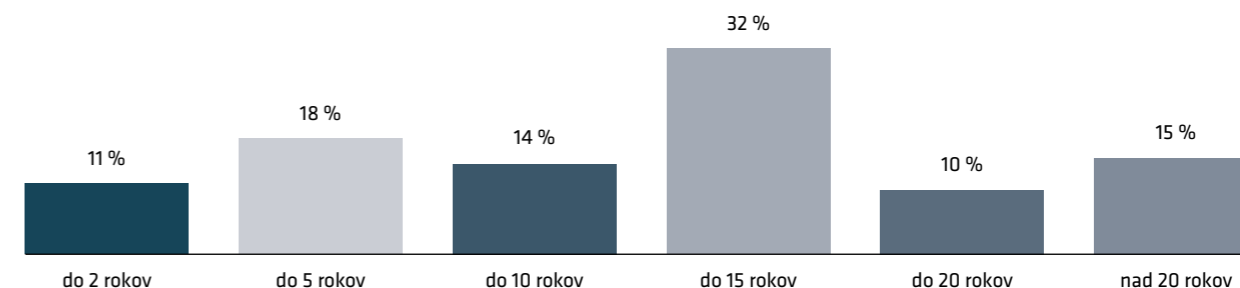
Úrad okrem vydávania štandardných tlačových správ pristúpil k prezentácii výsledkov svojej práce s využitím moderných nástrojov audio a video prezentácií. NKÚ SR je tak jedným z mála úradov v rámci Slovenskej republiky, ktorý s médiami a verejnosťou komunikuje nielen klasickými prostriedkami, ale aj prostredníctvom celej škály digitálnych nástrojov. Prezentácia aktivít úradu on-line, s využitím sociálnych sietí (Facebook, Instagram, LinkedIn, Twitter) sa stala v roku 2019 štandardom, pričom tento krok si vyžiadala používanie nových analytických, grafických či digitálnych zručností zo strany jeho zamestnancov. V priebehu kalendárneho roka komunikačný odbor úradu zverejnil cca 300 príspevkov a k publikovaným informáciám sa dostalo viac ako 50 tisíc čitateľov či divákov. Pri prezentácii výsledkov kontrolnej činnosti využíva NKÚ SR nové digitálne technológie. (Obrázok č. 3)

Oficiálna internetová stránka úradu (www.nku.gov.sk) ponúka nielen základné informácie o úrade, správy z ukončených kontrolných akcií, ale návštevník webového sídla môže získať tiež informácie o pripravovaných kontrolách, o akciách ktoré práve prebiehajú, či o aktivitách na národnej i medzinárodnej úrovni. Stránka NKÚ SR je integrovaná do národného portálu slovensko.sk a informačné systémy úradu sú budované v súlade s princípmi Národnej koncepcie informatizácie verejnej správy. Z hľadiska priblíženia kontroly verejnosti spustil úrad v letných mesiacoch video projekt „Letné štúdio NKÚ SR“. Odborná verejnosť môže zase získať informácie o aktualitách v legislatívnej oblasti či výstupy z činnosti analytickej jednotky úradu. (Graf č. 2)

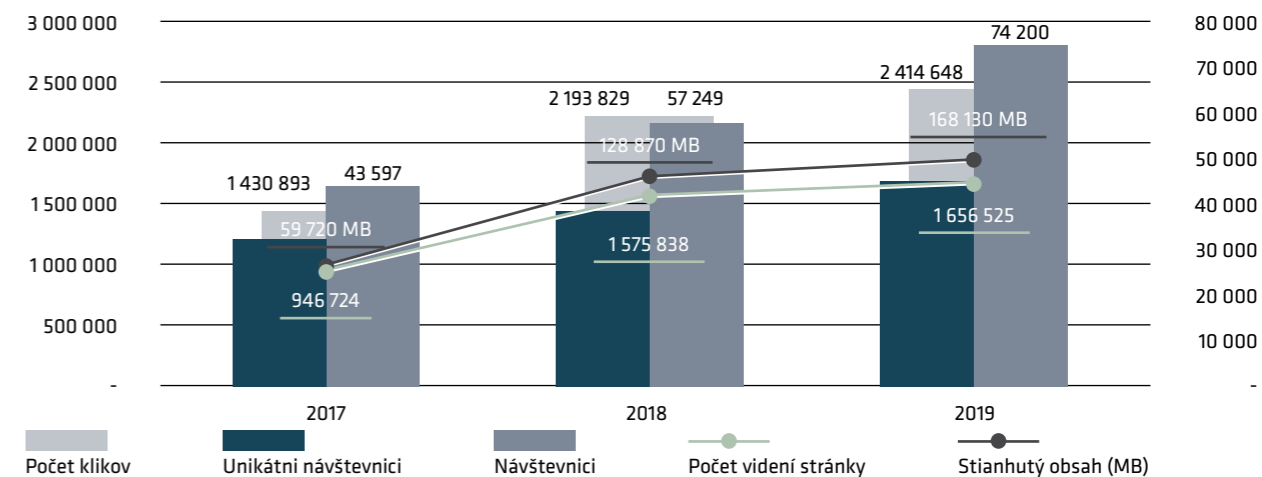
NKÚ SR v zmysle svojich zákonných kompetencií nemá sankčné právomoci, nekoná v zmysle správneho poriadku, preto všetky kritické závery a zistenia z kontrolných akcií, ktoré súvisia s možným porušením zákona, odstupuje na ďalšie konanie príslušnej štátnej inštitúcie. V snahe zabezpečiť efektívnu a účinnú ochranu verejných prostriedkov a majetku uzatvoril Najvyšší kontrolný úrad SR ešte v roku 2015 memorandum o spolupráci s Generálnou prokuratúrou SR a Policajným zborom SR. Zmyslom memoranda je zlepšiť komunikáciu a výmenu informácií nielen po ukončení kontroly, keď už úrad odstupuje vecné podania orgánom činným v trestnom



Obrázok č. 3: Grafické znázornenie kľúčových informácií z kontroly Bratislavskej vodárenskej spoločnosti, a. s.



Graf č. 1: Doba pôsobenia zamestnancov na NKÚ SR v roku 2019



Graf č. 2: Webové sídlo nku.gov.sk v skratke v rokoch 2017 až 2019

konaní, ale aj vytvoriť priestor pre aktívnu konzultačnú spoluprácu kontrolórov s prokuratúrou alebo políciou pri overovaní možného porušenia zákona v samotnom priebehu akcie. V roku 2019 kontrolóri identifikovali možné porušenie povinností zo strany štatutára, resp. zamestnanca kontrolovaného subjektu pri správe služobných bytov, či pri rozhodovaní zástupcu samosprávy hlavného mesta SR v Bratislavskej vodárenskej spoločnosti. **NKÚ SR v roku 2019 podal 7 trestných a 18 ne-trestných oznámení.**

Otvorenosť NKÚ SR vo vzťahu k širšej verejnosti sa premieta aj do spolupráce so stavovskými, vzdelávacími a vedeckými inštitúciami, pričom ide nielen o vecné konzultácie pri príprave, zameraní kontroly, ale aj o priame zapájanie odborníkov do kontrolných akcií cez inštitút prizvanej osoby. **Úrad má uzatvorených 28 memoránd o spolupráci.** Nové nastavenie kontrolných akcií a prierezový pohľad na prioritné oblasti verejných politík si vyžaduje spoluprácu nielen s inými inštitúciami pôsobiacimi v oblasti kontroly, ale aj s vedeckou, akademickou obcou a združeniami. Z pohľadu kontrolnej inštitúcie je to jedna z ciest ako spájať sily, ako spojiť viacero pohľadov na jeden cieľ, ponúknuť kontrolovaným subjektom, vláde SR i parlamentu odporúčania, vďaka ktorým môžu prijať účinné opatrenia, môžu modelovať systémové zmeny podporujúce udržateľnosť verejných politík a hospodárnosť pri nakladaní s verejnými financiami. Dôveru verejnosti voči verejnej inštitúcii možno vnímať aj cez počet podaní adresovaných úradu. **V roku 2019 počet podnetov od občanov, fyzických či právnických osôb vzrástol**

v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 15 % a dostal sa na úroveň 750 podaní.

Obdobne ako štátne či verejné inštitúcie, aj najvyššia kontrolná inštitúcia v spoločnosti musí mať nastavené vlastné mechanizmy, ktoré eliminujú možné korupčné správanie svojich zamestnancov. V podmienkach NKÚ SR platí od roku 2019 „Protikorupčný program“, ktorého cieľom je v maximálne možnej miere minimalizovať priestor pre korupčné konanie zamestnancov pri výkone nezávislej kontroly. Verejnosť môže pre nahlásenie prípadného korupčného konania zamestnanca úradu využiť emailovú adresu korupcia@nku.gov.sk. K adrese má prístup výlučne predseda úradu a protikorupčný koordinátor. Predchádzať vzniku korupčného prostredia v podmienkach kontrolnej inštitúcie pomáhajú okrem vnútorného systému priebežnej kontroly kvality aj princípy medzinárodného hodnotenia pôsobnosti, transparentnosti a otvorenosti úradu. **NKÚ SR v roku 2020 podstúpi nezávislé hodnotenie kvality (hodnotenie Peer Review) štyrmi partnerskými kontrolnými inštitúciami – Poľsko, Maďarsko, Fínsko a USA.**

1.1.4 VYŠŠIA HODNOTA ZA VYNALOŽENÉ PENIAZE AJ V NKÚ SR

V roku 2019 hospodáril úrad s rozpočtovými prostriedkami vo výške 12,697 mil. eur. Najväčší podiel na čerpaní celkových výdavkov predstavujú výdavky na

mzdy a poistné (2/3 bežných výdavkov, t. j. 9,7 mil. eur), ročné výdavky na prevádzku Kontrolárskeho informačného systému sú bezmála 850-tisíc eur a zvyšok tvoria náklady na služby spojené so správou majetku a nevyhnutnou prevádzkou v hodnote viac ako jeden milión eur.

Dôležitým aspektom efektívneho a účelného využívania verejných zdrojov je, či tieto znamenajú iba jednoduchú reprodukciu, alebo prinesú aj pridanú hodnotu. Tento princíp uplatňuje úrad nielen v zameraní kontrolných akcií, ktoré na otázku pridanej hodnoty majú dať odpoveď; strategickým cieľom je uplatniť ho v čo najväčšej miere aj pri využívaní vlastných prostriedkov, predovšetkým mzdových a vecných. V tomto prípade tak ide o hľadanie optimálnych vzťahov medzi vynaloženými ľudskými a finančnými zdrojmi a výsledkami kontrolnej činnosti. Naplnenie tohto princípu si vyžaduje, aby úrad dosiahol **maximálne možnú mieru štandardizácie plánovania** ľudských a finančných zdrojov na jednotlivé typy kontrolných akcií, **to na jednej strane**, a na druhej strane dokázal **posúdiť a oceniť ich pridanú hodnotu.**

1.2 RASTÚCI VÝZNAM MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCE V AKTIVITÁCH ÚRADU

V súčasnom období sú mimoriadne dôležité kontakty NKÚ SR s inými kontrolnými inštitúciami i medzinárodnými organizáciami. V priebehu roka 2019 sa 130 zamestnancov úradu zúčastnilo 48 zahraničných podujatí. Najčastejšie išlo o aktívnu účasť na odborných seminároch, konferenciách, o zapojenie zástupcov úradu do práce v medzinárodných expertných skupinách či o výkon paralelných kontrol.

Úrad má významné zastúpenie v rôznych pracovných skupinách EUROSAI. Pracovná skupina pre IT projekty, okrem iného, pripravuje manuál pre európskych kolegov o tom, ako pripraviť a vykonať audit IT systémov. Slovenskí kontrolóri počas minuloročného bratislavského zasadania skupiny predstavili spoločne s poľským kontrolným úradom odbornej verejnosti projekt CUBE. **Tento inovatívny projekt môže slúžiť ako jedna z databáz odporúčaní a príkladov dobrej praxe pre prierezové hodnotenie IT projektov vo verejnom sektore.** NKÚ SR dlhodobo upozorňuje vládu SR i poslancov zákonodarného orgánu, že **mnohé realizované projekty v oblasti informatizácie slovenskej spoločnosti sú nefunkčné**

a ich reálne prínosy pre spoločnosť 21. storočia sú v mnohých ukazovateľoch otázne.

Slovensko sa v apríli 2019 stalo hostiteľom **medzinárodnej pracovnej skupiny zaoberajúcej sa kľúčovými národnými ukazovateľmi.** Diskutovalo sa o otázkach, ktoré súvisia s udržateľným financovaním verejného sektora, podporou strategických verejných politík, medzi ktoré patrí sociálny či dôchodkový systém, ale aj systém vzdelávania a zdravotníctva. Podujatia sa zúčastnilo 50 odborníkov z 19 krajín sveta. Poslaním skupiny je koordinovať postupy kontrolných inštitúcií pri rozvoji a využívaní kľúčových národných ukazovateľov v ekonomickej, ekologickej a sociálnej oblasti, a podporovať kontrolné inštitúcie pri hodnotení efektívnosti a účinnosti verejných politík. **Expertná skupina zároveň pomáha národným vládam pri presadzovaní nástrojov podporujúcich vyššiu efektívnosť, transparentnosť i dôveru verejnosti v boji proti korupcii a pri hodnotení účinnosti národných zdrojov v záujme krajiny a ľudí.**

NKÚ SR v roku 2019 opakovane predsedal celosvetovej skupine pre Peer Review. Slovenskí kontrolóri aktívne participujú aj na akciách medzinárodnej pracovnej skupiny pre environmentálne audity, sú súčasťou odbornej skupiny zaoberajúcej sa informačnými systémami (BIG DATA) a európskej pracovnej skupiny zameranej na otázky efektívneho, cieleného využívania fondov EÚ a kľúčových fiškálnych politík či ukazovateľov rozpočtovej zodpovednosti. Významné boli tiež pracovné stretnutia nadväzujúce na metodickú prípravu spoločných paralelných kontrolných akcií týkajúcich sa Bazilejského dohovoru (nakladanie s nebezpečným odpadom), alebo rizík súvisiacich s plastovým odpadom.

V súvislosti s prípravou aj výkonom medzinárodných kontrol bolo významné a prestížne vystúpenie zástupcu NKÚ SR na pôde OSN, ktorý účastníkom podujatia prezentoval možný prístup k meraniu a hodnoteniu implementácie národných záväzkov v oblasti udržateľného rozvoja. Prezentácia bola zameraná na kľúčový význam horizontálnej a vertikálnej koordinácie a spolupráce národných organizácií a dôležitosť nastavenia správnych národných ukazovateľov. V roku 2019 zástupca slovenského úradu ukončil svoje trojročné pôsobenie v pozícii expertného člena Výboru pre audit OECD v Paríži. **Všetky tieto podujatia a pôsobenie zamestnancov NKÚ SR v štruktúrach medzinárodných kontrolných inštitúcií svedčia o tom, že NKÚ SR sa stáva akceptovanou autoritou pre výkon externej kontroly verejných zdrojov v zahraničí.**

Obrázok č. 4: Účastníci bratislavského zasadnutia medzinárodnej pracovnej skupiny pre kľúčové národné ukazovatele.

2 ZAMERANIE KONTROLNEJ ČINNOSTI V ROKU 2019

Kontrolná činnosť NKÚ SR nie je náhodný, ale cieľavedomý, programovaný proces. Stručným popisom jeho krokov chceme vyvrátiť podaktoré sporadicky zaznievajúce názory, že zameranie niektorých kontrolných akcií a načasovanie ich výkonu nesvedčia o politickej neutralite úradu. Aj na tomto mieste chceme zdôrazniť, že NKÚ SR je a bude nezávislou inštitúciou v zmysle ústavy a zákona. Tým že vykonáva kontrolu ex post, zvyčajne za obdobie predchádzajúcich 2 a viac rokov, nutne sa vyjadruje k tomu, ako sa v procese vládnutia dodržiavali zásady hospodárneho, efektívneho a účelového vynakladania domácich a európskych zdrojov. Zároveň však hodnotíme aj to, ako tieto prispeli k plneniu programových vyhlásení vlád, vládných uznesení a nariadení, či medzinárodných záväzkov a finančnej disciplíny v rámci eurozóny. Prirodzene sa tak úrad vyjadruje aj k slabým stránkam či rizikám verejných zdrojov, ktoré sa viažu nielen k minulej, ale aj k pôsobeniu aktuálnej výkonnej a zákonodarnej moci štátu i samosprávy; čo nemusí platiť o priamej zodpovednosti.

2.1 PROCES TVORBY PLÁNU KONTROLNEJ ČINNOSTI

Plánovanie kontrolnej činnosti sa uskutočňuje v dvoch rovinách. Strategické plánovanie zameriava pozornosť kontroly na obdobie troch rokov a jeho výsledkom je dokument Strategické oblasti kontrolnej činnosti NKÚ SR. Z nich vychádzajú prioritné oblasti kontrolnej činnosti na príslušný rok, ktoré sú vymedzené významnosťou analyzovaného rizika, aktuálnosťou a včasnosťou jeho posudzovania. Uvedené atribúty sú rámcami pre **interný proces výberu tém** pre kontrolnú činnosť na nadchádzajúci rok.

Úrad si uvedomuje význam správneho nasmerovania kontrolnej činnosti. V roku 2018 vypracoval **novú metodiku plánovania kontrolnej činnosti, ktorá bola uplatnená pri tvorbe plánu kontroly na rok 2019**. Metodika vychádza z medzinárodných skúseností, nových štandardov INTOSAI a vlastného hodnotenia kvality úradu podľa metodiky PMF v roku 2018. Kvalita procesu plánovania bude jednou z oblastí, ktorá bude v rámci Peer Review v roku 2020 hodnotená (už avizovaným) medzinárodným tímom.

Správne **zacielené témy** sú základom pre čo najvyššiu pridanú hodnotu práce NKÚ SR, ktorú predstavujú objektívne a nezávislé zistenia a odporúčania na prijatie opatrení, ktoré zistené problémy riešia alebo podnecujú ich podstatné zmeny. Kým sa analyzované riziko stane predmetom kontroly NKÚ SR, prejde **viacúrovňovým hodnotením**, ktoré je založené na kolektívnom posúdení špecializovaného útvaru (plánovacia rada) v súlade so stanovenými kritériami. Hlavnými nástrojmi sú diskusia v jednotlivých kontrolných útvaroch, interná oponentúra a spolupráca s externým prostredím.

Na začiatku procesu plánovania predložili v marci 2018 rôzne útvary úradu **70 návrhov na témy kontrolných akcií**. Prostredníctvom viacstupňového hodnotenia, ktoré trvalo približne 9 mesiacov, schválil predseda NKÚ SR plán kontrolnej činnosti na rok 2019, **ktorý obsahoval 25 kontrolných akcií**. NKÚ SR je však flexibilný úrad, čo dokazuje zaradenie 8 nových kontrol v priebehu roka do jeho kontrolnej činnosti. Najvýznamnejšie zistenia z realizácie plánovaných kontrol sú obsahom ďalšej časti správy.

Názorne je postup schvaľovania kontrolnej činnosti zaznamenaný v nasledovnej schéme. (Obrázok č. 5)



Obrázok č. 5: Schéma postupu schvaľovania kontrolnej činnosti

Schválený počet kontrolných akcií v decembri nebol konečný. V priebehu roku 2019 predseda NKÚ SR schválil dodatočné zaradenie do plánu kontrolnej činnosti 9 ďalších akcií, ktorými úrad reagoval na aktuálne problémy a riziká verejných zdrojov.

2.2 VÝSLEDKY KONTROLNEJ ČINNOSTI V ČÍSLACH

V roku 2019 kontrolóri NKÚ SR vykonávali 39 kontrolných akcií. Keďže náročnosť niektorých prierezových a medzinárodných kontrol spôsobuje, že ich výkon trvá aj viac ako rok, počet ukončených kontrol v roku 2019 sa líši od plánu kontrol na kalendárny rok. Konkrétne, v roku 2019 bolo ukončených až 6 kontrol, ktoré boli otvorené v roku 2018 a sú obsahom tejto Správy.

Najpočetnejšiu skupinu tvorili kontrolné akcie zamerané na efektívnu a transparentnú verejnú správu (18). V druhej skupine boli kontrolné akcie zamerané na trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu, energetickú efektívnosť a environmentálnu udržateľnosť (4), na udržateľné verejné financie a fiškálnu politiku (5), na obranu a bezpečnosť (2), na dopravnú infraštruktúru a informačno-komunikačné technológie (IKT) (2) a na vzdelávanie, výskum, vývoj a inovácie (1). Tri kontroly boli vykonané ako medzinárodné kontroly a týkali sa (i) systému výberu a správy odvodov sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia, (ii) cezhraničného pohybu odpadov v zmysle ustanovení Bazilejského dohovoru a (iii) podpory vo vybraných oblastiach klimaticko-energetickej politiky s dôrazom na zachovanie dlhodobej udržateľnosti verejných príjmov. Ostatné kontrolné akcie realizované v roku 2019 prierezovo pokrývali ďalšie strategické oblasti zamerania kontrolnej činnosti NKÚ SR na roky 2018 – 2020 tak, ako to zobrazuje nasledovný graf (Graf č. 3).

V roku 2019 boli úradom vypracované štúdie týkajúce sa systému spätného získavania nezrovnalostí, finančných opráv v podmienkach Európskych štrukturálnych a investičných fondov, udržateľnosťou mestského životného prostredia. Štúdiou, týkajúcou sa problémov samosprávneho usporiadania Bratislavy, prispel NKÚ SR do diskusie o potrebe ďalšej reformy verejnej správy. Úrad sa venoval aj problematike odmeňovania učiteľov, pričom dôraz bol kladený na viaceré dôležité súvislosti základnej a motivačnej zložky mzdy, ktoré priamo alebo sprostredkovane ovplyvňujú záujem

o učiteľské povolanie. Analýza poukázala aj na iné vážne problémy učiteľského stavu.

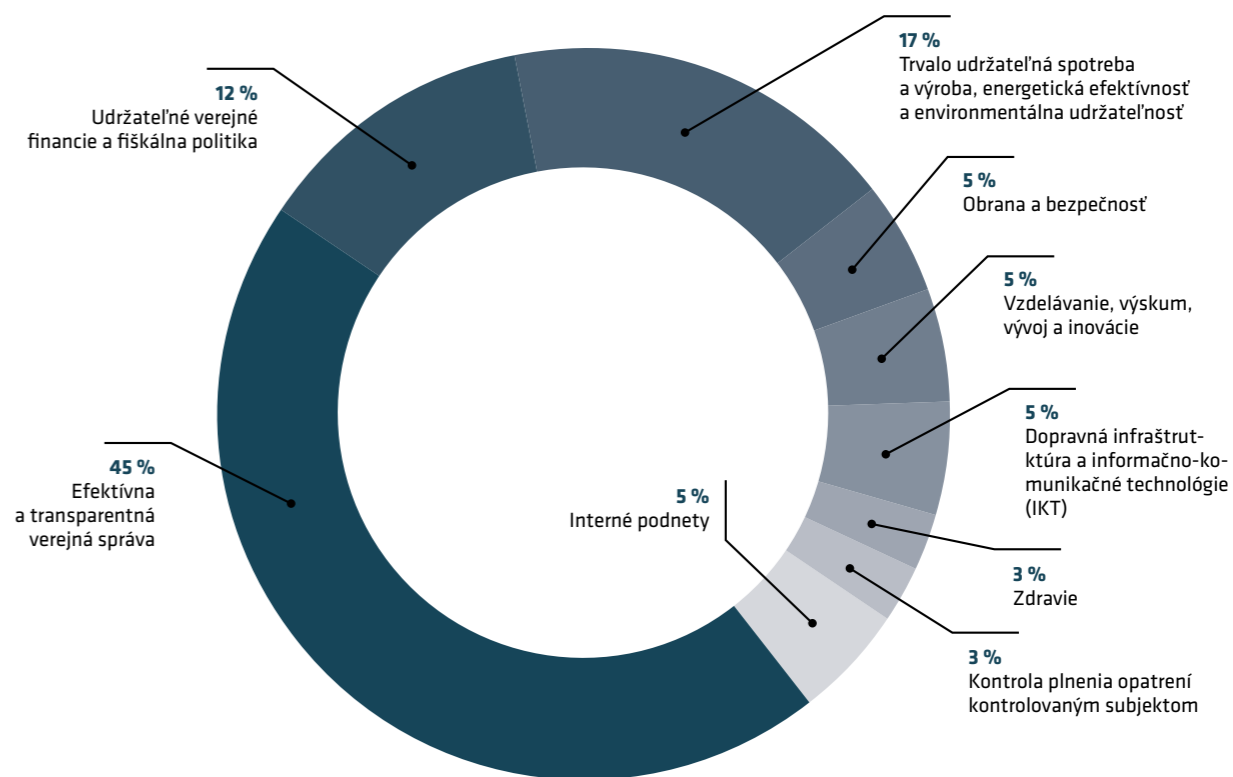
V roku 2019 úrad pokračoval v tematických kontrolách zameraných na hospodárenie štátnych podnikov v rezorte pôdohospodárstva a životného prostredia – na hospodárnosť a efektívnosť vynakladaných rozpočtových zdrojov na rôzne druhy externých služieb. Venoval sa tiež tomu, akú účinnosť mali prijaté opatrenia, ktoré vyplynuli z kontrolnej akcie zameranej na elektronizáciu vybraných miest a obcí.

NKÚ SR v súlade so štandardmi najvyšších kontrolných inštitúcií ISSAI vykonáva kontroly výkonnosti, súladu a finančné kontroly, prípadne ich kombináciou.

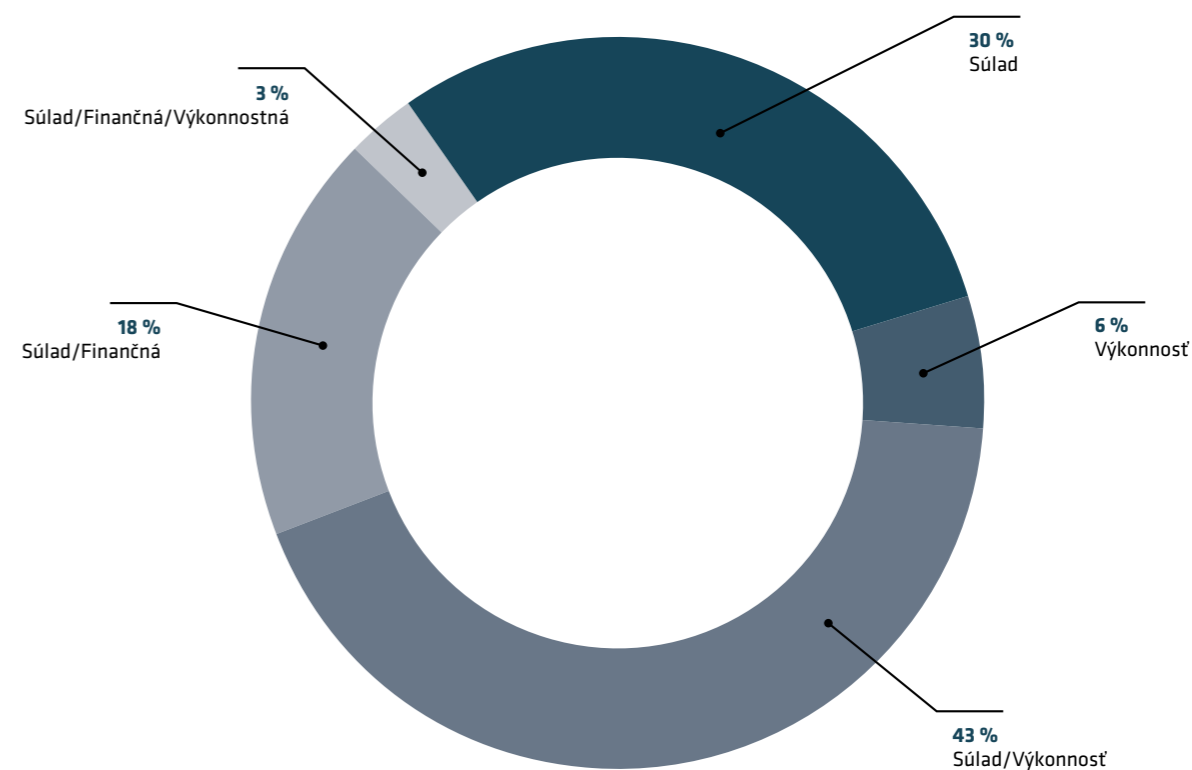
Pri **kontrole výkonnosti** je hlavnou otázkou, či boli zverené verejné financie využité v súlade s princípmi hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti. NKÚ SR sa na hospodárnosť nepozera iba cez proces obstarania prác, tovarov a služieb za ekonomicky najvýhodnejšiu cenu. Na **hospodárnosť** sa pozerá aj z pohľadu prípadného **plytvania, teda či je** vôbec aktivita alebo tovar potrebný. Úrad si všima aj prípadné **predraženia** – hodnotí, či je aktivita alebo zakúpený tovar **v potrebnej kvalite**. Z pohľadu **efektívnosti** sa úrad sústreďuje hlavne na prípadné **straty**, a v prípade, ak vynakladané prostriedky nevedú k želaným výsledkom, či je nastavený **optimálny pomer** vstupov a výstupov. Účinnosť je pohľad na plnenie nastavených cieľov, alebo hľadanie príčin ich neplnenia.

Kontrola súladu preveruje dodržiavanie kritérií stanovených najmä príslušnými zákonmi, predpismi a zmluvami. Patrí sem aj preverovanie správnosti a dodržania všeobecných princípov vymedzujúcich riadnu správu verejných prostriedkov. Do tejto skupiny patria aj kontroly, ktoré pri nesúlade s právnymi normami definujú zistenia s dosahom na financie, rozpočet, účtovníctvo či správu majetku štátu. NKÚ SR však zaujíma aj dodržiavanie legislatívy v oblasti zákonov, ktoré majú vplyv priamo na politiky štátu a život občanov, napr. pri nakladaní s odpadmi, GDPR alebo pri dodržiavaní zmlúv v externých vzťahoch. **Kontroly s** prvkami finančnej kontroly sú zamerané na pravdivosť, úplnosť a preukázateľnosť účtovných a finančných výkazov. Štruktúru ukončených kontrolných akcií znázorňuje nasledovný graf (Graf č. 4).

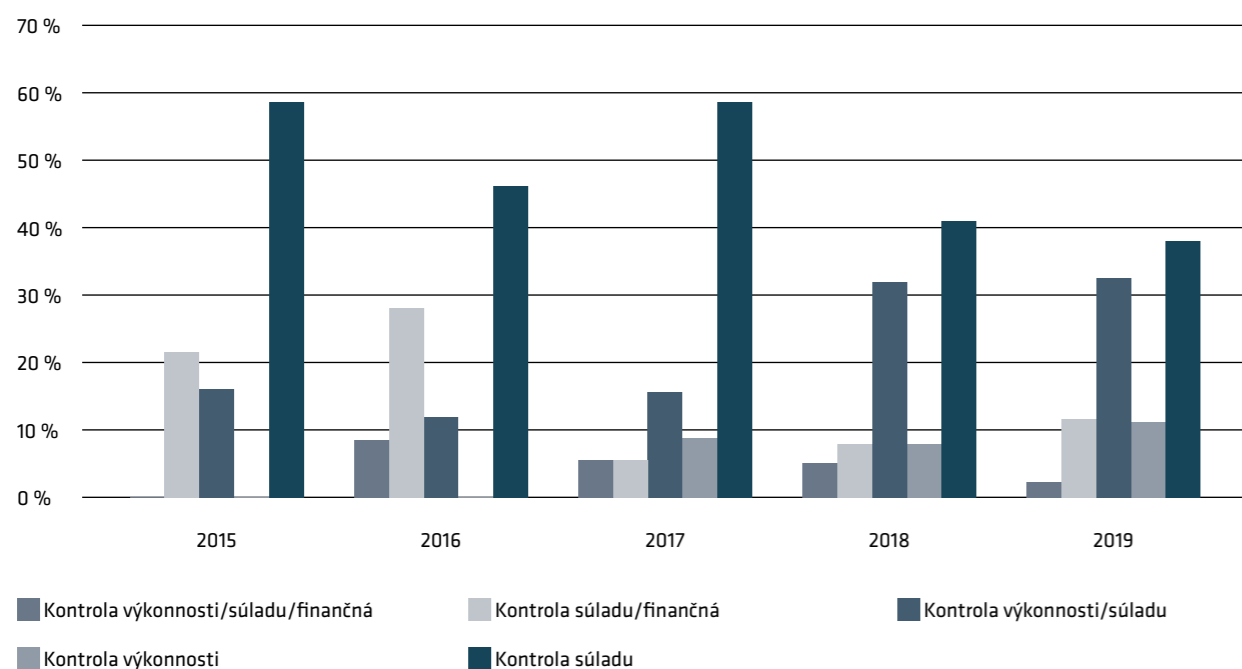
Štruktúra typov kontrolných akcií sa v posledných rokoch menila, prišlo k poklesu kontrol zameraných na kontrolu súladu. Oproti roku 2016 sa znížil percentuálny podiel kontroly súladu z 47,4 % na 39,39 %. V roku



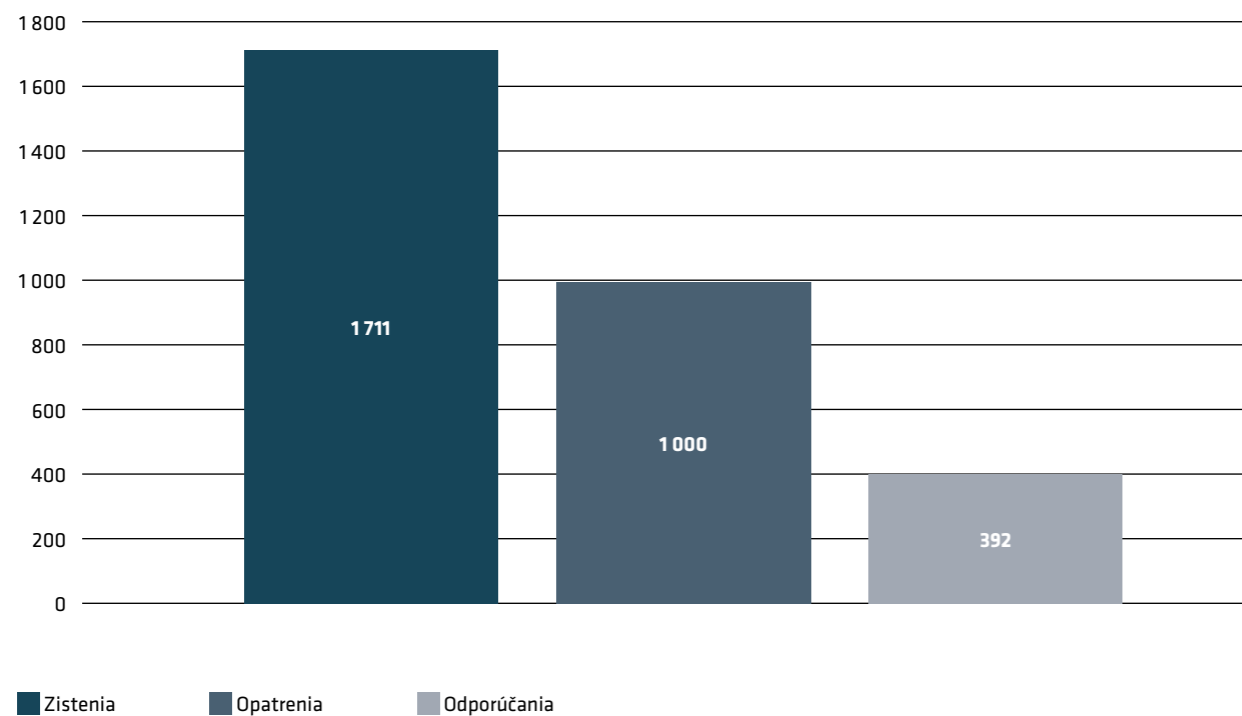
Graf č. 3: Strategické oblasti zamerania kontrolnej činnosti na roky 2018 – 2020



Graf č. 4: Kontrolné akcie podľa typu kontroly



Graf č. 5: Kontrolné akcie podľa typu kontroly v rokoch 2015 – 2019 (v %)



Graf č. 6: Prehľad počtu zistení, opatrení a odporúčaní za rok 2019

2019 stúpol podiel kontrol súladu v kombinácii s výkonnostnou kontrolou z 13,2 % v roku 2016 na 33,33 % v roku 2019. **NKÚ SR týmto napĺňa ambíciu zvýšiť počet kontrol zameraných na posúdenie hodnoty za peniaze – na kontroly výkonnosti, ktoré kontrolujú hospodárne, efektívne a účinné nakladanie s verejnými prostriedkami.** (Graf č. 5)

Kontrolóri v roku 2019 preverili celkovo **426 subjektov, u ktorých identifikovali 1 711 zistení z rôznych oblastí ich činnosti** – od porušenia zákona až po systémové nedostatky, ktoré spôsobujú, že vynaložené zdroje sa nevyužívajú efektívne, hospodárne

alebo účinne. **Subjekty prijali celkovo 1 000 opatrení.** Kontrolóri NKÚ SR formulovali 392 odporúčaní, ktorých prijatím by bolo možné predchádzať systematickým nedostatkom. Grafický prehľad o celkovom počte zistení, opatrení a odporúčaní je uvedený v nasledujúcom grafe (Graf č. 6).

Najzávažnejšie zistenia, ktorými boli podozrenia z trestnej činnosti, boli postúpené orgánom činným v trestnom konaní. **NKÚ SR v roku 2019 podal 7 trestných oznámení.** Predstavitelia NKÚ SR zaslali **na prokuratúru 16 netrestných oznámení. Úradu pre verejné obstarávanie NKÚ SR postúpil 7 podaní.**

③ ROZPOČTOVÝ PROCES V STANOVISKÁCH NKÚ SR

Povinnosťou NKÚ SR, ktorá mu vyplýva zo zákona, je predložiť NR SR stanovisko k štátnemu záverečnému účtu verejnej správy i stanovisko k návrhu štátneho rozpočtu na nasledujúci rozpočtový rok. **Rozpočtové opatrenia, programové rozpočtovanie, opakujúce sa slabé čerpanie EÚ fondov, či nedostatok kapitálových výdavkov na znižovanie modernizačného dlhu**, to je len niekoľko chronicky opakujúcich sa problémov, na ktoré NKÚ SR vo svojich stanoviskách poukazuje dlhodobo. Medzinárodné skúsenosti názorne preukázali veľmi úzky vzťah medzi dodržiavaním rozpočtových pravidiel a udržateľným rozvojom krajiny, a preto im v kontrolnej činnosti úrad venuje mimoriadnu pozornosť.

3.1 STANOVISKO K HOSPODÁRENIU ŠTÁTU ZA ROK 2018

Stanoviskom k štátnemu záverečnému účtu sa NKÚ SR vyjadruje k hospodáreniu verejnej správy za predošlý rok. V praxi to znamená, že v máji 2019 sa NKÚ SR vyjadroval k hospodáreniu verejnej správy za rok 2018. Keďže toto stanovisko je v plnom znení k dispozícii všetkým záujemcom, uvedieme len tie zásadnejšie súvislosti hospodárenia verejnej správy a rozpočtových pravidiel.

Aj napriek pozitívnemu ekonomickému vývoju v posledných rokoch a znižujúcej sa nezamestnanosti Slovensko – pre nedostatočné uplatňovanie rozpočtových pravidiel, nevyužilo dobré makroekonomické časy na zníženie deficitu a dlhu a na štrukturálne reformy, ktoré sú predpokladom budúceho rastu. Tento „*vankúš*“ nám bude veľmi chýbať v ťažkom období domáceho i svetového vývoja, do ktorého sme od začiatku roku 2020 vstúpili. Jedným z cieľových ukazovateľov je dosahovanie vyrovnaného, resp. prebytkového rozpočtu, čo sa SR aj napriek ambicióznym plánom nedarí dosiahnuť; posledné mesiaca ukazujú že ešte dlho tento cieľ nedosiahne. Deficit verejných financií SR v roku 2018 dosiahol úroveň 1,06 % HDP, pričom pôvodný plán bol 0,83 % HDP. Dosiahnutie naplánovanej hodnoty deficitu tak ostalo aj v roku 2018 nesplneným snom. **Rozdiel medzi plánom a skutočnosťou** predstavuje v podmienkach slovenského rozpočtovníctva aj naďalej **slabšiu stránku**. Pre porovnanie, v roku 2017 malo 13 z 28 krajín prebytkový rozpočet a Írsko malo vyrovnaný rozpočet. Pritom Slovensko malo v rokoch 2013 až 2018 jeden z najvyšších rastov verejných príjmov v celej EÚ.

Ako vážnejší problém v rozpočtovom procese sa počas roka prejavilo aj **nedostatočné vykazovanie vybraných výdavkov**, keď jesenná notifikácia o deficite a dlhu od Eurostatu zvýšila pôvodný deficit (0,7 % HDP) verejných financií z jarnej notifikácie, po zohľadnení dodatočných faktorov, o 0,36 % HDP. Výšku deficitu sektora verejnej správy v roku 2018 negatívne ovplyvnilo najmä uznanie záväzku voči prevádzkovateľom jadrových zariadení v súvislosti s ich budúcim vyradovaním a systému podpory výroby energie z obnoviteľných zdrojov. Naopak, pozitívny vplyv na výšku deficitu v roku 2018 mala zmena vykazovania príjmov z predaja telekomunikačných licencií.

Eufória o tom, že dlh verejnej správy za rok 2018 opustí hranicu sankčných pásiem dlhovej brzdy, čo by sa stalo od zavedenia rozpočtového pravidla prvýkrát, nakoniec opadla, keď dlh dosiahol hodnotu 49,4 % HDP a skončil

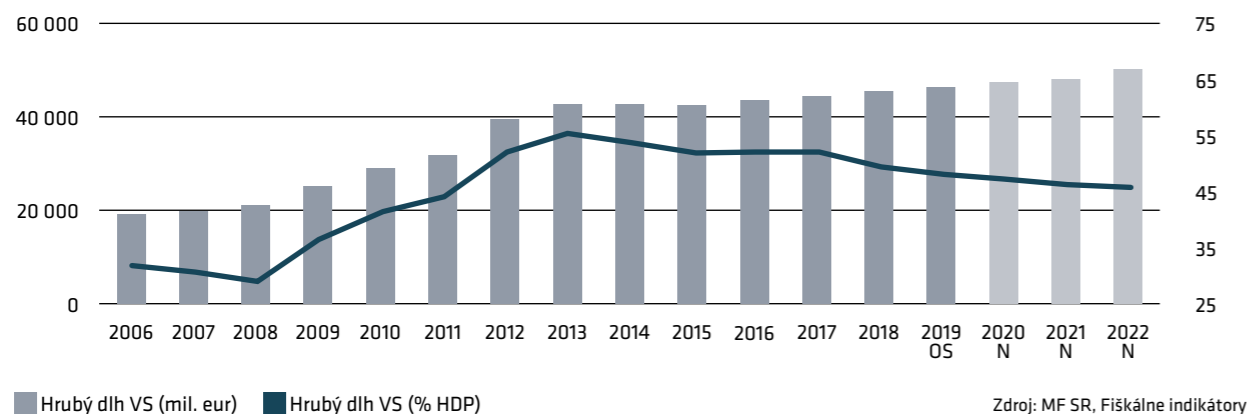
v prvom sankčnom pásme. Pokus o reparát mala SR opäť v roku 2019, keď by očakávaný dlh mal už skončiť mimo sankčných pásiem aj napriek tomu, že nedosiahne plánovanú úroveň 47,3 % HDP. NKÚ SR konštatuje, že **dosahovanie naplánovanej výšky dlhu verejnej správy je stále slabinou v rozpočtovom procese**. Navyše, Slovensko je štvrtou najotvorenejšou ekonomikou EÚ a vplyv na výkyvy globálnej ekonomiky pociťuje vo zvýšenej miere. Preto by malo byť prioritou vlády dosahovať ciele v oblasti dlhovej brzdy a zamedziť nárastu dlhu na kritické hodnoty, aj keď to pod vplyvom posledných udalostí doma i vo svete nebude jednoduché, a zrejme dlho vôbec nemožné. (Graf č. 7)

Vývoj skutočných kapitálových výdavkov verejnej správy v období rokov 2009 – 2018, očakávanej skutočnosti v roku 2019 a návrh rozpočtu na rok 2020 je zaznamenaný v nasledujúcom grafe. (Graf č. 8)

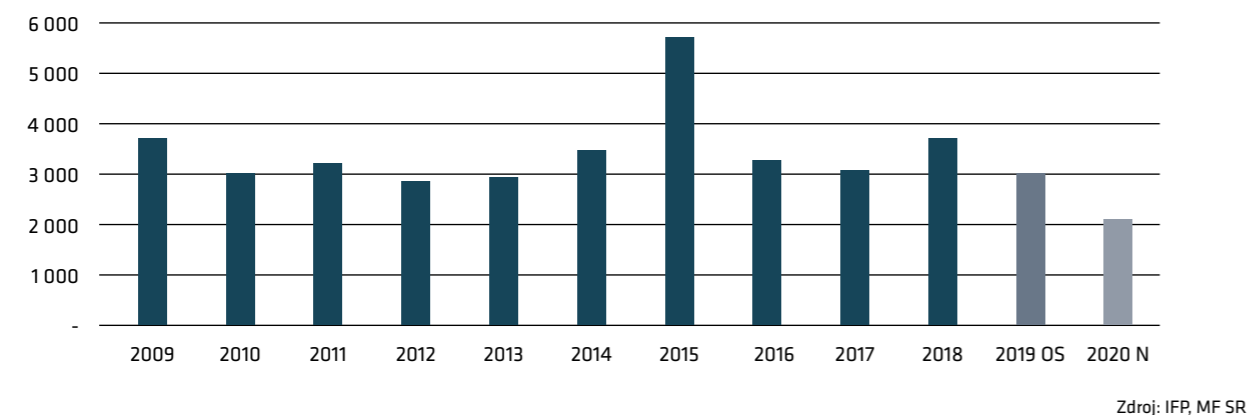
Rast kapitálových výdavkov vo verejnej správe bol v roku 2018 predovšetkým spojený s posunom v čerpaní európskych fondov, s financovaním infraštruktúrnych projektov, ale aj so spotrebou investičných prostriedkov z predchádzajúcich rokov.

Rozpočet kapitálových výdavkov ŠR bol schválený vo výške 1 331,4 mil. eur, a skutočné výdavky boli vykázané vo výške 2 402,3 mil. eur. V porovnaní s rokom 2017 skutočné kapitálové výdavky vzrástli o 849,5 mil. eur. Z celkovej sumy **kapitálových transferov bolo zo zdrojov EÚ použitých 972,1 mil. eur a zo zdroja ŠR 559 mil. eur**. Najväčší podiel v rámci kapitálových transferov tvorili transfery v rámci VS – až 78,5 %. Z toho MDV SR poskytlo transfer najmä NDS, a. s. (510,1 mil. eur na investičné akcie), ŽSR (209,5 mil. eur na výstavbu, obnovu a modernizáciu železničnej siete) a ZSSK, a. s. (18,3 mil. eur najmä na modernizáciu vozového parku železničných koľajových vozidiel).

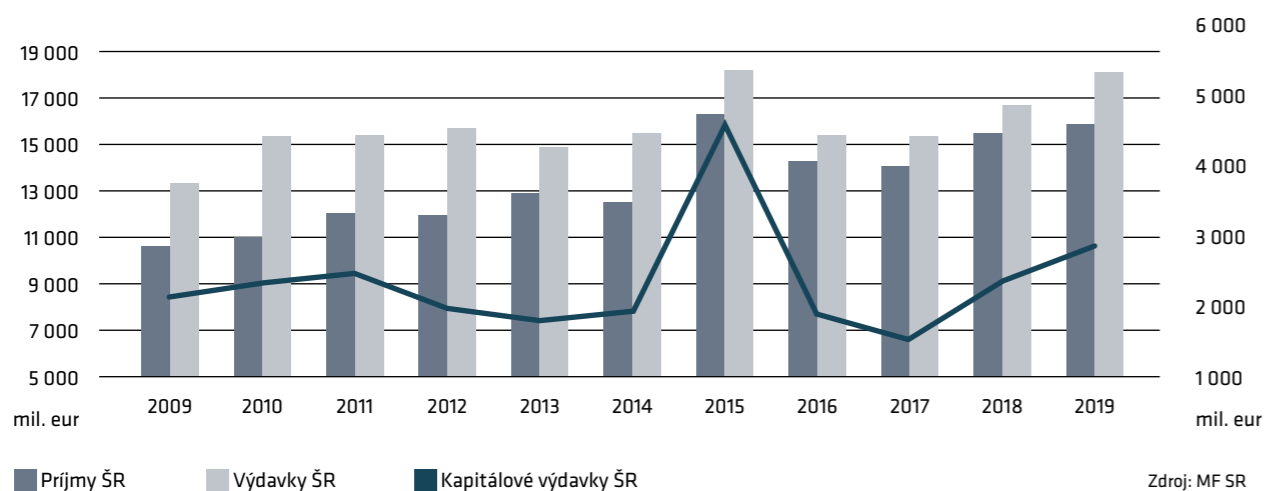
Vývoj kapitálových výdavkov v roku 2018 ovplyvnili aj obce, ktoré ich z dôvodu komunálnych volieb čerpali v oveľa vyššej miere. Obce investovali najmä do rekonštrukcie a výstavby infraštruktúry (komunikácie, kanalizácie, nájomné byty). Na druhej strane sa čerpanie prostriedkov z fondov EÚ (predovšetkým z IROP) v obciach a VÚC nepodarilo výraznejšie naštartovať. To sa prejavilo aj vo výsledkových ukazovateľoch, v oblastiach ako bezpečná a ekologická doprava v regiónoch, ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším službám (počet vytvorených centier integrovanej zdravotnej starostlivosti, investície do sociálnej a zdravotníckej infraštruktúry atď.), kde ciele neboli splnené a niektoré projekty dokonca ani začaté.



Graf č. 7: Vývoj dlhu verejnej správy v rokoch 2006 až 2021



Graf č. 8: Vývoj kapitálových výdavkov verejnej správy (ESA 2010, v mil. eur)



Graf č. 9: Vývoj príjmov a výdavkov ŠR (v mil. eur)

3.2 PRÍJMOVÁ A VÝDAVKOVÁ POLITIKA ŠTÁTU POČAS ROKA 2019

NKÚ SR pristúpil minulý rok k celoročnému monitorovaniu vývoja rozpočtu verejnej správy a svoj pohľad na aktuálne čerpanie verejných zdrojov v jednotlivých kapitolách či upozornenia na rizikové oblasti začal sprístupňovať verejnosti spravidla v štvrtročných intervaloch.

Poslanci NR SR schválili rozpočet na rok 2019 s historicky prvým vyrovnaným rozpočtom. Pôvodný návrh počítal s deficitom 0,10 % HDP, ale pozmeňujúci návrh finančného výboru upravil schodok tak, aby sa dosiahlo vyrovnané hospodárenie. Celkové príjmy a výdavky mali dosiahnuť za minulý rok 37,216 mld. eur, no napokon podľa očakávanej skutočnosti celkové príjmy dosiahli za minulý rok o 524 mil. eur viac a celkové výdavky o 1,16 mld. eur viac, čo znamená, že deficit bol na úrovni 0,68 %. K zvýšeniu na strane daňových príjmov malo minulý rok dopomôcť aj zavedenie osobitného odvodu pre obchodné reťazce (2,5 % z čistého obratu obchodných reťazcov malo priniesť do štátnej pokladnice 80 mil. eur). Na základe predbežného opatrenia Európskej komisie museli však poslanci NR SR tento zákon na začiatku apríla zrušiť.

Slovensko sa v minulom roku zlepšilo vo výbere daní, ktoré tvoria významnú časť príjmov rozpočtu. Za susedmi však stále zaostávame. Podarilo sa posunúť efektívnu daňovú sadzbu DPH z 15,5 % v roku 2018 na 15,8 % v roku 2019. Podľa predbežných odhadov MF SR sa podarilo finančnej správe, aj napriek nižšiemu rastu HDP, vybrať o 113 mil. eur viac príjmov z DPH v porovnaní s plánovaným rozpočtom. Aj napriek klesajúcej daňovej medzere na DPH (podľa odhadu EK sa daňová medzera v SR **znižila v roku 2018 na 22 % z 23,2 %** v roku 2017) **sa Slovensko nepriblížilo našim susedom z V4**, ktorým sa podarilo v priebehu 5 rokov znížiť daňovú medzeru v priemere na 10 %. To znamená, že za susedmi zaostávame o 12 p. b. Ak by sa podarilo Slovensku znížiť daňovú medzeru úplne, prinieslo by to do rozpočtu verejnej správy dodatočných 1,8 mld. eur. Pre porovnanie, najnižšiu daňovú medzeru v EÚ malo Švédsko, 1,5 % v roku 2017.

Inšpiratívny je prístup Česka v boji proti podvodom na DPH, ktoré sa rozhodlo zmeniť systém výberu DPH a to zavedením tzv. „reverse charge“, **čo znamená prenesenie daňovej povinnosti na kupujúceho (platné pre všetky transakcie nad 17 500 eur)**. Tento spôsob výberu DPH je v SR uplatňovaný iba na niektoré tovary a služby. V súčasnom období sa v EK diskutuje

o zavedení obdobných opatrení vo všetkých členských krajinách. (Graf č. 9)

Výška kapitálových výdavkov dlhodobo neumožňuje odstrániť modernizačný dlh vo verejnej správe, a tak rekonštrukcie, modernizácie a nákupy objektov a ich realizácia sa budú musieť opätovne presunúť na ďalšie roky. Problém však nie je len v nedostatočnom rozpočtovaní tohto typu výdavkov. Aj na základe praxe z vykonaných kontrol, NKÚ SR upozorňuje, že **mnohokrát výdavky, ktoré pôvodne mali byť určené ako kapitálové, sa používajú ako bežné z dôvodu nedostatočného plánovania rozpočtu vo viacerých subjektoch verejnej správy.**

Príkladom je nedávno ukončená kontrola **elektronického výberu mýta**, ktorá odhalila podobný problém, keď podľa uznesenia Vlády SR č. 24/2013 celý čistý výnos po splatení investičných nákladov na budovanie mýta mal byť použitý na rozvoj cestnej infraštruktúry vo vlastníctve NDS, to znamená ako kapitálový výdavok. Uznesenie bolo nakoniec zrušené a NDS tak ani v období, keď investičné náklady budovania mýta boli splatené, nepoužívala čistý výnos v zmysle tohto pôvodného zámeru, ale jeho časť išla na pokrytie nákladov spoločnosti.

Počas roka 2019 bolo vykonaných spolu **3 022 rozpočtových opatrení**, čo v porovnaní s rokom 2012 predstavuje nárast až o 80 %. Trend nárastu rozpočtových opatrení od roku 2016 naznačuje, že tento **legitímny nástroj rozpočtovej politiky sa mnohokrát používa nad rámec objektívnej potreby presunu prostriedkov**. Dôslednejším plánovaním príjmov a výdavkov by mnohé rozpočtové opatrenia ani nemuseli vzniknúť. Prvé týždne roka 2019 priniesli navýšenie rozpočtu prostredníctvom rozpočtových opatrení o významné sumy, ktoré sa nestihli použiť v predchádzajúcom období. Tieto sumy do istej miery dávajú prehľad o tom, ako jednotlivé kapitoly dokázali naplniť svoje ciele v danom roku a čo všetko si presúvajú do toho ďalšieho. Nemenej dôležité sú aj presuny v rámci rozpočtového roka. (Tabuľka č. 1)

NKÚ SR dlhodobo upozorňuje **na nerovnomerné čerpanie zdrojov EÚ v priebehu programovacieho obdobia**. Je zrejme, že v jeho prvých rokoch sa čerpanie skôr pripravuje, ale jeho hlavná časť nemôže byť presunutá do jeho záverečných častí. Takýto spôsob príliš zatažuje štátny rozpočet i rozpočty samospráv na konci obdobia; prináša celý rad iných problémov vyplývajúcich z nedostatočnej prípravy na dané programové obdobie a jeho jednotlivé programy. Snehová guľa, ktorú ministerstvá pred sebou

Tabuľka č. 1: Vývoj rozpočtových opatrení v rokoch 2012 – 2019

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rozpočtové opatrenia spolu	1 672	2 303	2 447	3 442	2 024	1 787	2 754	3 022
z toho:								
Ministerstvo financií SR	284	417	467	486	306	173	266	264
Všeobecná pokladničná správa	138	177	197	299	306	287	447	463
Ministerstvo dopravy a výstavby SR	124	178	64	82	68	61	99	95
Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	167	111	108	177	119	95	93	107
Ministerstvo vnútra SR	177	327	353	443	288	197	403	482
Ministerstvo životného prostredia SR	22	27	27	148	60	72	165	175
Ministerstvo zdravotníctva SR	45	40	51	75	62	49	59	60
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	230	348	386	441	160	100	169	194
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	66	71	87	162	94	39	48	80
Ministerstvo hospodárstva SR	32	42	50	69	60	57	77	94

Zdroj: www.rozpocet.sk, Záverečné účty kapitol

tlačia v podobe nevyčerpaných prostriedkov z fondov EÚ (vrátane spolufinancovania) z minulých rokov, sa v roku 2019 pomaly zmenšovala. **Kým v úvode roka 2019 presunulo 8 kapitol** (MPRV SR, MDV SR, MŽP SR, MŠVVŠ SR, MPSVR SR, MF SR, MV SR, MH SR) z predchádzajúceho obdobia prostredníctvom rozpočtových opatrení **spolu 3,2 mld. eur** týchto prostriedkov, **v závere roka predstavoval tento presun do ďalšieho obdobia 2,7 mld. eur**. V porovnaní s rokom 2018, kedy sa presúvalo rekordné množstvo eurofondov – 4 mld. eur, tak možno konštatovať, že došlo k zlepšeniu čerpania.

Nelichotivé prvenstvo v tejto oblasti obsadil **rezort pôdohospodárstva, ktorý presúval začiatkom roka 2019 do rozpočtu viac ako 1,1 mld. eur prostriedkov z fondov EÚ**. Počas roka sa čerpanie výrazne nenaštartovalo a v závere roka tak kapitola presunula 1 mld. eur do ďalšieho obdobia. Podobne na tom bol aj rezort dopravy – do roku 2019 presunul 874 mil. eur a na konci roka 2019 presúval 586 mil. eur. V tomto prípade však zaúčinkovalo opatrenie MDV SR, ktoré na rok 2018 nerozpočtovalo vôbec a na rok 2019 iba minimum prostriedkov z fondov EÚ.

To spôsobilo, že nahromadené množstvo nevyčerpaných prostriedkov z minulých rokov sa mohlo postupne znížiť.

Medzi ďalšie významné rozpočtové opatrenia patrili rozpočtové opatrenia zo ŠR a týkali sa predovšetkým navýšenia **výdavkov na mzdy v štátnej a verejnej správe z kapitoly VPS**. Dôvodom týchto presunov bolo nezahrnutie avizovaného navýšenia do rozpočtu na rok 2019, čo vo svojom stanovisku k návrhu ŠR na rok 2019 kritizoval aj NKÚ SR. **Zvyšuje to tak netransparentnosť rozpočtu, pretože tieto plánované výdavky mohli a mali byť súčasťou rozpočtu jednotlivých kapitol a nie všeobecnej pokladničnej správy.**

3.3 STANOVISKO K NÁVRHU ŠTÁTNEHO ROZPOČTU NA ROK 2020

Súhrnným hodnotením návrhu ŠR SR na rok 2020 dospel NKÚ SR k záveru, že ide o vysoko rizikový

rozpočet v tom zmysle slova, že riziko nenaplnenia jeho parametrov je **príliš veľké**. Z príkladov návrhu rozpočtu pre viaceré rozpočtové kapitoly, ktoré majú zabezpečiť najvýznamnejšie ciele udržateľného rozvoja krajiny je zrejme, že tieto nebudú schopné zabezpečiť programové ciele vlády v daných oblastiach ani v roku 2020. Naopak, ich nezabezpečenie bude generovať ďalšie problémy pre budúce obdobia. Ide najmä o také dôležité rezorty, ako je školstvo, zdravotníctvo, sociálna oblasť a dopravná infraštruktúra, a hovoriť by sme mohli aj o ďalších.

Aj v ŠR SR na rok 2020 sú **rizikom pre rozpočtový proces najmä legislatívne opatrenia**, pri ktorých nebol vyčíslený vplyv na rozpočet verejnej správy (napríklad pri dani z pridanej hodnoty a dani z príjmov, trinásť dôchodky), čo nie je v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách VS.

NKÚ SR pri vypracovaní stanovísk každoročne analyzuje, ako sa plní **programový rozpočet jednotlivých kapitol** a s ním súvisiace merateľné ukazovatele. Na základe výsledkov analýzy vnímame tento nástroj ako **jednu z rizikových oblastí kvality rozpočtového procesu**, ktorý od svojho zavedenia nedosahuje výraznejší progres. Napriek značným výhodám, ktoré ponúka. **V prvom rade je to najzrozumiteľnejšia forma vyjadrenia toho, ako štát hospodári s prostriedkami ŠR a do akých oblastí ich smeruje**. Druhým pozitívnym faktorom je možnosť sledovania progresu v jednotlivých oblastiach, pričom bežný občan sa tak napríklad môže dozvedieť, koľko kilometrov ciest sa počas rozpočtového roka opravilo, alebo koľko nových titulov učebníc sa dostalo do škôl. Problém nastáva, keď sa tieto ukazovatele sledujú iba formálne a povrchné. NKÚ SR opakovane upozorňuje, že kvalita programového rozpočtovania a merateľné ukazovatele, ktoré sa za ním skrývajú, **predstavujú ešte značný nevyužitý potenciál**.

NKÚ SR kontrolou rozpočtovania výdavkov vo vybraných kapitolách ŠR na rok 2020 a vlastnou analytickou činnosťou identifikoval niekoľko rizík vo vybraných oblastiach štrukturálnych politík. V oblasti školstva, vedy a výskumu sa Slovensko dlhodobo borí s viacerými problémami, pričom medzi ich príčiny možno zaradiť poddimenzované financovanie, ale aj medzery v efektívnosti manažovania. Úroveň financovania dobre popisuje ukazovateľ verejných výdavkov SR na vzdelávanie,

vyjadrených ako % HDP, ktorého hodnota sa dlhodobo nachádza pod úrovňou priemeru za porovnateľné krajiny. **Predpokladaná hodnota tohto ukazovateľa na rok 2020 je vo výške 4,2 %. Ide o hodnotu totožnú s hodnotou z roku 2010, a zároveň je o 0,4 p. b. nižšia ako bol priemer za krajiny EÚ v roku 2017 a o 0,7 p. b. nižšia ako priemer za krajiny V3 v tom istom roku.**

S manažmentom školstva súvisí aj diskutovaný, no **doteraz neriešený problém racionalizácie siete škôl**, ktorý má potenciál priniesť niekoľkomiliónové úspory.¹ O tejto problematike poskytuje obraz aj porovnanie priemerných nákladov na jedného žiaka v prípade škôl s rôznym počtom žiakov. Ukazuje sa, že veľké základné školy sú výrazne efektívnejšie, než malé.² **Z návrhu rozpočtu však nevyplýva, že by sa racionalizácia siete škôl v dohľadnom období plánovala**. Vláda SR sa pritom k zvýšeniu efektívnosti vynakladania finančných prostriedkov v regionálnom školstve postupnou optimalizáciou siete škôl a školských zariadení zaviazala v programovom vyhlásení³. Tento bod programu vlády nebude naplnený a zostáva „čiernym Petrom“ budúceho obdobia.

V **zdravotníctve** nižšiu pridanú hodnotu finančných zdrojov spôsobuje neefektívna alokácia zdrojov. Priestor na zefektívnenie je najmä v liekovej politike a v ambulantnej starostlivosti. V roku 2020 by mali byť realizované úsporné opatrenia vo výške 114 mil. eur vo výdavkoch na lieky a dietetické potraviny. NKÚ SR upozorňuje na riziká navrhovaných úsporných opatrení, ktoré nie sú dostatočne pripravené, a to

- **pri nákladovej efektívnosti liekov, kde je navrhnutá úspora vo výške 8 mil. eur,**
- **pri zmene úhradových skupín od 1. 1. 2020, kde je navrhnutá úspora 7,9 mil. eur,**
- **pri liekoch na výnimky sa očakáva úspora 16 mil. eur,**
- **pri eHealth má vzniknúť úspora 30 mil. eur.**

V ambulantnej starostlivosti rast hodnoty za peniaze brzdí podhodnotená primárna starostlivosť, ktorá sa prejavuje nízkymi počtami a vysokým priemerným vekom všeobecných lekárov, ako aj ich obmedzenými kompetenciami. Ako reakcia na uvedené skutočnosti vznikol v roku 2012 Rezidentský program. NKÚ SR poukázal na vybrané faktory, ktoré sa v rokoch 2014 – 2018 podieľali na klesajúcom záujme lekárov o tento program a v súčasnosti ho ovplyvňujú. NKÚ SR tiež

1 Revízia výdavkov na vzdelávanie, vypracovaná Útvárom hodnoty za peniaze MF SR, z roku 2017, tieto možné úspory odhadovala na 14 mil. eur. Priebežná implementačná správa z októbra 2019 hovorí o 12 mil. eur.

2 Vyššie výdavky na žiaka u menších škôl predpokladá ani samotná legislatíva, keďže školám pod 250 žiakov je priznávaný vyšší normatív.

3 Programové vyhlásenie vlád – 2020, s. 33.

upozornil **na súvislosti s pokračujúcim rastom dlhu univerzitných a fakultných nemocníc.**

V návrhu rozpočtu na rok 2020 sa rozpočtuje 69 mil. eur kapitálových výdavkov do nemocníc, čo je o 31 mil. eur menej v porovnaní s rozpočtom na rok 2019, pričom NKÚ SR poukázal na to, že hodnotu výkonov v zdravotníctve pomáhajú zvyšovať, okrem iného, aj kapitálové výdavky MZ SR. Tento pokles je zároveň v rozpore so zámerom pokračovania obnovy, rekonštrukcie a výstavby nemocníc, najmä komplexnej rekonštrukcie fakultnej nemocnice v Banskej Bystrici, výstavby novej univerzitnej nemocnice v Martine, aj nového komplexu univerzitnej nemocnice v Bratislave.

Mnohé ciele z programového rozpočtu, ktoré si na rok 2020 stanovilo splniť **Ministerstvo dopravy a výstavby SR**, nemajú buď dostatočné finančné krytie, alebo sú neambiciózne a neprispievajú k zlepšeniu súčasného stavu cestnej a železničnej infraštruktúry.

Naplánované výdavky na výstavbu diaľnic a rýchlostných ciest sú na rok 2020 nedostatočné. Príkladom je prvok Diaľnice a rýchlostné cesty (financovaný výlučne zo ŠR), podľa ktorého by MDV SR malo v roku 2020 začať stavať 44,6 km a do užívania odovzdať 5,67 km diaľnic a rýchlostných ciest. Na tento prvok sa pritom rozpočtuje 31,4 mil. eur. Pre ilustráciu, pri rovnakej výške výdavkov plánoval rezort dopravy na rok 2019 začať výstavbu 14,1 km a odovzdať 28,79 km D a RC. Z tejto sumy by mali byť v roku 2020 financované, okrem iného, aj niektoré veľké projekty, pričom len výdavky na tieto projekty predstavujú sumu približne 135 mil. eur. Navyše, rezort dopravy plánuje začať výstavbu úseku, ktorý nebol posúdený z hľadiska najlepšej hodnoty za peniaze. Riziko vzniká aj pri plnení termínov výstavby niektorých dôležitých úsekov financovaných prostredníctvom fondov EÚ. Rovnako pretrváva riziko pokračujúceho slabého čerpania eurofondov na vybraných prioritných osiach OP Integrovaná infraštruktúra.

Od roku 2016 sú rovnaké aj rozpočtované výdavky, ktoré plynú z MDV SR **na údržbu a opravu ciest I. triedy**. Aj plánované výdavky na rok 2020 zostávajú na rovnakej úrovni – 40,5 mil. eur. NKÚ SR upozornil, že navrhovaným rozpočtom **nemožno zabezpečiť dostatočný štandard údržby a opráv ciest I. triedy**, čo bude mať negatívny vplyv na udržanie prevádzkyschopnosti ciest a bezpečnosť na cestách. Odhadovaná optimálna výška výdavkov na tento účel sa pohybuje v rozmedzí 64 až 75 mil. eur.

V rámci **sociálnych politík** upozornil NKÚ SR na prijatú novelu zákona o sociálnom poistení, ktorou sa minimálne dôchodky namiesto životného minima naviažu na priemernú mzdu v SR. Základná minimálna penzia po získaní 30 rokov dôchodkového poistenia tak bude od roku 2020 dosahovať 33 % z priemernej mzdy v SR spred dvoch rokov. Opatrenie prinesie nárast výšky nízkych dôchodkov priemerne o 50 eur za mesiac, čo si v SR vyžiada ďalších cca 150 mil. eur. NKÚ SR upozornil,

že ide o nekoncepčný zásah do systému dôchodkového poistenia, ktorý narúša princíp zásluhovosti a znižuje motiváciu platiť poistné. Sociálna poisťovňa nebola na jeho uplatnenie od 1. januára 2020 technicky pripravená; okrem toho sa dajú očakávať ďalšie finančné nároky na jeho realizáciu v praxi.

Výdavky na implementáciu ďalšieho opatrenia, tzv. obedy zadarmo pre deti v predškolskej príprave a pre všetky deti navštevujúce základnú školu, sú vo výške viac ako 123 mil. eur ročne. Zabezpečenie tohto nástroja v mestách a obciach kladie vysoké nároky na organizačné, priestorové a ľudské zdroje, čo následne vyvoláva tlak na rozpočet miestnej samosprávy. **NKÚ SR nespochybňuje možnosť prijatia takéhoto opatrenia, ale poukazuje na jeho nepripravenosť, na nedostatočne zhodnotené dopady na rozpočty samosprávy a účinnosť vynaložených zdrojov. Preto odporúča v budúcom období vyhodnotiť súhrnné efekty prijatého opatrenia a jeho pridanú hodnotu pre výživu detí.**

④ PODSTATNÉ ZISTENIA Z KONTROLNEJ ČINNOSTI NKÚ SR V ROKU 2019

Kontrolná činnosť NKÚ SR je dlhodobou zameraná na podporu dobrého vládnutia všetkých relevantných subjektov verejnej správy, postaveného na objektívnych informáciách a faktoch. Výstupy kontroly majú byť podkladom pre správne budúce rozhodnutia, ktoré napomôžu transparentnosti, profesionalite a efektívnosti výkonu verejnej správy. Upozorňujú, že základom je dosahovanie vhodne stanovených cieľov, efektívne a hospodárne využitých zdrojov v kontexte vhodnej legislatívy. Všetky záverečné správy o kontrolných akciách ukončených v roku 2019 sú prílohou tejto správy.

4.1 PLNENIE CIEĽOV ELEKTRONIZÁCIE VEREJNEJ SPRÁVY JE STÁLE VÝZNAMNOU VÝZVOU

Výdavky na elektronizáciu služieb verejnej správy predstavujú značnú kapitálovú a prevádzkovú záťaž pre väčšinu jej subjektov. **V rokoch 2016 až 2019 dosiahol priemer IT výdavkov 488 mil. eur. a odhad výdavkov na roky 2020 až 2022 je vo výške 703 mil. eur** (údaje Útvaru hodnoty za peniaze). Aj keď výsledky informatizácie na Slovensku sa zlepšujú, nezodpovedajú očakávaniam a zaostávajú za priemerom EÚ. Preto je nevyhnutné zvyšovať tlak na ekonomickú efektívnosť IT výdavkov.

Rozhodnutie o použití rozpočtových zdrojov na jednotlivé projekty elektronizácie a digitalizácie je veľmi dôležitým momentom každej organizácie, pretože toto rozhodnutie ovplyvní spôsob plnenia jej poslania dlhodobo. Na dlhé obdobie tiež ovplyvní výdavkovú politiku každej z organizácií, ktorá realizovala alebo bude realizovať významnejšiu aktivitu v oblasti elektronizácie. Výdavky na služby spojené s údržbou a rozvojom informačných systémov sú jedny z najrýchlejšie rastúcich výdavkov, a preto je mimoriadne dôležité, aby projekty naplnili požadovaný účel udržateľným spôsobom a aby zdroje boli využité efektívne a hospodárne.

NKÚ SR sa svojou kontrolnou činnosťou dlhodobo venuje problematike hospodárneho, efektívneho a účinného využívania verejných zdrojov na informatizáciu spoločnosti, o čom svedčia informácie v správach o kontrolnej činnosti, ktoré pravidelne predkladá NR SR. Dlhodobou tiež poukazuje na to, že veľká časť projektov nenaplnila požadované ciele, že ich realizácia sa spravidla nedeje v súlade so stanovenými termínmi, že časť služieb sa nevyužíva, alebo sa využíva iba minimálne, a to aj napriek tomu, že v súčasnom období každý väčší IT projekt prechádza vo fáze jeho návrhu hodnotením ÚHP. Osobitným problémom je väzba rôznych IT projektov na prijaté koncepcie a stratégie štátnych inštitúcií či samosprávy, ktorých ciele nie sú finančne kryté a nezriedka sú predstavy v týchto dokumentoch a výsledky realizácie projektov diametrálne rozdielne. Na významných IT projektoch zvyčajne popri ich zhotoviteľoch participujú mnohé poradenské a konzultačné firmy. Kontroly NKÚ SR neraz preukázali, že tieto služby nie sú vždy potrebné v takom rozsahu, v akom sú kontrahované, nezriedka je poradenstvo k nim iba sumárom podkladov, vypracovaným zamestnancami organizácie, prípadne sa vôbec nevyužívajú pri tvorbe IT projektu alebo v procese jeho obstarania. NKÚ SR už

niekoľko rokov poukazuje na problém, že štát často nakupuje aj tie IT služby, ktoré možno pri nižších nákladoch realizovať internými kapacitami v rovnakej kvalite. Zastáva názor, že budovanie interných IT kapacít štátu by mohlo výrazne zlacniť plnenie cieľov elektronizácie verejnej správy. IT riešenia internými zamestnancami využívajú lepšiu znalosť vlastných procesov a informačných systémov, a preto sú možno rýchlejšie a účelnejšie aplikovateľné v praxi.

Úlohou NKÚ SR nie je len poukazovať na nedostatky v jednotlivých kontrolovaných oblastiach. V ďalšej časti správy preto chceme okrem poukázania na problémy ukázať, že vynaložené zdroje slúžia svojmu účelu, ale aj to, že odporúčania, ktoré na základe kontroly boli prijaté, výrazne zlepšujú daný stav. Je to dôkaz, že kontrola NKÚ SR sa tak v praxi reálne uplatňuje ako súčasť zdokonaľovania riadenia.

4.1.1 ELEKTRONIZÁCIA VZDELÁVACIEHO SYSTÉMU REGIONÁLNEHO ŠKOLSTVA MÁ MEDZERY

Aj v roku 2019 sa NKÚ SR problematike informatizácie verejnej správy venoval vo viacerých kontrolách, ktoré boli zamerané na rôzne stránky tohto procesu. Je nespochybniteľné, že digitálne technológie menia každodenný život a stali sa jeho neoddeliteľnou súčasťou. Takmer všetky pracovné pozície si vyžadujú určitý stupeň digitálnych zručností. Miestom, kde by sa mala základná digitálna gramotnosť získať, je škola. V rámci KA **006/2019 Elektronizácia vzdelávacieho systému regionálneho školstva** sa úrad zamerlal na Koncepciu informatizácie a digitalizácie rezortu školstva a Národný projekt Elektronizácia vzdelávacieho systému regionálneho školstva (EVSRS). Aj táto kontrola poukázala, ako je dôležité mať pri riadení vypracované ciele stratégie doplnené merateľnými indikátormi a finančne zabezpečené v štátnom rozpočte.

V septembri 2014 bol vládou schválený dokument „**Koncepcia informatizácie a digitalizácie rezortu školstva s výhľadom do roku 2020**“. V návrhu rozpočtu SR na roky 2015 – 2017 však **neboli na túto oblasť vyčlenené žiadne finančné prostriedky, čo bolo rizikom pre naplnenie cieľov danej koncepcie**. Na to, aby stratégia bola dobre implementovaná, musí spĺňať isté atribúty, podľa ktorých sa bude vyhodnocovať a merať účinnosť prijatých opatrení. Ministerstvo školstva

nevypracovalo žiadny dokument, ktorý by rozpracoval koncepciu do konkrétnych aktivít, resp. úloh na dosiahnutie zadefinovaných cieľov. Takže nie je ani zrejme, či ministerstvo považuje ciele koncepcie za naplnené, keďže **koncepciu vyhodnocovalo značne formálne, bez odpovedí na účinnosť jej prijatia a plnenia.**

Východiskom „Koncepcie informatizácie a digitalizácie rezortu školstva s výhľadom do roku 2020“ bol vnútrorezortný materiál „DIGIPEDIA 2020“ z roku 2013. Na jeho základe bol schválený **národný projekt „Elektronizácia vzdelávacieho systému regionálneho školstva“**. V čase prípravy projektu bola prevažná väčšina používaného vybavenia z oblasti IKT na školách morálne zastaraná a veľmi ťažko použiteľná na digitálne vzdelávanie. Preto bolo úspešné naplnenie zámeru projektu podmienené nákupom a poskytnutím moderných digitálnych učebných pomôcok a koncových zariadení umožňujúcich digitálne vzdelávanie (interaktívne tabule, výukové dotykové tablety a iné). Rozpočet projektu financovaného na 75 % z prostriedkov EÚ **bol 46 mil. eur**. Projekt pozostával z dvoch samostatných a vzájomne nezávislých častí – implementácie informačného systému a zariadenia digitálnych učební (vrátane tvorby časti digitálneho vzdelávacieho obsahu). Do projektu bolo zapojených **4 543 škôl, ktoré získali interaktívne tabule, notebooky, farebné tlačiarne, tablety a wifi routre v počte skoro 35 tisíc kusov. Pre 559 škôl bratislavského kraja boli dodané rovnaké zariadenia hradené zo štátneho rozpočtu.** (Tabuľka č. 2)

Aj v rámci tohto projektu boli vynaložené prostriedky, ktoré neplnia svoj účel. Príkladom sú finančné prostriedky určené na samostatný model pre psychologov – vyše **8,8 mil. eur**. V tejto súvislosti bolo zistené, že napriek tomu, že modul je funkčný, prakticky sa nevyužíva. Prekážkou jeho využívania je nemožnosť overenia zákonného zástupcu dieťaťa z **dôvodu neexistencie registra** s takouto informáciou. V súčasnosti nie je jasné, či v dohľadnej dobe bude možné príslušné údaje overovať a uhradenú službu tak v plnom rozsahu využívať.

Vážnym, systémovým problémom tohto projektu, na ktorý NKÚ SR upozorňuje, je to, že aj napriek implementácii informačného systému, **regionálne školstvo zatiaľ nemá povinnosť tvorby školského vzdelávacieho programu pomocou tohto systému.**

Počas kontrolnej akcie kontrolóri NKÚ SR navštívili 56 škôl na celom území Slovenska a okrem preverenia prevádzky digitálnych tried vykonali aj dotazníkový zber údajov o stave zariadení a o reálnej využiteľnosti na vyučovaní. Výsledky tohto dotazníka svedčia o tom,

že mnohé parametre využitia projektu nezohľadňujú reálne podmienky života na školách, napríklad –

- že **najlepšie využitie z dodaných zariadení má interaktívna tabuľa**, ku ktorej **musí nevyhnutne patriť notebook** (v budúcnosti riešiť ako súbor HW a nie ako samostatné komponenty),
- že nevhodne bola hodnotená **podmienka projektu – umiestnenie iba v jednej učebni (digitálna trieda)**, a podmienka nemožnosti prenášať ich do iných učební (neuplatňovať takéto striktné podmienky pre implementáciu projektov do budúcnosti),
- že **obmedzujúcim faktorom využívania techniky je nízky počet tabletov na triedu – 20 kusov**; to je zvyčajne menej než počet žiakov na hodine (obmedzenia pri vyučovaní),
- že so zvyšujúcim sa počtom a variabilitou zariadení sa stáva ich údržba problémom v tých školách, kde nemajú **technika – špecialistu na IKT**; učitelia upozorňujú, že s rozširovaním využívania digitálnej techniky naprieč celým vyučovaním je prijatie takéhoto odborníka nevyhnutné, o čom však zriaďovatelia zatiaľ vo výraznejšej miere neuvažujú,
- že podstatným nedostatkom je, že digitálny edukačný obsah **nebol v rámci projektu vytvorený v celom rozsahu**; v rámci projektu bolo konvertovaných 250 vybraných lekcí digitálnych vzdelávacích materiálov, ktoré nepokrývajú celý rozsah požadovanej edukácie.

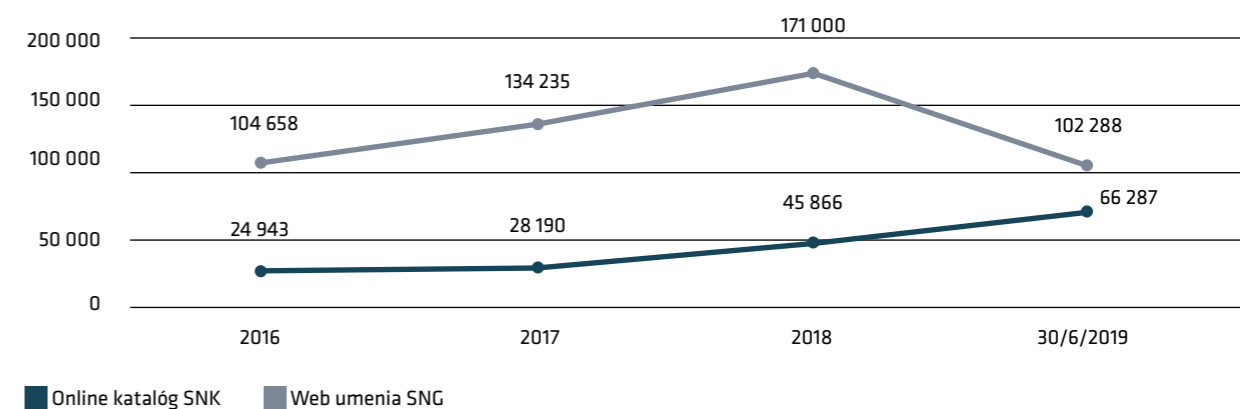
Brzdou všeobecného rozšírenia elektronizácie do každodenného života spoločnosti, vrátane školskej prevádzky, je nedostatočná dostupnosť, resp. stále nízka rýchlosť internetu v niektorých regiónoch, a to aj napriek príslušbu vlády zaviesť vysokorýchlostný internet do každej obce do roku 2020. **Na sklonku roka 2019 nemalo uspokojivé internetové pripojenie až 34 % regionálnych škôl.** Zatiaľ len príslušným riešením pre nasledujúce obdobie je Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030 a z nej vyplývajúci akčný plán, ktorý schválila vláda SR v júli 2019. Opätovne však neobsahuje spôsob financovania hardvérovej bázy vo vybavení regionálnych škôl, čo spochybňuje chápanie vzdelávania ako národnej priority bez ohľadu na to, kto je jeho poskytovateľ.

Hlavným odporúčaním NKÚ SR pre ministerstvo školstva je pripraviť legislatívny návrh, ktorý by elektronizáciu školstva riešil ako celok, a nielen jeho fragmenty v závislosti od zriaďovateľov. Uvedené odporúčanie nie je nutné chápať len ako prvok modernizácie školstva, ale aj ako nástroj pre zabezpečenie

Tabuľka č. 2: Evidencia skutočného umiestnenia technických prvkov (počet v ks)

	škola	itabuľa	notebook	tlačiareň	tablet	Wifi router	celkom
Technické zariadenia	MŠ	2 686	2 686	2 686	0	0	8 058
	SŠ	772	772	0	6 570	329	8 443
	ZŠ	2 211	2 211	0	13 390	670	18 482
	spolu školy	5 669	5 669	2 686	19 960	999	34 983

Zdroj: Podklady MŠVVaŠ SR



Graf č. 10: Počet vstupov/užívateľov v online katalógu a na webe umenia v SNG do 30. júna 2019

alternatívnych spôsobov zabezpečenia výučby aj v takých náročných situáciách, v akých sa Slovensko i celý svet ocitli v roku 2020.

4.1.2 DIGITALIZAČNÉ NÁRODNÉ PROJEKTY ZACHOVANIA KULTÚRNEHO DEDIČSTVA MÔŽU SLUŽIŤ AKO PRÍKLAD DOBREJ PRAXE

Jednou z najreprezentatívnejších oblastí Slovenska je veľmi rozmanité a bohaté kultúrne dedičstvo. Artefakty jeho kultúrneho dedičstva sú sústredené v sústave pamiatkových a fondových inštitúcií – tvorí ju 106 múzeí, 25 galérií, 6 485 knižníc, 72 archívov a 14 577 pamiatkových objektov.

Formou ochrany a zachovania kultúrneho dedičstva je aj digitalizácia a jeho on-line dostupnosť. Práve na proces digitalizácie sa zamerl úrad kontrolou **028/2019 Rozvoj**

pamätových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry. Hlavným dôvodom bol značný objem finančných zdrojov, ktoré na tento účel boli použité z európskych fondov; kontrola mala dať odpoveď na to, či boli využité v súlade s cieľmi národných projektov digitalizácie a či sa účel digitalizácie naplnil.

V rokoch 2011 -- 2015 deväť organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR zrealizovalo dvanásť digitalizačných národných projektov v celkovej sume vyše 205 mil. eur. Národné projekty boli financované z OP Informatizácia spoločnosti. K objemovo najrozsiahlejším patrili projekt Digitálna knižnica a digitálny archív v SNG (49,5 mil. eur) a projekt Digitálne múzeum v Múzeu SNP (27,5 mil. eur).

NKÚ SR preveril šesť projektov v rozpočtovanej sume takmer 128 mil. eur, čo bolo vyše 62 % z celkovej sumy všetkých schválených žiadostí o NFP. Na národnom prezentačnom webovom portáli Slovakia bolo k 31. októbru 2019 **zverejnených takmer 1,7 milióna objektov kultúrneho dedičstva, z nich bolo vo februári 2020 voľne prístupných vyše 86 tisíc objektov.** (Graf č. 10)

Projekty digitalizácie prispeli k vytvoreniu 141 nových pracovných miest v špecializovaných profesiách. Perspektívne prepojenie slovenského digitálneho kultúrneho dedičstva s európskym digitálnym kultúrnym dedičstvom (European collections – európska digitálna knižnica, archív a múzeum) doplní a rozšíri vedomosti o slovenských pamiatkových objektoch a kultúrnych dejinách.

Kontrola NKÚ SR poukázala na to, že aj pri čerpaní eurofondov možno dodržiavať pravidlá, nastavené ciele a merateľné ukazovatele, ktoré bývajú často prekračované. Zároveň prostriedky viedli k vytvoreniu trvalých pracovných miest v nových a progresívnych špecializáciách. Vo všetkých kontrolovaných inštitúciách bola dodržaná finančná realizácia aktivít, pričom boli plnené merateľné ukazovatele, vrátane počtu zdigitalizovaných objektov. V budúcnosti treba počítať s ďalšími investíciami, najmä do úložísk digitálnych fondov v jednotlivých inštitúciách a na údržbu a obnovu ďalších technických zariadení, nielen z prostriedkov EÚ, ale aj zo štátneho rozpočtu. Z tohto dôvodu NKÚ SR odporúčal rezortu kultúry, aby **pre trvalé a systematické financovanie ďalšieho fungovania digitálnych zbierok vypracoval rezortnú stratégiu po roku 2021, vrátane problematiky digitalizácie a využitia jej výsledkov pre šírenie vedomostí a poznatkov o kultúrnom dedičstve doma i v zahraničí.**

4.1.3 PROJEKT ELEKTRONICKÝCH SLUŽIEB KATASTRA NEHNUTEĽNOSTÍ – PRÍKLAD ZLEJ PRAXE

Kým uvedený projekt digitalizácie národného kultúrneho dedičstva hodnotil NKÚ SR ako úspešný, **projekt elektronických služieb katastra (KA 018/2019)**, realizovaný Úradom geodézie, kartografie a katastra, predstavuje, na základe výsledkov kontroly, príklad zlej praxe využívania verejných zdrojov.

Kataster nehnuteľností, v gescii Úradu geodézie, kartografie a katastra SR (UGKK), **slúži na ochranu práv k nehnuteľnostiam, na daňové a poplatkové účely, ale aj na oceňovanie nehnuteľností, vrátane pozemkov.** Je dôležitý pri ochrane poľnohospodárskeho i lesného pôdneho fondu, pri tvorbe a ochrane životného prostredia, ako aj nerastného bohatstva. Nezanedbateľné využitie má pri ochrane kultúrnych pamiatok, chránených území a prírodných útvarov. V súlade

s národnou koncepciou informatizácie spoločnosti i stratégiou digitálnej transformácie Slovenska má byť využívaný na budovanie ďalších informačných systémov o nehnuteľnostiach. Služby moderného katastra majú byť poskytované plne automaticky, on-line, bez manuálneho zásahu operátora, či bez potreby osobnej návštevy katastrálnych odborov pri riešení rôznorodých životných situácií. Používateľmi sú nielen občania, podnikatelia, ale aj inštitúcie slovenskej verejnej správy (ministerstvá, NBÚ, polícia, hasičský a záchranný zbor, samosprávy, súdy, prokuratúra, SAV, atď.), ale aj európske inštitúcie.

Využívanie služieb katastra patrí k významným službám, ktoré občania i inštitúcie potrebujú pri riešení mnohých životných situácií. Čo je však mimoriadne dôležité, je to, **aby zhmotnenie týchto služieb v podobe rôznych dokumentov bolo použiteľné aj pre právne úkony. Túto funkciu mal zabezpečiť jeden z kľúčových národných projektov – Elektronické služby katastra nehnuteľností (ESKN),** realizovaný z prostriedkov EÚ v rámci Operačného programu Informatizácia spoločnosti.

Hlavným dôvodom, prečo sa NKÚ SR začal zaujímať o stav tohto projektu, je fakt, že ide o jeden z desiatich finančne najnáročnejších IT projektov Slovenska, v hodnote približne **33 miliónov eur, ktorý sa začal realizovať ešte v roku 2009 s cieľom, že všetky požadované služby budú nasadené v roku 2012.** Hlavným cieľom ESKN bolo zaviesť 45 elektronických služieb použiteľných na právne úkony, či možnosť podania a vyžiadania výstupov z ktorejkoľvek správy katastra na Slovensku.

Kontrola projektu ukázala vážne zlyhania v jeho riadení. Svedčí o tom aj fakt, že počas realizácie projektu do ukončenia kontroly bolo vykonaných 47 personálnych zmien na významných pozíciách v rámci riadiaceho tímu. Posúvaním dôležitých míľnikov deviatimi dodatkami k zmluve a jednou žiadosťou o zmenu **dosiahol projekt sedemročné oneskorenie.**

Realizácia projektu bola sprevádzaná problémami, a to aj napriek tomu, že UGKK mal v rokoch 2011 – 2019 **uzavreté zmluvy o externých službách pre oblasť riadenia, zabezpečenia kvality a poskytovania odborných poradenských služieb v celkovej sume takmer 4,5 mil. eur, ktoré boli uhradené z rozpočtu úradu.** V zmysle zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy možno tieto zmluvy považovať za závažné porušenie povinnosti zachovávať hospodárnosť, efektívnosť a účinnosť použitia verejných prostriedkov.

ELEKTRONICKÉ SLUŽBY KATASTRA NEHNUTEĽNOSTÍ V ČÍSLACH

Jeden z TOP 10 IT projektov na Slovensku
Celkové náklady sú **32,8** miliónov eur
Mal by poskytovať **45** služieb online
Skladá sa z **5** pilierov – blokov
Štátny rozpočet zatiaľ pokryl **52** % nákladov
Hrozí riziko vrátenia cez **15,7** miliónov eur
Celkovo je to **100** % eurodotácií
Riadiaci tím projektu mal **100** stretnutí
Zmluva o príspevku z eurofondov mala **9** dodatkov

NKÚ SR, 2019

Obrázok č 6: Hlavné zistenia v číslach

Podľa kontrolných zistení, projekt ESKN **ani v novembri 2019 nebol ukončený v zmysle jeho pôvodných ukazovateľov a cieľov.** Nielen NKÚ SR, ale aj záverečná monitorovacia správa a aj závery kontroly na mieste vykonané v prvom štvrtroku 2019 zo strany sprostredkovateľského orgánu (Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, pôvodne Ministerstvo financií SR), poukázali na viaceré nedostatky a upozornili na nedostupnosť služieb v produkčnej prevádzke. NKÚ SR pri preverení nasadenia projektu do produkčnej, t. j. do ostrej prevádzky (zmluva o NFP nepozná overovaciu prevádzku) zistil, že systém funguje na 8 katastrálnych odboroch Okresných úradov a na zvyšných 64 odboroch je nutné použiť pre aktívnu komunikáciu s Úradom náhradné riešenie cez portál slovensko.sk – tzv. všeobecné podanie. Z piatich hlavných aktivít projektu boli tri aktivity neukončené a neexistoval k nim záverečný preberací protokol. **Kontrolná skupina zistila, že napriek deklarovanej plnej funkčnosti projektu, projekt nie je funkčný v zmysle jeho špecifikácií a neprešiel do fázy udržiavateľnosti podľa pravidiel definovaných v zmluve o NFP.**

Problémy s riadením projektu sa podpísali aj pod problémy s jeho financovaním. Pôvodne sa predpokladalo, že 75 % nákladov (cca 21 mil. eur) bude hradených z fondov EÚ, 13 % zo ŠR a zvyšok malo byť poskytnutých z PRO RATA. **V dôsledku porušenia zákona o verejnom obstarávaní dosiahla suma korekcií výšku takmer 10,5 mil. eur,** ktoré išli na ťarchu štátneho rozpočtu, čo znamená, že výdavky štátu z vlastných zdrojov na projekt sú oveľa vyššie, ako sa pôvodne predpokladalo. Celkovo za roky 2009 – 2019 bolo, vrátane

uplatnenia sankcie, pokút a penále, vynaložených viac ako 32,8 mil. eur.

Zhrnutie hlavných zistení obsahuje nasledovný obrázok (Obrázok č 6).

Kontrolóri identifikovali v projekte ESKN viaceré porušenia finančnej disciplíny, porušenia zákona o rozpočtových pravidlách a tiež poukázali na možné porušenie povinností pri správe cudzieho majetku. Z týchto dôvodov bol protokol o výsledku kontroly odstúpený orgánom činným v trestnom konaní.

4.1.4 PRIPRAVENOSŤ SAMOSPRÁVY NA POSKYTOVANIE SLUŽIEB E-GOVERNMENTU SA AJ VĎAKA KONTROLE NKÚ SR ZVÝŠILA

NKÚ SR sa dlhodobo zaujíma nielen o pripravenosť štátnych inštitúcií zvládať požiadavky informatizácie spoločnosti, ale tiež preveruje, ako je na jej výzvy pripravená aj samospráva. V roku 2017 preto vykonal kontrolu zameranú na e-Government (eGov) a informačné systémy obcí a miest. Kontrolou sa preverovala aj efektívnosť vynakladania verejných prostriedkov na zabezpečenie koncových služieb pre občana, a to v 70 obciach a mestách do dvadsaťtisíc obyvateľov. Tretina vtedy kontrolovaných samospráv nebola k 1. novembru 2016 pripravená vykonávať verejnú moc elektronic-ky. Na základe odporúčaní NKÚ SR obce a mestá prijali

428 opatrení na nápravu nedostatkov v 16 oblastiach. Kontrolnou akciou (KA 010/2019) sa NKÚ SR opätovne vrátil k danej téme a zisťoval, či prijaté opatrenia viedli k zlepšeniu situácie v oblasti poskytovania e-služieb.

Kontrola realizovaná v minulom roku – v 49 samosprávach, potvrdila správnosť a účinnosť prijatých opatrení a odporúčanií kontrolórov z roku 2017. Vysoká úspešnosť pri realizácii jednotlivých opatrení prispela k výrazne vyššej pripravenosti samospráv na každodenný výkon a rozvoj eGov na Slovensku. Opatrenia prijaté obcami na odstránenie kontrolou zistených nedostatkov boli účinné v 80 % prípadov.

Elektronická schránka obce či mesta bola už v kontrolovanom období samozrejmosťou. Okrem deviatich obcí všetky kontrolované samosprávy zaznamenali medziročný nárast elektronických podaní. **Problémom však je malý podiel občanov s aktívnou e-schránkou.** Analýza NKÚ SR ukázala, že z celkového počtu takmer 149 tis. obyvateľov, ktorí mali v kontrolovaných obciach trvalý pobyt, malo z nich ku koncu roka 2018 aktívnu e-schránku iba 0,45 %. Obyvatelia naďalej preferujú osobný či listinný kontakt s úradmi. Rast e-komunikácie je najmä medzi inštitúciami a právnickými osobami, ktorá sa v kontrolovanom medziobdobí strojnasobila.

Viac ako polovica z pretrvávajúcich nedostatkov pri realizácii eGov v obciach a mestách sa týka tzv. infozákona, t. j. prístupovania oficiálnych dokumentov občanom. Tento nedostatok sa môže premietiť do nedôvery občanov voči predstaviteľom samosprávy, no môže znižovať aj ich priamu kontrolu občanmi.

Aj naďalej boli nedostatkom **chýbajúce certifikáty pre elektronické podpisy**, avšak bolo to v podstate menej prípadov než v minulosti. V roku 2017 nemohlo kvôli chýbajúcim certifikátom pre elektronické podpisy vykonávať verejnú moc v plnej miere až 70 % kontrolovaných miest a obcí. V roku 2019, po prijatí opatrení, nemalo do konca kontrolnej akcie vydaný certifikát, resp. elektronickú pečať – len 6 % kontrolovaných subjektov.

Pozitívom bola aktualizácia prístupových práv do ISVS. Zmeny v osobách štatutárov obcí po komunálnych voľbách koncom roka 2018 dali kontrolórom príležitosť preveriť napĺňanie tejto povinnosti v praxi.

Za významné zistenie považujeme aj potrebu aktualizovať VZN o elektronických službách, ktorá v roku 2019 ušla pozornosti necelých desiatine kontrolovaných

samospráv. Aj v tejto oblasti možno konštatovať výrazné zlepšenie, keďže aktualizáciu nemali v roku 2017 dve tretiny kontrolovaných subjektov.

Po dvoch rokoch boli získané údaje na posúdenie vývoja eGovernmentu v podmienkach samospráv a popis bariér ďalšieho rozvoja. Obce a mestá však naďalej narážajú na problémy pri napínaní princípu „*jedenkrát a dost*“, podľa ktorého nesmú od občanov vyžadovať už poskytnuté údaje. Preto sa NKÚ SR rozhodol realizovať na túto tému kontrolu v tomto roku, aby zistil, v čom sú hlavné príčiny tohto stavu.

Finančné zdroje obcí považuje NKÚ SR za jednu z vážnych bariér rozvoja elektronického výkonu verejnej moci a plnenia kompetencií obcí a miest. Narastajúce náklady vznikajú z nárokov na technické zabezpečenie, vybavenie, inštaláciu nových programov a prepojenie informačných systémov, ktoré musia mnohé z nich zabezpečovať externe. **Podľa vyjadrenia samospráv, enormne rastie objem predpisov v danej oblasti, absentuje vykonávacia smernica pre vytváranie a podpisovanie elektronických rozhodnutí, legislatíva často nezodpovedá potrebám praxe a pod. Menšie samosprávy nemajú kapacity na propagáciu a osvetu eGov a považujú za potrebné zlepšiť mediálnu komunikáciu, resp. edukáciu a propagáciu zo strany štátu.**

Medzi interné bariéry rozvoja eGov služieb, ktoré uviedli kontrolované subjekty, patrí nedostatočné personálne zabezpečenie obcí na zvládnutie požadovanej úrovne tohto procesu. K zlepšeniu však dochádza najmä vďaka nadobúdanej praxi zamestnancov obecných úradov, ako aj zvyšujúceho sa počtu subjektov využívajúcich eGov. Negatívne hodnotenie rozvoja eGov bolo zaznamenané len v štyroch percentách kontrolovanej vzorky.

Pri hodnotení elektronického výkonu verejnej moci sa nepotvrdila odlišnosť v pripravenosti mesta či obce na základe geografickej polohy alebo veľkosti obce či mesta, alebo veľkosti rozpočtu. Prvoradým v pripravenosti na kvalitné poskytovanie elektronických služieb je prístup jednotlivca alebo konkrétnej samosprávy, nie vzdialenosť od okresného či krajského mesta.

Napriek uvedeným problémom je proces informatizácie v samospráve úspešným IT projektom. Rozvoj e-Gov však vyžaduje výraznejšiu aktivitu štátu, najmä v propagácii využívania e-služieb vo všetkých životných situáciách občanov, čo vedie k ľahšiemu plneniu si povinností voči štátu a samospráve, ale aj k uplatňovaniu

občianskych práv. Preto NKÚ SR poskytol Úradu podpredsedu Vlády SR pre investície a informatizáciu nasledovné odporúčania.

- **Zintenzívniť edukáciu, osvetu a propagáciu konkrétnych postupov pri e-komunikácii v jednotlivých životných situáciách občanov. Zároveň konkrétnejšie vysvetľovať prínosy a výhody, ale aj bezpečnostné prvky elektronickej komunikácie, a to s cieľom zvyšovať počet aktívnych elektronických schránok obyvateľov na celoštátnej úrovni.**
- **Zaviesť tzv. duálny systém komunikácie, ktorý by umožnil občanom dostatočne dlhú dobu využívať tradičnú formu komunikácie, napriek aktivovanej e-schránke. V opodstatnených a vopred definovaných prípadoch zaviesť možnosť návratu občana z výhradne „elektronického doručovania“ do „papierového sveta“ (seniori a pod.).**
- **Ako súčasť vysvetľovania a propagácie vytvoriť vhodný demonštračný nástroj – napr. demo e-schránku / skúšobnú schránku – prostredníctvom ktorého si môžu občania prakticky overiť prínos elektronizácie na riešenie životných situácií.**
- **Zvyšovať kvalitu e-služieb štátu, kvalitu referenčných registrov a stabilizovať úroveň centrálnych riešení IKT systému, vrátane ďalšieho zvyšovania užívateľskej prívetivosti stránky www.slovensko.sk.**
- **Racionalizovať spôsob aktualizácie legislatívy a vykonávacích predpisov v oblasti s e-Gov.**
- **Zaviesť centrálnu koordináciu procesov pre obce, a v prípade záujmu aj pre mestá.**

4.1.5 DISTRIBÚCIA PRÍJMOV Z ELEKTRONICKÉHO MÝTNEHO SYSTÉMU NIE JE OPTIMÁLNA

Problematika cestnej infraštruktúry patrí k významným témam kontrolnej činnosti úradu. Jedným z problémov, na ktoré sa sústreďuje pozornosť kontrolórov, sú finančné zdroje na zabezpečenie rozvoja a údržby všetkých zložiek tejto infraštruktúry, vrátane cestných stavieb. Na základe analýz NKÚ SR, ktoré slúžia k vypracovaniu stanovísk k rozpočtu a záverečnému účtu, úrad opakovane poukazoval na nedostatok vlastných zdrojov, ktoré majú slúžiť na rozvoj cestnej infraštruktúry, najmä na cesty nižších tried a cestné stavby, **ktoré sa na nich nachádzajú.**

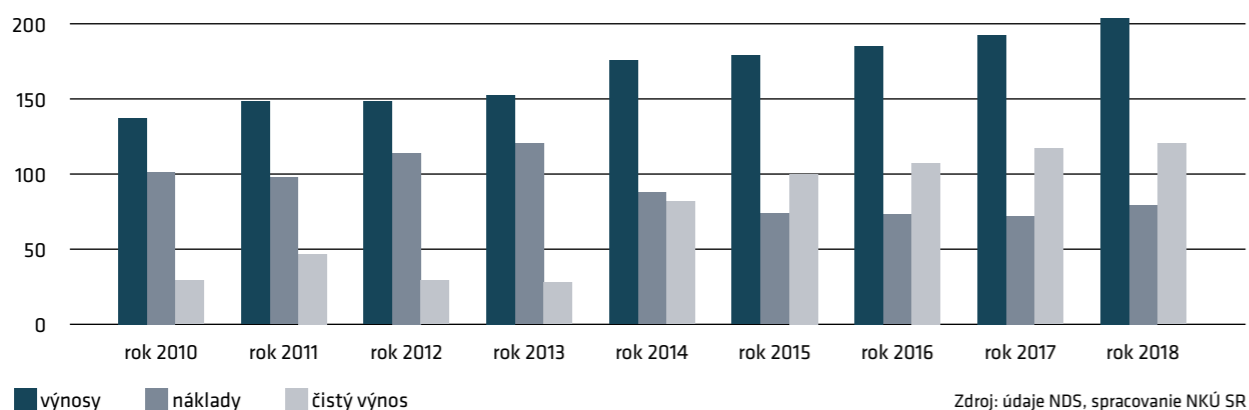
Slovensko, podobne ako iné krajiny EÚ, využíva nástroje regulácie využívania diaľničnej siete, rýchlostných ciest a niektorých úsekov ciest prvej triedy osobnou a nákladnou dopravou v podobe diaľničných známok a mýta. **Aká je efektívnosť výberu týchto platieb a kam platby smerujú, bolo predmetom kontroly NKÚ SR v roku 2018 – diaľničné známky, a v roku 2019 – elektronické služby mýta (KA 024/ 2019).**

Druhým dôvodom ku kontrole zameranej na mýtny systém bol fakt, že zmluvný vzťah Národnej diaľničnej spoločnosti (NDS) so spoločnosťou SkyToll, a. s., ktorá zabezpečuje elektronický výber mýta, bol uzatvorený od roku 2010 do roku 2022 s možnosťou jej predĺženia o 5 rokov. **Prípadné predĺženie zmluvy alebo hľadanie nového poskytovateľa služby by malo byť zdôvodnené výhodnosťou či nevýhodnosťou poskytovanej služby, ktoré by mali byť podložené objektívnymi informáciami (aj z kontroly NKÚ SR).** Aj priebeh riešenia podobnej otázky v ČR poukázal na množstvo problémov, na ktoré musí byť pripravená NDS i rezortné ministerstvo, ak chce zmluvu ukončiť alebo predĺžiť. V prvom rade je potrebné mať dostatočný čas na rozhodovanie a nebyť pod tlakom. **NKÚ SR svojou kontrolou distribúcie príjmov z elektronického mýta chcel poskytnúť informácie, ktoré pre tento rozhodovací proces majú význam.**

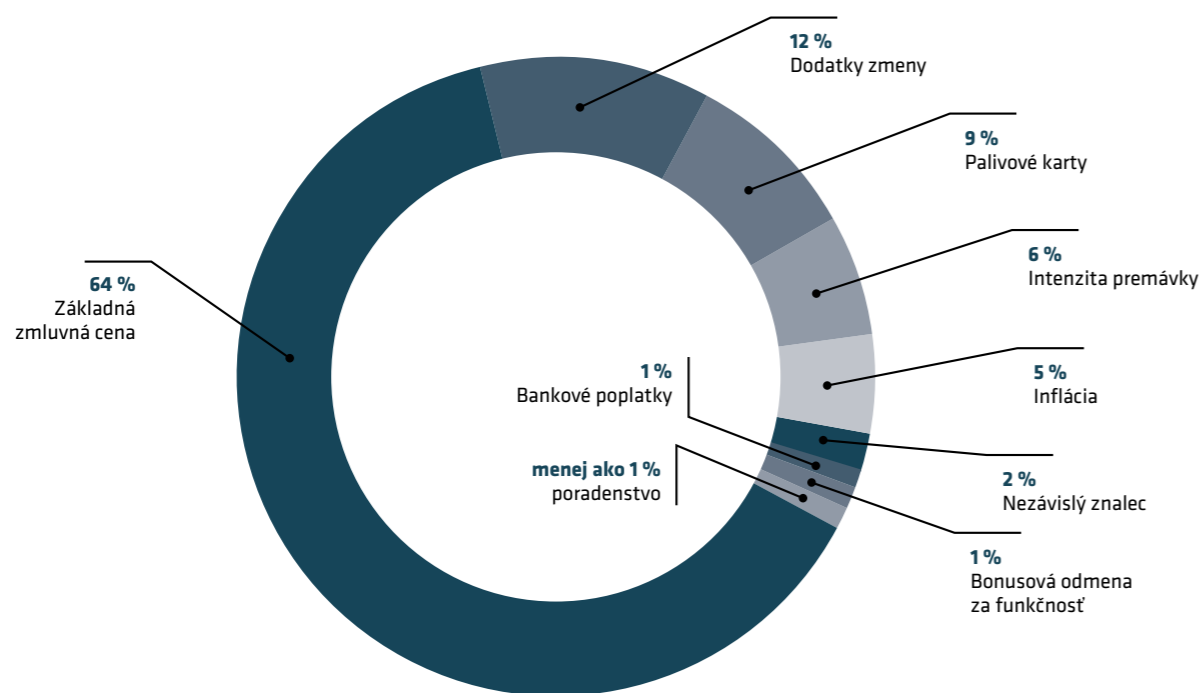
Cena zmluvného kontraktu bola stanovená na hodnotu 716 mil. eur. Súčasťou tejto ceny bol aj samotný návrh na vybudovanie služby, ktorého cena bola vyčíslená na 256 mil. eur. Od začiatku elektronického výberu mýta do konca roku 2018 dosiahli platby hodnotu 1,576 mil. eur. Nezávislý znalec hodnotí efektívnosť elektronického výberu mýta ako vysokú – na úrovni cca 98 %, čo znamená, že iba okolo 2 % povinných sa rôznymi spôsobmi vyhne plateniu mýta. (Graf č. 11)

Informácie, ktoré priniesla kontrola o distribúcii príjmov z elektronických služieb mýta, však už také pozitívne neboli. Zo sumy viac ako 1,5 mld. eur získala za roky existencie systému spoločnosť SkyToll, a. s., 760 mil. eur, čo predstavuje 48 % hodnoty mýta. Táto suma bola už v roku 2018 vyššia o 44 mil. eur, ako bola stanovená cena za komplexné služby výberu mýta počas rokov 2010 – 2022. Na účty iných zmluvných partnerov odišlo z výberu mýta 108 mil. eur a zvyšnú sumu **709 mil. eur získala NDS. Z tejto sumy NDS použila 47 % primárne na údržbu a opravy siete diaľnic a rýchlostných ciest, 26 % išlo na jej vlastnú prevádzku a iba zvyšných 20 % sa použilo na rozvoj diaľničnej siete.**

Vysoký podiel poskytovateľov služieb elektronického mýta a ďalších súkromných subjektov na výbere mýta



Graf č. 11: Vývoj výnosov a nákladov mýtného systému (v mil. eur, bez DPH)



Graf č. 12: Distribúcia výberu mýta za roky 2010 – 2018 (v %)

je podmienený zmluvnými podmienkami, ktorých početné dodatky takýto stav umožnili. Zmluvná cena služby je každoročne navyšovaná (celkovo o 105 mil. eur) z dôvodu kvantitatívneho nárastu užívateľov mýta (52 mil. eur), ako aj vyplácania motivačných odmien (5,7 mil. eur) za to, že systém je funkčný. Nezanedbateľné sú aj náklady spojené s aplikovaním valorizácie na základnú ročnú cenu služby (vrátane dodatkov) na základe inflácie (41,6 mil. eur), pričom úprava cien smerom nadol v prípade deflácie nie je podľa zmluvy možná. Kontrola poukázala aj na ďalšie vysoké náklady súvisiace s poskytovaním služby platieb mýta palivovými

kartami (76,3 mil. eur) a s poskytovaním služieb nezávislého znalca (21,8 mil. eur). (Graf č. 12)

O tom, že vláda SR považovala príjmy z mýta za dôležitý zdroj financovania cestnej infraštruktúry, svedčilo jej uznesenie č. 24/2013, ktoré ukladalo NDS, aby po splatení investičných nákladov na budovanie mýta išiel celý čistý výnos na rozvoj cestnej infraštruktúry v jej vlastníctve. Toto uznesenie bolo neskôr zrušené, a tak **na budovanie cestnej infraštruktúry a jej rozvoj** išlo z čistého výnosu 474 mil. eur **iba 97 mil. eur**. Národná diaľničná spoločnosť

na svoje ďalšie potreby použila 123 mil. eur, t. j. o 26 mil. viac než do rozvoja ciest vo svojom vlastníctve. V logike mýtného systému by však táto suma mala byť použitá na rozvoj cestnej infraštruktúry a nie na pokrytie iných potrieb NDS. **NKÚ SR preto odporúčala vláde zvážiť záväzné limity pre NDS na použitie čistého výnosu z mýta.**

Na základe kontrolných zistení NKÚ SR prijal záver, že **systém distribúcie** elektronického výberu mýta neplní svoj základný cieľ a len minimálne prispieva k výstavbe nových diaľnic a rýchlostných ciest. Primárnym zdrojom financovania výstavby nových diaľnic a rýchlostných ciest naďalej ostávajú eurofondy s finančným príspevom zo štátneho rozpočtu. **Preto je, podľa názoru NKÚ, mimoriadne dôležité, aby vláda SR prijala konkrétne opatrenia, ktoré do procesu budovania a údržby cestnej infraštruktúry efektívne zapoja všetky možné relevantné zdroje, ktoré sa nachádzajú mimo rozpočtu vlády a samospráv.**

Veľkou výzvou, ktorej bude čeliť NDS a ministerstvo dopravy, je teda to, či 1. januára 2023 **bude SkyToll naďalej prevádzkovateľom mýtného systému, alebo chce Slovensko hľadať iné riešenie.** MDV SR je zodpovedné za to, aby NDS zabezpečovala plynulý výber mýta aj po 31. decembri 2022. V najbližšom období je dôležité prijať rozhodnutie, vrátane majetkovo-právneho vysporiadania vlastníctva mýtného systému a technických zariadení. O tom, že dosiahnuť riešenie, ktoré by znamenalo podstatné zvýšenie podielu výberu z mýta do cestnej infraštruktúry **nebude jednoduché**, svedčia aj poznatky zo susednej Českej republiky, kde čelili obdobným problémom s prevádzkovateľom mýta, aké identifikovali slovenskí kontrolóri. **Preto je dôležité, aby sa ministerstvo a NDS zaoberali touto problematikou včas a v plnej komplexnosti, aby nedostali štát do časovej tiesne, v ktorej sa nebude dať vecne, odborne posúdiť efektívnosť, účelnosť a hospodárnosť vybraného riešenia.**

4.1.6 PRE OCHRANU OSOBNÝCH ÚDAJOV V INFORMAČNÝCH SYSTÉMOV JE DÔLEŽITÁ ZROZUMITEĽNOSŤ A JEDNOZNAČNOSŤ LEGISLATÍVY

Dňa 25. januára 2012 predstavila Európska komisia nový právny rámec ochrany osobných údajov. Finálne znenie Nariadenia EP a Rady (EÚ) 2016/679 (všeobecné

nariadenie o ochrane údajov) nadobudlo platnosť 25. mája 2016. Od tohto momentu začalo plynúť dvojročné prechodné obdobie, počas ktorého boli povinné všetky subjekty verejného aj súkromného sektora, spracúvajúce osobné údaje v informačných systémoch (prevádzkovatelia), pripraviť sa na jeho uplatňovanie v plnom rozsahu od 25. mája 2018.

V roku 2019 vykonal NKÚ SR kontrolu **015/2019 Systém ochrany a bezpečnosti údajov vo verejnom sektore**, zameranú na preverenie súladu konania kontrolovaných subjektov so všeobecne záväznými právnymi predpismi platnými pre oblasť ochrany osobných údajov a predpisov účinných v SR od 25. mája 2018. **Kontrola mala za cieľ odhaliť tie oblasti verejnej správy, kde ochrana osobných údajov nefunguje vôbec, funguje neefektívne, alebo sú povinnosti plnené len formálne, a analyzovať, do akej miery má na tento stav vplyv veľkosť preverovaného subjektu, resp. rozsah prevádzkovaného informačného systému.**

Celý proces kontroly preverovania súladu prijatých opatrení s Nariadením (EÚ), zákonom 18/2018 Z. z. a výnosom MF SR, bol rozdelený do niekoľkých ucelených samostatných oblastí, v rámci ktorých boli prevádzkovateľom (s výnimkou MS SR) kladené rovnaké kľúčové otázky, ktorým bolo priradené bodové ohodnotenie (váha), a v závere boli vyhodnotené podľa jednotnej metodiky NKÚ SR, s výsledkom na škále od známky 1 (najlepšie hodnotenie pre prevádzkovateľa) do 5 (najhoršie hodnotenie pre prevádzkovateľa).

Preverovaných bolo 62 subjektov (orgány štátu, VÚC, krajské mestá, okresné mestá, obce), ktoré prevádzkujú informačné systémy spracúvajúce osobné údaje vo verejnom sektore. Vo vybranej vzorke kontroly mali zastúpenie rôzne orgány verejnej správy a to plošne, v rámci celej SR. Podstatným kritériom pri výbere orgánov štátu bol rozsah, obsah a dôležitosť informačných systémov, v ktorých prevádzkovatelia spracúvajú osobné údaje občanov SR.

Záverom z kontroly je, že celkový stav ochrany osobných údajov v kontrolovaných subjektoch, podľa jednotnej metodiky, bol vyhodnotený známku 2,87; t. z., že ochrana osobných údajov je zabezpečovaná a dodržiavaná prevádzkovateľmi s výhradami. Podrobnejšie hodnotenie je uvedené v nasledovnej tabuľke. (Graf č. 13)

Ako ďalšie dôležité zistenia uvádzame nasledovné:

- **úroveň kvality zabezpečenia osobných údajov vo verejnom sektore klesá úmerne s veľkosťou orgánu verejnej správy, ktorý zodpovedá za bezpečnosť spracúvaných osobných údajov**

v informačných systémoch obsahujúcich osobné údaje;

- nízka úroveň zabezpečenia osobných údajov v informačných systémoch malých subjektov verejnej správy (malé obce a mestá do 6 000 obyvateľov) súvisí najmä s nedostatočnými finančnými prostriedkami určenými na zabezpečenie ochrany údajov, v čoho dôsledku si tieto subjekty nemôžu finančne dovoliť zaplatiť odborne zdatných právnikov, informatikov a iných odborníkov na ochranu osobných údajov;
- zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov, ktorý už v jeho návrhu, v rámci medzirezortného pripomienkového konania viaceré subjekty vyhodnotili ako nezrozumiteľný a vnútorne rozporný [a to najmä kvôli takmer doslovnému prevzatíu znenia Nariadenia (EÚ) do jeho obsahu], prevádzkovatelia označili za druhý vážny dôvod, prečo nevedeli aplikovať, resp. neaplikovali právnu úpravu v oblasti ochrany osobných údajov správne alebo v plnom rozsahu;
- ochrana osobných údajov nefunguje dostatočne a efektívne aj z dôvodov formálneho plnenia povinností prevádzkovateľmi; ide najmä o nedostatočnú úroveň zabezpečenia osobných údajov v databázach a informačných systémoch prevádzkovaných orgánmi verejnej správy (štátom), a to aj rok po nadobudnutí účinnosti Nariadenia (EÚ) a zákona č. 18/2018 Z. z.;
- Ministerstvo spravodlivosti SR na základe kompetencie, ustanovenej zákonom č. 18/2018 Z. z., od 25. mája 2018 v SR neuviedlo do praxe účinný kontrolný systém dodržiavania pravidiel zavedených v Nariadení (EÚ) pri spracúvaní osobných údajov súdmi počas výkonu ich súdnej právomoci.

Kontrola NKÚ SR preukázala, že naprieč celým verejným sektorom subjekty netrpia len akútnym nedostatkom finančných prostriedkov určených primárne na zabezpečenie ochrany osobných dát, ale aj nedostatkom odborníkov zaoberajúcich sa touto problematikou.

V minulosti EK pri rôznych príležitostiach upozorňovala SR, že postavenie Úradu na ochranu osobných údajov SR a výkon jeho právomocí v rozpočtovej a finančnej oblasti nie sú úplne nezávislé a vo vnútroštátnom právnom poriadku SR nie sú tieto právomoci v súlade s právom EÚ. Nariadenia EÚ výslovne stanovujú požiadavku, aby členské štáty takéto nezávislé postavenie a rozpočtovú nezávislosť tejto dozornej autorite priznali. NKÚ SR preto odporučil NR SR, aby opätovne preskúmala obsah predmetných článkov Nariadenia a vykonala opatrenia na odstránenie nesúladu našej legislatívy s právom EÚ.

4.2 ZAMERANÉ NA ŠTÁTNE PODNIKY A AKCIOVÉ SPOLOČNOSTI ŠTÁTU

Na zabezpečenie rôznych spoločenských potrieb a verejno-prospešných záujmov slúžia v štruktúre hospodárskych subjektov krajiny aj štátne podniky a štátne akciové spoločnosti. V zmysle platnej legislatívy štát vytvára podmienky na ich činnosť; ich zakladateľom sú ústredné orgány štátnej správy. Štátne podniky a štátne akciové spoločnosti disponujú značnou hodnotou majetku; často plnia významné strategické potreby štátu. Preto aj tejto skupine hospodárskych subjektov venuje NKÚ SR pozornosť kontrolnou činnosťou zameranou na rôzne oblasti ich pôsobenia.

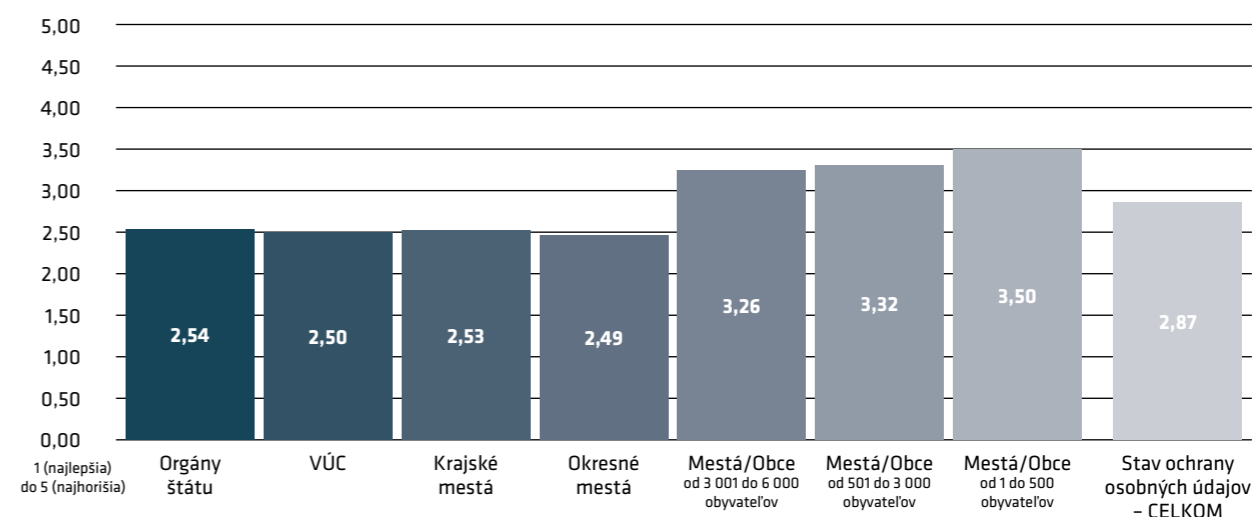
4.2.1 PLNENIE POVINNOSTÍ ZAKLADATEĽOV ŠTÁTNYCH PODNIKOV MÁ PRÍLIŠ VEĽA SLABÝCH MIEST

Rezort s najväčším počtom štátnych podnikov je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, ktoré je zakladateľom ôsmich štátnych podnikov. Aktuálna súhrnná zostatková hodnota ich majetku predstavuje viac ako miliardu eur. Väčšina z nich je príjmovo významne napojená na štátny rozpočet prostredníctvom systému národných podpôr (dotácie a štátna pomoc), ale aj zmlúv s rezortným zakladateľom.

Ďalším ministerstvom, ktoré plní funkciu zakladateľa troch štátnych podnikov, je Ministerstvo životného prostredia SR, pričom jeden z nich, Slovenský vodohospodársky podnik, má charakter prirodzeného monopolu.

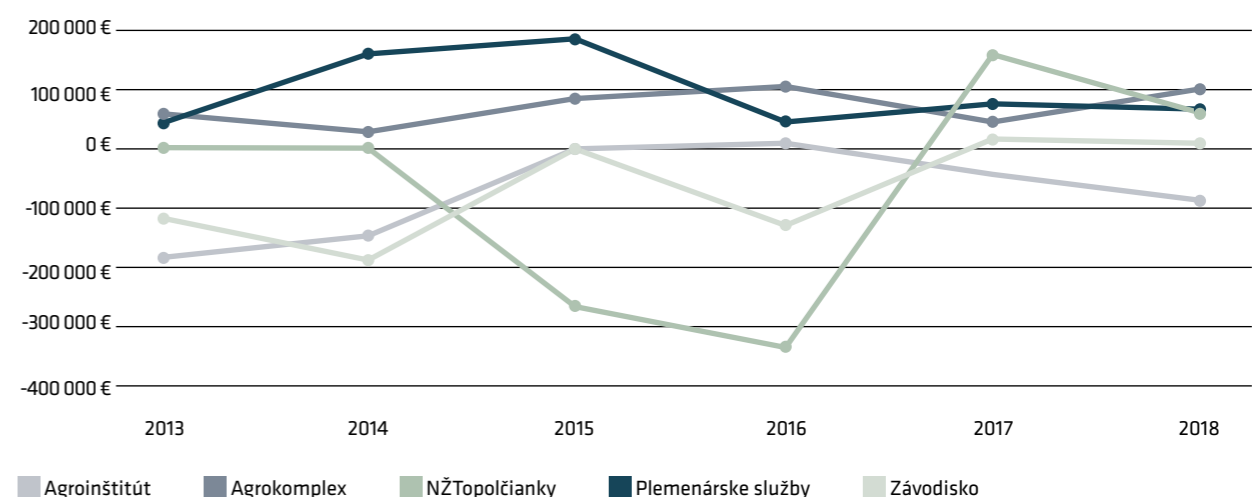
NKÚ SR sa v rámci svojej kontrolnej činnosti zamerá na systém riadenia štátnych podnikov v oboch rezortoch. Hlavným cieľom bolo preveriť, či jednotlivé štátne podniky riadia svoj rozvoj na základe prijatých koncepcií ako dôležitého nástroja strategického riadenia. Súčasťou vykonaných kontrol bolo aj posúdenie hospodárenia štátnych podnikov a tiež to, akým spôsobom zakladateľské ministerstvá vykonávajú kontrolnú činnosť voči štátnym podnikom.

Kontrola štátnych podnikov prebiehala v rozpätí troch rokov, v priebehu ktorých NKÚ SR posudzoval efektívnosť pôsobenia štátu ako zakladateľa štátnych podnikov v rezorte pôdohospodárstva. Subjektmi kontroly v rokoch 2017 – 2018 boli štátne podniky – Lesy SR, Lesný závod Ulič a Hydromeliorácie. V roku 2019 pokračoval



Zdroj: Kontrolované subjekty, spracovanie NKÚ SR

Graf č. 13: Stav ochrany osobných údajov



Graf č. 14: Vývoj hospodárskeho výsledku štátnych podnikov

kontrolnou akciou 022/2019 v posudzovaní systému riadenia a správy štátom vlastnených štátnych podnikov v tomto rezorte. Vykonal kontrolu v štátnych podnikoch Agroinštitút, Agrokomplex, Národný žrebčín Topolčianky, Plemenárske služby a Závodisko, a tiež na MPaRV ako na zakladateľskom ministerstve.

V jednotlivých štátnych podnikoch sa kontrola zamerala na výsledky ich hospodárenia. Vývoj ekonomickej situácie hodnotil základnými ekonomickými ukazovateľmi. Vývoj výsledku hospodárenia kontrolovaných štátnych podnikov za uplynulých šesť rokov je zobrazený v grafe číslo 14. (Graf č. 14)

V súlade so svojím charakterom realizujú rôznorodé komerčné aktivity s celoslovenskou pôsobnosťou. Zisk dlhodobejšie vykazujú iba dva podniky – Plemenárske služby a Agrokomplex. Obaja sú však každoročným prijímateľom verejných prostriedkov prostredníctvom zmlúv s MPRV SR a zo štátnej pomoci. V prípade š. p. Agrokomplex bol navyše v roku 2016 zisk založený na zaúčtovaní vyššieho odhadu poistného plnenia za požiar, než bola skutočnosť. V rokoch 2017 a 2018 dosiahli kladný výsledok hospodárenia – aj vďaka dotáciám – Národný žrebčín Topolčianky a Závodisko. Naopak, dlhodobý stratový Agroinštitút, ako rezortné vzdelávacie zariadenie, čelí

v posledných rokoch aj nepriaznivým dôsledkom neexistujúcej koordinácie vzdelávania v rezorte.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že prinajmenšom tri z kontrovaných štátnych podnikov by mali vážne ekonomické problémy, ak by neboli výrazne podporované zakladateľským rezortom. Tržby z vlastnej činnosti by v prípade Žrebčínca, Závodiska a Plemenárskych služieb nepostačovali ani na základné prevádzkové potreby, a preto je nevyhnutná podpora vo forme dotácií a pomoci. Takáto podpora však nemá presné pravidlá a jej výška závisí od rozhodnutia zakladateľa, čo sťažuje manažmentu podniku jeho riadenie a deformuje plány do budúcnosti. Finančná podpora je spravidla postačujúca iba na jednoduchú reprodukciu majetku, preto rozvoj všetkých kontrovaných subjektov stagnuje.

Kontrolou týchto podnikov bolo v praxi preukázané nedodržanie opatrení, ktoré prijalo ministerstvo pôdohospodárstva po predchádzajúcej kontrole. Vo viacerých prípadoch zistili kontrolóri opätovné pochybenia v oblasti správy majetku štátu a nakladania s finančnými prostriedkami (napr. Agrokomplex, Závodisko), či v oblasti vedenia účtovníctva, zmluvných vzťahov (vo všetkých podnikoch). Ďalšie zlyhania boli identifikované v prípadoch uzatvárania zmlúv bez preukázania transparentného verejného obstarávania (Závodisko), absencie vnútornej predpisovej základne, vnútorného kontrolného systému, ale aj v ďalších oblastiach. Najväčší počet nedostatkov súvisiacich s neehospodárnym nakladaním s financiami a majetkom štátu zistili kontrolóri v roku 2019 v štátnom podniku Závodisko, ktorý získava od zakladateľa už niekoľko rokov opakovane navyšované dotácie.

Kontrola poukazuje aj na nedostatočné riadenie týchto štátnych podnikov a neefektívne nakladanie s verejnými financiami vďaka nedokončeným investičným projektom. Príkladom je proces koncepcií rozvoja podniku, ktoré stanovujú kľúčové ciele – finančné ukazovatele, smerovanie investícií, či nakladanie s aktívami štátnej firmy; ministerstvo tento kľúčový dokument neschvaľovalo vopred, pred začiatkom účtovného roka, ale v jeho priebehu, v niektorých prípadoch dokonca až v druhom polroku roka, na ktorý sa podľa zákona ciele už povinne vzťahovali. V praxi sa tento nedostatok najvýraznejšie prejavil napríklad množstvom rozpracovaných, no nerealizovaných investičných akcií (napr. Agrokomplex – rekonštrukcia pavilónov; Závodisko – rozostavaná polyfunkčná tribúna, investičné zábery rozvoja podniku), ktoré v konečnom dôsledku viedli k neefektívnemu

vynaloženiu verejných prostriedkov a finančných prostriedkov podnikov.

NKÚ SR v tejto súvislosti kriticky hodnotí starostlivosť zakladateľa podnikov o majetok v správe štátnych podnikov, ktorá nie je na požadovanej úrovni. Svoje konštatovanie opiera aj o fakt, že zakladateľ už niekoľko rokov neposkytol podnikom finančné prostriedky na údržbu a modernizáciu stavieb, preto tento investičný dlh podnikov naďalej rastie. Alarmujúci je stav v NŽ Topolčianky, avšak mimoriadna situácia je v chátrajúcej a nerekonštruovanej národnej kultúrnej pamiatke – kaštiel Malanta. V tomto prípade NKÚ SR odporučil zakladateľovi bezodkladne iniciovať rokovania o možnostiach financovania s Ministerstvom financií SR, Ministerstvom kultúry SR, a prípadne aj s Nitrianskym samosprávnym krajom.

Napriek tomu, že zakladateľ má v kontrolných orgánoch štátnych podnikov (dozorných a kontrolných radách) väčšinu svojich zástupcov, NKÚ SR nemôže konštatovať ich pozitívny vplyv na správu, riadenie a kontrolu podnikov. Formálne schvaľovanie dokumentov predložených štátnymi podnikmi na sekciách ministerstva a príliš časté zmeny priorit v hospodárskych aktivitách podnikov však ešte **výraznejšie poukazujú na absenciu strednodobého strategického plánovania a koncepcného riadenia zo strany rezortu.** Zároveň považuje za kľúčový transparentný postup pri výbere a obsadzovaní pozícií manažérov a členov kontrolných orgánov štátnych podnikov. V tejto súvislosti poukazuje na prípady extrémne častých výmen vedenia podnikov v Agrokomplexe a Závodisku, ako aj na dôsledky takéhoto postupu.

Zo zakladateľských listín týchto podnikov vyplýva, že spravidla majú plniť významné verejno-prospešné funkcie (napr. Plemenársky podnik, Národný žrebčín). Podniky však nedokážu bez finančnej podpory plniť tieto funkcie tak, ako by bolo žiaduce a potrebné. Formy podpory však nemajú systémový charakter, nie je vopred známa ich veľkosť. **NKÚ SR preto odporúča ministerstvu zvážiť, či iná forma existencie týchto subjektov (napr. príspevková organizácia) by nebola pre zabezpečovanie verejno-prospešného záujmu vhodnejšia, než forma štátneho podniku.**

Na druhej strane je zrejmé, že v súčasnom období služby poskytované Agroinštitútom či väčšina činností Agrokomplexu majú charakter trhových statkov. Vzhľadom na stav ich majetku však nie sú schopné byť plnohodnotným konkurentom súkromných poskytovateľov obdobných služieb. Vzhľadom k ich právnej forme

sa nemôžu uchádzať o eurofondy a ich ekonomická pozícia neumožňuje získať výraznejšie úvery. Podľa poznatkov kontroly, ani samotní zamestnanci rezortu pôdohospodárstva nevyužívajú pre svoje vzdelávacie aktivity tieto objekty, a to kvôli zlému stavu ubytovacích i vzdelávacích priestorov. **Preto aj v prípade týchto dvoch štátnych podnikov je nevyhnutné prijať strategické rozhodnutie o ich ďalšej existencii.**

NKÚ SR predložil MPA RV SR konkrétne odporúčania na riešenie, resp. zlepšenie situácie. Predovšetkým je dôležité, **aby ďalší rozvoj jednotlivých štátnych podnikov vychádzal z koncepcných zámerov rezortu,** ktoré by predstavili ďalšie možnosti pôsobenia každého štátneho podniku v budúcnosti tak, aby sa tieto koncepcné zábery mohli rozpracovať do stratégií strednodobého rozvoja. Je nutné, aby však bolo plnenie stratégie, určenej v dokumentoch, pravidelne vyhodnocované, aby výsledky boli zverejňované vo výročnej správe toho-ktorého podniku, ale aj rezortu.

Kontrolná akcia pod názvom **Kontrola Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p., a zakladateľskej pôsobnosti MŽP SR (KA 021/2019)** hľadala odpoveď, ako kvalifikovane rezort životného prostredia zabezpečuje svoje zakladateľské funkcie, a aj ako koncepcná činnosť rezortu ovplyvňuje rozvoj vodohospodárskeho podniku, ktorý je významným strategickým subjektom v oblasti vodného hospodárstva. Tento štátny podnik spravuje a chráni kvalitu a množstvo povrchových a podzemných vôd, toky riek na Slovensku aj majetok, ktorý na nich štát postavil. Vo verejnom záujme sa stará aj o protipovodňovú ochranu a o vytváranie plavebných podmienok na riekach.

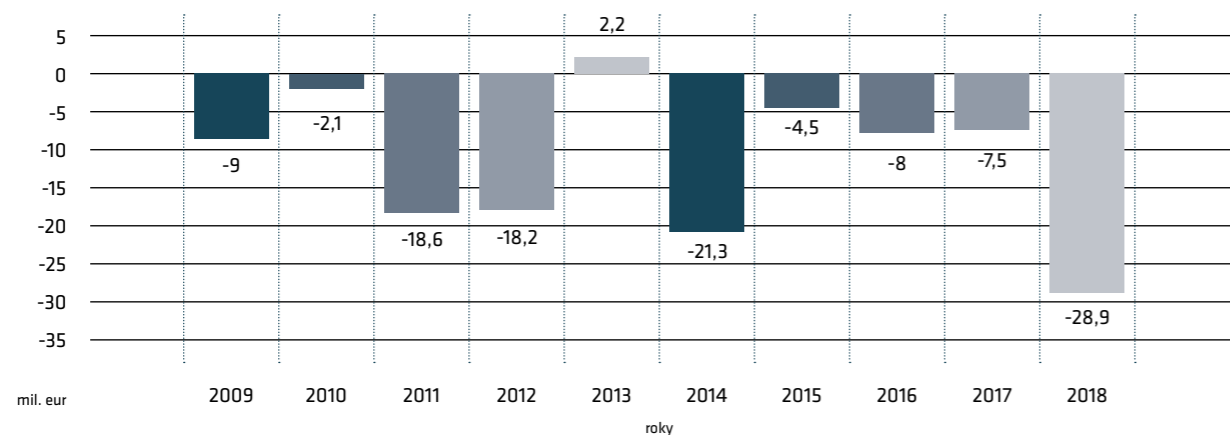
Kontrolou konania v rokoch 2016 – 2018 bolo zistené, že MŽP SR ako zakladateľ nevypracováva strategické koncepcie rozvoja štátnych podnikov tak, aby v nich boli jasne stanovené rozvojové ciele, ktoré má daný štátny podnik zabezpečiť v systéme politiky vodného hospodárstva. V rozhodujúcej miere sa tieto spravidla trojročné dokumenty **zameriavajú na riešenie aktuálnych problémov a nie sú zamerané na udržateľný rozvoj podniku.** Často sú ciele stanovené spôsobom, pri ktorom nemožno zistiť stav ich plnenia a ani pokrok, ktorý sa dosiahol. Svoje koncepcie rozvoja tvoria jednotlivé štátne podniky a predkladajú ich ministerstvu na schválenie. Opäť ide skôr o dokumenty, ktoré obsahujú predstavy o krátkodobých a operatívnych riešeniach problémov podniku a neobsahujú dlhodobé zábery jeho rozvoja. Ide skôr o krátkodobé ciele, ktoré nie sú vždy stanovené tak, aby sa dalo hodnotiť ich plnenie a efekt, ktorý mali priniesť.

NKÚ SR na základe posúdenia procesu tvorby koncepcií rozvoja štátnych podnikov a spôsobu ich uplatňovania v riadení **odporúča ministerstvu, aby koncepcie rozvoja štátnych podnikov boli skutočne koncepcnými materiálmi, aby obsahovali dlhodobé zábery vychádzajúce z cieľov politiky vodného hospodárstva, zameranej na kvalitu povrchových a podzemných vôd.** Koncepcia by mala dať jasnú predstavu o tom, aké ciele tejto verejnej politiky majú podniky naplňať v dlhodobom horizonte a akým spôsobom sa bude hodnotiť plnenie týchto koncepcií. Na tomto základe by jednotlivé štátne podniky v rezorte životného prostredia mohli vypracovať svoje vlastné dokumenty, ktorých plnenie by zabezpečilo ich rozvoj a stabilitu pri plnení hlavného poslania, ktoré majú ako subjekty verejných politik plniť.

V rámci hospodárenia štátneho podniku SVP, š. p., najzávažnejšie zistenia sa týkajú stavu majetku, ktorý štátny podnik nedokáže spravovať tak, aby všetky jeho súčasti boli v požadovanom technickom a prevádzkyschopnom stave. Dôvodom je predovšetkým dlhodobé poddimenzovanie finančných zdrojov zo štátneho rozpočtu, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie úloh, ktoré má štátny podnik plniť. Rozdiel medzi požadovanými a poukázanými finančnými prostriedkami zo ŠR dosiahol od roku 2010 zápornú hodnotu 166 miliónov eur.

Nedostatok finančných prostriedkov sa podpisuje pod aktuálny zlý technický stav a udržateľnú prevádzkyschopnosť vodných diel. Príkladom nevyhovujúceho technického stavu môžu byť plávajúce mechanizmy, ktoré Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., využíva, a ktoré sú staré 35 až 55 rokov. Práve ich výpadky z prevádzky pre zastaranosť môžu v krátkom čase spôsobiť, že Slovensko bude mať problémy plniť svoj dôležitý medzinárodný záväzok – Belehradský dohovor o režime plavby na Dunaji. Problémom sú aj zastarané stavebné mechanizmy, ktoré majú 24 až 45 rokov a na ich obmenu nemá podnik dostatočné finančné zdroje.

Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., dosiahol zisk naposledy v roku 2013 – vo výške 2,2 milióna eur. Od roku 2014 skončil vždy v strate; najvyššiu ročnú stratu zaznamenal v roku 2018 a to takmer 29 miliónov eur. Príjmy vodohospodárskeho podniku by pomohla zlepšiť **zmena v spôsobe prerozdeľovania poplatkov za odbery podzemných vôd a vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd.** Suma poplatkov vyrubených Slovenským vodohospodárskym podnikom, š. p., v prospech Environmentálneho fondu v rokoch 2016 až 2018 dosiahla 37,5 milióna eur. Ako správca



Zdroj: Register účtovných zvierok, MŽP SR

Graf č. 15: Výsledok hospodárenia SVP, š. p. (v mil. eur)

významných vodných tokov dostal SVP, š. p., z tejto sumy na úhradu nákladov len 2 milióny eur.

NKÚ SR preto odporučil MŽP SR, aby prehodnotil distribúciu výnosu z poplatkov tak, že väčšia časť, než doteraz, bude slúžiť potrebám SVP, š. p., čo by zároveň umožnilo čiastočne zlepšiť finančnú situáciu podniku. NKÚ SR upozorňuje, že strata SVP, š. p., každoročne rastie, pričom kumulovaná strata podniku ku koncu roka 2018 presiahla 169 miliónov eur. Podnik riešil nedostatok finančných prostriedkov prostredníctvom úverov. Kým v rokoch 2016 až 2017 dosiahla úverová záťažnosť takmer 43 miliónov eur, v roku 2018 stúpila na 48 miliónov eur. (Graf č. 15)

NKÚ SR na problémy financovania obnovy a modernizácie podniku upozorňoval už v záverečnej správe z kontroly opatrení na ochranu pred povodňami, vykonanej v roku 2018. MŽP SR prijalo viaceré opatrenia, ktorých efekty sa však môžu prejavíť až v dlhodobom horizonte.

Na základe získaných výsledkov kontrol štátnych podnikov v rezortoch pôdohospodárstva a životného prostredia, NKÚ SR poukázal na ich nedostatočnú koncepčnú činnosť vo vzťahu k štátnym podnikom, ktorých sú zakladateľmi, ako aj na problémy hospodárenia týchto podnikov. **Na zlepšenie stavu a posilnenie transparentného výkonu vlastníckych práv bude vhodné upraviť niektoré právne normy – napríklad zákon o štátnom podniku, posilniť vnútorné kontrolné mechanizmy podnikov i ministerstva, ako aj upraviť pravidlá vyvodzovania osobnej zodpovednosti, či vynučovania plnenia povinností pri riadení a správe majetku štátu.**

NKÚ SR zároveň upozorňuje na skutočnosť, že všeobecne záväzné právne predpisy neupravujú procesný postup nakladania s prebytočným nehnuteľným majetkom štátu v správe štátnych podnikov. V tejto súvislosti odporúča **vykonať legislatívnu úpravu zákona o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby**, aby boli zosúladené postupy pri predaji prebytočného nehnuteľného majetku štátu v správe štátnych podnikov s postupmi zákona NR SR č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov.

4.2.2 ŠTÁTNE AKCIOVÉ SPOLOČNOSTI – PRÍLIŠ VEĽA EXTERNÝCH SLUŽIEB

Príjmová časť štátneho rozpočtu každý rok predpokladá časť nedaňových príjmov, ktoré predstavujú dividendy ako výsledok zhodnotenia majetkovej účasti štátu v rôznych akciových spoločnostiach. Akciová spoločnosť MH Manažment je spoločnosťou, ktorá je od roku 2016 univerzálnym právnym nástupcom Fondu národného majetku. Na túto spoločnosť prešiel majetok fondu, vrátane majetkových účastí na podnikaní právnických osôb, ako aj ďalšie práva a povinnosti vyplývajúce z rôznych právnych vzťahov, ktorých účastníkom bol fond.

Hlavnou úlohou spoločnosti MH Manažment bolo pri jej vzniku zabezpečiť výkon akcionárskych práv v 52 akciových spoločnostiach, pričom 25 z nich bolo v konkurze. Najvýznamnejšími spoločnosťami z pohľadu akcionárskych práv sú podniky dopravy a teplárstva. **Celková výška dividend za obdobie rokov 2016**

– 2019 bola necelé 3 mil. eur, z toho odvod do štátnych aktív iba 74 400 eur, čo znamená, že príjem štátu z výkonu akcionárskych práv spoločnosti MH Manažment, a. s., je za kontrolované obdobie minimálny.

Kontrola NKÚ SR zameraná na hospodárenie tejto akciovéj spoločnosti (**KA 026/2019**) poukázala na neustály pokles disponibilných finančných prostriedkov spoločnosti. Na začiatku roku 2016 spoločnosť disponovala použiteľnými prostriedkami vo výške viac ako 39 mil. eur. V priebehu troch rokov príjmy spoločnosti vzrástli o 10,8 mil. a výdavky o takmer 46 mil. Objem použiteľných zdrojov sa tak výrazne znížil a koncom roka 2019 bol na úrovni 3,8 mil. eur.

Takýto stav je na jednej strane zapríčinený najmä štruktúrou záväzkov fondu a dubioznými pohľadávkami z privatizácie. Na druhej strane vysoké náklady predstavovali súdne spory. Za roky 2016 – 2019 bola spoločnosť účastníkom 39 súdnych sporov, z toho v 17-tich išlo o peňažné plnenie. **Náklady na súdne spory dosiahli za dané obdobie viac ako 29 mil. eur.** Na zabezpečenie právneho poradenstva, právnych analýz boli využívané najmä externé právne služby. Vzhľadom k cenám niektorých právnych služieb MH SR, ktoré je jediným akcionárom, vykonal analýzu týchto služieb. Jej výsledkom boli zistenia o netransparentnom konaní pri pridelení súdnych sporov a boli vyvedené personálne zmeny v orgánoch spoločnosti.

Hodnota súdnych sporov, ktorých účastníkom je spoločnosť, je však naďalej vysoká. Účtovná rezerva na súdne spory je **v hodnote viac ako 30 mil. eur, avšak nie je finančne krytá.** V prípade plnenia by úhrada týchto sporov išla na ťarchu štátneho rozpočtu.

Výdavky spojené s prevádzkou spoločnosti boli za tri roky vo výške viac ako 4 mil. eur, z čoho osobné náklady predstavovali 60 %. Ku koncu roka 2018 spoločnosť evidovala 16 zamestnancov s priemernou mzdou takmer 2 900 eur.

Záveru kontroly ukazujú na viaceré výdavky, ktorých výška nesvedčí o hospodárnom vynakladaní prostriedkov, ani o hospodárnom využívaní majetku. Ide o neobvyklú cenu prenájmu osobného motorového vozidla a jeho výbavy, nevyužívanie bytových aj nebytových priestorov, ktoré na seba viažu neproduktívne náklady na správu a údržbu.

Spoločnosť MH M je od roku 2018 v režime útlmovej činnosti. NKÚ SR odporúča vypracovať dokument o jej ďalšom pôsobení, vrátane časového plánu

a konkrétnych krokov, ktoré by smerovali k ukončeniu jeho činnosti. Je potrebné prehodnotiť činnosť tejto organizácie, a zväziť, či by nebolo účinnejšie a efektívnejšie, ak by sa jeho agenda presunula na niektoré iné ministerstvo, ktoré má skúsenosti s náročnými súdnymi spormi.

Na vysoký objem externých služieb, najmä právnych a poradenských, a ich efektívne využitie poukazujú aj závery kontroly v spoločnosti ŽSR, a. s. – **KA 025/2017 Zabezpečenie externých služieb v ŽSR, a. s.** Železničná spoločnosť počas kontrolovaného obdobia rokov 2015 – 2018 uzatvorila viac ako tisíc zmlúv s externými dodávateľmi služieb za vyše 25 mil. eur. Viaceré zmluvy, najmä na poskytovanie právnych a poradensko-konzultačných služieb vykazujú znaky nevhodného nakladania s finančnými zdrojmi, pôvodné ceny služieb sa často dodatkami navyšujú (aj o 400 %).

NKÚ SR nespochybňuje, že taká veľká spoločnosť, ktorá zabezpečuje mnohé činnosti spojené s železničnou prepravou, potrebuje využívať aj rôzne externé služby. Kontrola ukázala, že predmetom poradenstva a konzultácií sú však často aj také problémy, ktoré by mala spoločnosť riešiť vlastnými zamestnancami, resp. ako efektívnejšie sa javí budovať pre ne vlastné odborné tímy. Ako príklad môže slúžiť rámcová zmluva, na základe ktorej dodávateľ dlhodobo monitoruje pre ŽSR výzvy v rámci programového obdobia 2014 – 2020. Neustále sledovať, aké možnosti a príležitosti pre rozvoj spoločnosti prinášajú eurofondy, by malo byť výsostne internou odbornou činnosťou. Na nevhodné využitie externých služieb poukazujú aj viaceré zmluvy na vypracovanie štúdií, keď spoločnosť nedostatočne preukázala ich využitie, čo potvrdili aj závery interného auditu GR ŽSR.

Na základe výsledkov kontroly NKÚ SR navrhol pre ŽSR, a. s., komplex odporúčaní, ktoré smerujú k efektívnejšiemu a účinnejšiemu využívaniu externých služieb; odporúčania železničná spoločnosť prijala.

4.3 KEĎ SLUŽOBNÉ BYTY MENIA SVOJ ÚČEL A NEHNUTEĽNOSTI NIE SÚ DLHODOBO VYUŽÍVANÉ

Plnenie úloh viacerých rezortov si vyžaduje mať k dispozícii určitý objem služobného bytového fondu, aby bola zabezpečená žiaduca mobilita i stabilita

potrebných pracovníkov. Z tohto dôvodu obzvlášť dôležitú úlohu hrajú služobné byty v prípade silových rezortov – obrana a vnútro. V rámci kontrolnej akcie, ktorá sa v roku 2018 zamerala na hodnotenie efektívnosti programu ESO, zistili kontrolóri NKÚ SR značný úbytok majetku v správe ministerstva vnútra, ktorý predstavoval predaj služobných bytov. Z dôvodov určitých pochybností o zákonom a hospodárnom nakladaní s týmto majetkom, sa problematika využívania služobných bytov stala predmetom kontrolnej akcie **014/2020** s názvom **Využívanie služobných bytov vo vlastníctve SR**. Kontrola bola zameraná na preverenie, či sa využívanie a predaj služobných bytov v rokoch 2015 – 2018 uskutočňovali na Ministerstve vnútra SR, Ministerstve obrany SR a Bytovej agentúre rezortu ministerstva obrany, v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. **Nedostatky boli zistené vo všetkých troch kontrolovaných subjektoch.**

Na Ministerstve vnútra SR a v Bytovej agentúre rezortu ministerstva obrany bol zistený predaj služobných bytov, ktorý podľa názoru NKÚ SR vykazoval známky nezákonnosti. Predaj bol realizovaný podľa zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, pričom tento zákon sa na predaj služobných bytov nevzťahoval. Prevodom vlastníctva služobných bytov do súkromného vlastníctva bola spôsobená významná finančná strata na majetku štátu, pretože medzi kúpnou cenou bytu, vypočítanou podľa zákona

č. 182/1993 Z. z., a trhovou cenou bol výrazný finančný rozdiel. (Tabuľka č. 3)

Preverení zmlúv o nájme služobných bytov bolo zistené, že pred odpredajom bytu bol nájomcovi účelovo novou nájomnou zmluvou alebo dodatkom k pôvodnej zmluve **zmenený nájom z doby určitej na dobu neurčitú**. Tento postup bol v rozpore so zákonom č. 189/1992 Zb. o úprave niektorých pomerov súvisiacich s nájmom bytov a s bytovými náhradami, ktorý pri služobnom byte **nedovoľuje uzavrieť nájom na dobu neurčitú, ale len na dobu počas výkonu služobného alebo iného pracovného pomeru.**

Bytová agentúra rezortu ministerstva obrany odpredávala byty aj nájomcom, **ktorí skončením pracovného pomeru už dávno stratili nárok na užívanie služobného bytu i na zabezpečenie bytovej náhrady.** Ani v jednom prípade sa nevyužilo ustanovenie Občianskeho zákonníka v tom, že bytovou náhradou mohlo byť aj náhradné ubytovanie alebo prístrešie. **V období rokov 2002 až 2018 sa takto odpredalo celkom 3 224 služobných bytov.** Preverení zmlúv o nájme bolo tiež zistené, že dostatočne neupravovali podmienky skončenia nájmu, najmä možnosť výpovede zo strany prenajímateľa, ba nájomcovi nebola uložená ani povinnosť hlásiť skončenie svojho služobného alebo pracovného pomeru, chýbali prísnejšie sankcie za neplatenie nájomného a poplatkov spojených s užívaním bytov, napr. skončenie nájmu po troch nezaplatených mesačných splátkach a pod.

Tabuľka č. 3: Porovnanie cien vybraných bytov s výpočtom novej trhovej ceny

Mesto	Rok	Kúpna cena	Priemerná trhovú cenu	Rozdiel (možný zisk štátu)
Zvolen (4i. byt)	2017	33 041 €	80 386 €	- 47 344 €
Zvolen (3i. byt)	2017	22 793 €	57 440 €	- 34 646 €
Nitra (4i. byt)	2017	17 202 €	64 338 €	- 47 135 €
Nitra (3i)	2015	17 819 €	49 150 €	- 31 331 €
Žilina (3i. byt)	2015	13 159 €	50 039 €	- 36 880 €
Bratislava (3i. byt)	2015	42 528 €	158 871 €	- 116 343 €
Bratislava (3i. byt)	2017	5 734 €	138 977 €	- 133 243 €
Trenčín (4i. byt)	2018	15 613 €	77 814 €	- 62 201 €
Trenčín (3i. byt)	2016	12 969 €	49 700 €	- 36 731 €
Prešov (1i. byt)	2016	2 353 €	33 406 €	- 31 053 €

Zdroj: vlastný výpočet NKÚ SR, údaje NBS a Bytová agentúra rezortu ministerstva obrany

Na Ministerstve obrany SR boli zistené aj iné spôsoby nehospodárneho a neefektívneho nakladania so služobnými bytmi, keď zo šiestich bytov bol v kontrolovanom období užívaný len jeden byt. Päť bytov bolo dlhodobo nevyužívaných; napr. 3-izbový byt od roku 2011, najdrahší 5-izbový byt za takmer 400 tisíc eur od roku 2014. Ministerstvo obrany SR s nevyužívanými bytmi nenaložilo žiadnym spôsobom, čím konalo v rozpore so zákonom o správe majetku štátu. Pritom za nevyužívané služobné byty uhrádzalo správcom spoločnostiam pravidelné mesačné poplatky. **Pri týchto výdavkoch išlo o nehospodárne a neefektívne použitie finančných prostriedkov, čo bolo v rozpore so zákonom o rozpočtových pravidlách verejnej správy.**

Pre podozrenie z naplnenia skutkovej podstaty trestného činu porušenia povinností pri správe cudzieho majetku, NKÚ SR oznámil výsledky tejto kontroly orgánom činným v trestnom konaní.

Na problém dlhodobého nevyužívania nehnuteľností určených na bývanie poukázala aj **Kontrola hospodárenia a nakladania s majetkom štátu v Kancelárii prezidenta SR – KA 009/2019.** Kancelária prezidenta má v správe nehnuteľnosť pôvodne určenú ako rezidenciu prezidenta SR. Od roku 2004 je nehnuteľnosť nevyužívaná, neobývaná a dlhodobo neplní účel, na ktorý je obstaraná. Predmetný majetok sa nevyužíva na reprezentačné účely, pretože je v nevyhovujúcom stave a vyžaduje kompletnú rekonštrukciu, na ktorú kancelária prezidenta nemá finančné prostriedky.

V danej situácii NKÚ SR vyzval k súčinnosti všetkých zainteresovaných **pri plnení uznesenia Vlády SR, ktorým schválila návrh na poskytnutie nehnuteľností s priestormi pre štátnu reprezentáciu a na bývanie pre najvyšších ústavných činiteľov SR.** Žiada tiež definitívne rozhodnúť, či objekt rezidencie prezidenta je vhodný a v budúcnosti na takéto alebo podobné účely využiteľný, aby sa ukončilo nehospodárne vynakladanie zdrojov na jeho údržbu.

4.4 NA OCHRANU KULTÚRNEHO DEDIČTVA SA ZDROJE NEVYUŽÍVAJÚ DOSTATOČNE TRANSPARENTNE

Slovensko patrí ku krajinám s nesmiernym kultúrnym dedičstvom. Ku koncu roku 2018 tvorilo

pamiatkový fond viac ako 15 tisíc hnutel'nych a bezmála 10 tisíc nehnuteľných kultúrnych pamiatok, 28 pamiatkových rezervácií a 82 pamiatkových zón. **Viac ako štvrtina chránených pamiatkových objektov je však v narušenom až dezolátnom stave.** Najväčší podiel vlastní fyzické osoby (28 %), ďalej samospráva (27 %) a cirkev (26 %). Štát vlastní 9 % a právnické osoby 7 % nehnuteľných pamiatok.

Každý vlastník pamiatky je povinný udržiavať ju v dobrom technickom stave a na svoje náklady vykonávať jej základnú ochranu. Ministerstvo kultúry, ako nositeľ štátnej politiky v oblasti ochrany kultúrneho dedičstva, nemá dostatočné nástroje na vymáhanie dodržiavania týchto pravidiel, čo vedie okrem iného k zániku vzácných historických pamiatok, objektov. Napríklad len v kontrolovaných rokoch 2016 – 2018 oficiálne zaniklo 34 pamiatkových objektov a jedna pamiatková zóna v Tvrdošíne. Chýba aj ucelený prehľad o financovaní obnovy a stave pamiatok.

Rezortný dotačný systém funguje od roku 2011 a pomáha vlastníkom pamiatkových objektov s finančnými nákladmi na ich opravu. Je to jediná forma, ktorou štát priamo z rozpočtu kompenzuje zaťaženie vlastníkov chránených nehnuteľných objektov. V rámci programu „*Obnovme si svoj dom*“ môžu vlastníci žiadať o dotácie na základe podaného projektu, na ich poskytnutie však nemajú právny nárok. **KA 005/2019 Záchrana a obnova národných kultúrnych pamiatok** bola zameraná práve na to, **ako sa čerpajú prostriedky tohto programu.** Jej účelom bolo preverenie systému financovania a dodržiavania pravidiel a postupov pri čerpaní prostriedkov z tohto systému. Kontrola bola vykonaná na Ministerstve kultúry SR a u 33 prijímateľov dotácií.

Hoci objem financií sa za posledné roky **zvýšil zo 6,5 mil. eur v roku 2016 na takmer 13,4 mil. eur** v r. 2018, je to podľa zistení kontrolórov menej než štvrtina objemu financií, ktoré žiadajú majitelia pamiatok vo svojich projektoch. Vlastníci chránených objektov pritom **požadovali v rámci dotačného systému viac ako 130 mil. eur.** Kvôli byrokratickej náročnosti procesu však počet žiadateľov každoročne klesá. Na základe záverov z revízie výdavkov, ktorú vykonali analytici rezortu financií a kultúry, na nevyhnutnú opravu poškodených pamiatok by bolo potrebných minimálne 1,8 miliardy eur, pri širšom pohľade na technický stav pamiatkového fondu až 5,5 miliardy eur. **Dlh spoločnosti voči starostlivosti o národné kultúrne dedičstvo by tak bol pri dnes nastavených pravidlách splatený za 180 rokov.** (Tabuľka č. 4)

Tabuľka č. 4: Objem finančných prostriedkov schválených a požadovaných na obnovu pamiatok

Objem finančných prostriedkov	Obdobie			Spolu
	2016	2017	2018	
a) podporený/schválený MK SR (v tis. eur)	6 567	10 423	13 397	30 387
b) požadovaný v žiadostiach (v tis. eur)	32 298	44 113	54 710	131 121
podiel a) / b) [v %]	20,33	23,63	24,49	23,17

Zdroj: Štatistiky Dotačného systému MK SR

Na poskytnutie dotácie vlastníci kultúrnych pamiatok nemajú právny nárok, musia splniť podmienky stanovené MK SR. Po ich splnení prechádzajú žiadosti schvaľovacím procesom. Kontrolou schvaľovania žiadostí o poskytnutie dotácie NKÚ SR poukázal na **nedostatočnú mieru transparentnosti pri výbere a schvaľovaní finančných prostriedkov na jednotlivé projekty, keď napríklad**

- informácie uvedené v jednej zápisnici z rokovania komisie sa nezhodovali so skutočnosťou (v zápisnici bolo uvedené, že dvaja žiadatelia neboli podporení, v skutočnosti im boli schválené a poskytnuté finančné prostriedky v sume nad 600 tis. eur),
- MK SR nevedovalo (v spise ani v elektronickom dotačnom systéme) všetky údaje potrebné na zaradovanie a hodnotenie žiadostí; chýbal napr. dátum ich doručenia (predloženia),
- dvom žiadateľom boli na obnovu kultúrnej pamiatky poskytnuté dotácie, pričom člen komisie, ktorá rozhodovala o ich poskytnutí, bol v jednom prípade konateľom a v druhom predsedom spoločnosti žiadajúcej predmetné dotácie,
- v hodnotiacich hárkoch s bodovým hodnotením žiadostí neboli uvedené mená ani podpisy hodnotiteľov; chýbali dátumy; bodové hodnotenia na niektorých hárkoch boli vykonané ceruzkou a niektoré boli prepisované,
- výška podporenej a schválenej dotácie a jej úpravy neboli zdôvodňované.

V rámci kontrolnej akcie bolo **preverené čerpanie dotácií na obnovu kultúrnych pamiatok aj u 33 prijímateľov dotácií**. NKÚ SR sa uistil, že obnovy boli vykonávané v súlade s pamiatkovým zákonom a právoplatnými rozhodnutiami o zámere obnovy.

Kontrolou NKÚ SR však bolo **zistené množstvo nedostatkov v oblasti dodržiavania zmluvných podmienok a všeobecne záväzných právnych predpisov**, ktoré by pri lepšej kontrole ich dodržiavania zo strany ministerstva mohli byť minimalizované. Niektorí prijímatelia dotácií vykonávali obnovu nehnuteľnosti bez platného stavebného povolenia; objem prác v žiadosti o dotáciu nebol v súlade s projektovou dokumentáciou; fakturované položky neboli totožné so skutočnými dodávkami; niektorí prijímatelia dotácií neoznámovali, príp. oneskorene oznámovali príslušnému Krajskému pamiatkovému úradu začatie a ukončenie prác a pod. Pri lepšej kontrole ich dodržiavania by väčšina problémov/strát mohla byť minimalizovaná.

NKÚ SR na základe poznatkov z kontroly upozorňuje, že na Slovensku nemáme dostatočnú evidenciu ani aktuálny prehľad o pamiatkach, odhládnuť od ich katalogizácie z hľadiska pamiatkovej hodnoty. Štát nedisponuje informáciami, na základe ktorých by mohol reálne vyčíslit' objem peňazí preinvestovaných vlastníckmi nehnuteľnosťmi do obnovy. Ministerstvo kultúry ani žiadna iná štátna inštitúcia dnes neviduje preinvestované prostriedky na obnovu kultúrnych pamiatok, a to ani len tých, ktoré vlastní štát mimo pamiatok v priamej správe rezortu kultúry.

Kontrolóri na základe záverov z tejto kontroly zdôrazňujú, že **bez viaczdrojového financovania, využitia európskych fondov, či inej formy financovania a benefitov, nemožno systémovo chrániť a obnovovať národné kultúrne bohatstvo, vzácný pamiatkový fond**.

NKÚ SR ďalej upozorňuje, že **ministerstvo neprijalo žiadne konkrétne opatrenie na zastavenie zániku pamiatkových hodnôt**. Koncepcia ochrany pamiatkového fondu, ktorá bola vládou schválená ešte v roku 2011, nie je priebežne vyhodnocovaná a teda

ani nemožno vecne hodnotiť jej napĺňanie. Národná Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022 síce prostredníctvom strednodobého akčného plánu ponúka 71 vecných opatrení, **no ani pri odpočte tohto kľúčového dokumentu nie sú k dispozícii dáta či ukazovatele, ktorými by bolo možné preukázať dosahovanie strategických cieľov smerujúcich k záchrane kultúrneho dedičstva Slovenska**.

4.5 UDRŽATEĽNOSŤ VEDECKÝCH PARKOV JE PROBLEMATICKÁ

Základnou podmienkou kvality výskumnej činnosti je okrem kvalifikovaných ľudských zdrojov aj úroveň technickej infraštruktúry. Situácia v jej budovaní sa na Slovensku postupne zlepšuje, zvlášť vďaka možnostiam financovania zo zdrojov EÚ, v dôsledku čoho bolo možné **vybudovať aj univerzitné vedecké parky a výskumné centrá**. NKÚ SR vykonal kontrolu (KA 021/2018) siedmich univerzitných vedeckých parkov (UVP) a šiestich vedeckých centier (VC). **Rozpočet na 13 kontrolovaných projektov dosiahol podľa zmlúv takmer 430 miliónov eur. Hodnota jednotlivých projektov bola v rozpätí 22 – 42 mil. eur.**

Kontrolóri identifikovali prvý problém v tom, že **realizácia projektov sa začala oneskorene** – až v r. 2013, teda na samom konci programového obdobia 2007 – 2013. Následne v roku 2015, kedy mali byť projekty už ukončované, prišlo rozhodnutie o ich **rozdelení do dvoch fáz, čo prinieslo viacero negatív a neštandardných postupov**. Do druhej fázy sa presunulo šesť projektov, sedem projektov ukončilo práce do konca roku 2015. **Projektové aktivity druhej fázy sa začali už z nového programového obdobia 2014 – 2020 v rámci OP Výskum a inovácie. Zmluvy o poskytnutí príspevku pre druhú fázu boli uzatvárané medzi riadiacim orgánom (RO) a prijímateľmi so spätnou platnosťou – až v I. štvrtroku 2017**. Niektoré aktivity tak boli realizované viac ako rok bez akéhokoľvek zmluvného podkladu a univerzity si refundovali náklady na budovanie vedeckých parkov a centier späť od 1. januára 2016, čo nebolo v súlade so zákonmi.

Rozdelenie realizácie na dve fázy však prinieslo aj vyššie náklady pre štát, pretože univerzity – UK a STU, ktoré sídlia v Bratislave, mali v II. fáze stanovený iný pomer spolufinancovania. Kým v I. fáze bolo možné získať príspevok z eurofondov vo výške 85 % a s 10-percentným príspevkom štátu (5 % tvorili vlastné zdroje univerzity),

v druhej fáze už bol príspevok zo zdrojov EÚ iba 50 % a až 45 % musel spolufinancovať štát. Vo všetkých projektoch sa darilo vyčerpať takmer všetky rozpočtované prostriedky, okrem TU v Košiciach, ktorá aj v dôsledku rozdelenia projektových fáz nedokázala vyčerpať takmer 4 mil. eur., pretože časť z týchto finančných prostriedkov bola určená na dobudovanie detašovaného pracoviska v Žiari nad Hronom. Banskobystrický kraj však nebol do II. fázy zaradený, preto nemohli byť finančné prostriedky na túto oblasť čerpané. A tak bol výskum a vývoj na tomto pracovisku utlmený.

V rámci projektov **viac ako polovica celkového objemu finančných prostriedkov smerovala na zariadenia a vybavenie** (vyššie 217 mil. eur) a **na nové stavby** 128,39 mil. eur (31 %). Na druhej strane, na podporné aktivity (riadenie projektu, informovanosť a publicita) boli čerpané finančné prostriedky v rozmedzí len od 0,05 do 10 %. Dôležitým zistením je, že **interné smernice a analýzy** pri kreovaní vedeckých parkov si všetky kontrolované subjekty vypracovávali vo vlastnej réžii, okrem **UPJŠ Košice**, ktorá tieto dokumenty zabezpečila dodávateľským spôsobom **za takmer 353 tisíc eur**. Navyše, tieto analýzy ani neboli pri realizácii projektu v plnom rozsahu košickou univerzitou využívané, resp. sa týkali činností, ktoré už na univerzite fungovali. Takéto mienanie peňazí nie je podľa NKÚ SR v súlade s princípmi efektívnosti a účinnosti.

Kontrola v UPJŠ Košice zistila aj ďalšie nedostatky. Fyzická obhliadka priestorov vedeckého parku odhalila, že nebola vytvorená expozícia pre verejnosť, interaktívna tabuľa bola uložená v suteréne v pôvodnom obale ako bola dodaná; projektor, tablety a 4 pracovné stanice boli rozmiestnené na dvoch poschodiach UVP. Expozíciu pre verejnosť vytvorili v novovybudovaných priestoroch až počas výkonu kontroly. Kontrolóri tiež zistili, že dva prístroje sa vôbec nenachádzali v priestoroch vedeckého parku, ale boli nainštalované v súkromnej spoločnosti, ktorá ich využívala. Až počas výkonu kontroly obidva prístroje premiestnili do priestorov LF UPJŠ.

NKÚ SR negatívne hodnotí aj spôsob stanovenia merateľných ukazovateľov. Žiadatelia o príspevok boli povinní vyberať si ich len zo zoznamu, ktorý bol súčasťou výzvy a nemohli si určiť vlastné ukazovatele, ktoré by boli vhodnejšie k stanoveným cieľom projektov. V mnohých prípadoch tak boli určené nezodpovedajúce, logicky nesúvisiace merateľné ukazovatele.

NKÚ SR upozorňuje na nedostatočné financovanie vedy a výskumu na Slovensku. Ako aj na nedostatočné čerpanie pomoci z európskych fondov, ktoré je spôsobené

oneskorením schvaľovacích procesov už dlhšie obdobie. Za mimoriadne dôležité totiž považuje udržateľnosť vedeckých a technických projektov. Zmluvami o poskytnutí nenávratných finančných prostriedkov sa verejné vysoké školy a SAV zaviazali k udržateľnosti vybudovaných vedeckých parkov a výskumných centier. Už dnes je zrejmé, že túto podmienku dodržiavajú s ťažkosťami. Vysoké školy ani SAV nemajú vypracované osobitné stratégie udržateľnosti, spojené najmä s otázkami finančnej udržateľnosti, aby boli čo najmenej závislé od zdrojov ŠR. **Všetky kontrolované subjekty aktívne reagujú na vyhlásené výzvy zo strany RO podávaním žiadostí, ktoré sú však veľakrát zrušené, prípadne pozastavené.** Chýbajúce financie na vedu v oblasti štrukturálnych fondov neumožňujú rozvoj parkov v takom rozsahu, aby zvýšili šance na presadenie sa v rámci európskeho vedeckého priestoru.

Ako príklad dobrej praxe na podporu udržateľnosti nových vedecko-výskumných centier môže slúžiť situácia v susednej Českej republike, kde boli pre túto oblasť v roku 2012 schválené „*Národné programy udržateľnosti I a II*“, ktorými boli zároveň schválené aj výdavky štátneho rozpočtu na výskum, experimentálny vývoj a inovácie vo výške 2,5 miliardy českých korún ročne (takmer 100 mil. eur) až do roku 2020. Vďaka týmto dvom národným programom **majú novovzniknuté vedecké a výskumné centrá v ČR predbežne zabezpečenú finančnú udržateľnosť.**

4.6 PLNENIE MEDZINÁRODNÝCH ZÁVÄZKOV VYŽADUJE NADREZORTNÝ PRÍSTUP

Európske spoločenstvo si spoločne s členskými štátmi stanovilo záväzky, ktoré majú prispieť k zníženiu skleníkových plynov, zvýšeniu podielu obnoviteľných zdrojov energie na jej celkovej spotrebe, ale tiež k zvýšeniu energetickej efektívnosti. Základné národné ciele Slovenska vychádzajú z klimateckej a energetickej politiky Európskej únie s termínom naplnenia do roku 2020. NKÚ SR kontrolnou akciou **014/2018** preveril, aké kroky realizujú zodpovedné ministerstvá v jednotlivých oblastiach.

Výsledky kontroly poukazujú na riziká naplnenia tohto medzinárodného záväzku, na nedostatočnú účinnosť doterajších opatrení a absenciu výraznejších stimulov na využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Doterajšie nástroje podpory klimatecko-energetickej politiky v sektore dopravy a fotovoltike zatiaľ

v požadovanej/významnej miere nenapomáhajú plneniu záväzkov štátu pri znižovaní emisií a zvyšovaní podielu obnoviteľných zdrojov.

Vstupy štátu v rokoch 2015 až 2018 do vybraných oblastí klimatecko-energetickej politiky – realizované finančnými stimulmi, najmä formou dotácií, daňových úľav, znížením poplatkov vrátane spolufinancovania schém podpory z fondov EÚ – boli NKÚ SR vyčíslené na viac ako 114 mil. eur. Prehľad podpory podľa rokov je uvedený v nasledovnej tabuľke. (Tabuľka č. 5)

Európsky akčný plán pre energetiku obsahuje slovenský záväzok – zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej spotrebe o 20 %. Kým v roku 2005 bol na Slovensku tento podiel na úrovni 6,7 %, tak v roku 2020 by to už malo byť 14 %. Vývoj podielu energie z obnoviteľných zdrojov je zobrazený v grafe. (Graf č. 16)

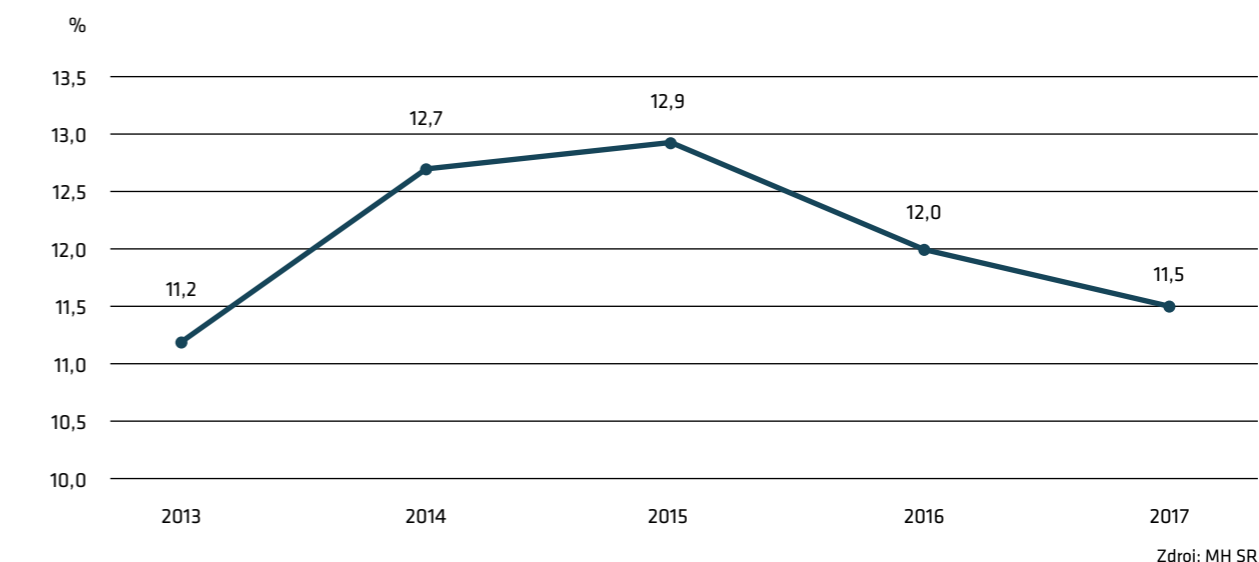
V ostatných dvoch rokoch bol zaznamenaný **pokles podielu obnoviteľných zdrojov energie na celkovej energetickej spotrebe, čo indikuje riziko nesplnenia slovenského záväzku.**

Pozitívne možno hodnotiť národný projekt „Zelená domácnosť“, prostredníctvom ktorého bolo podporených 3 675 fotovoltických panelov na rodinných a bytových domoch. Projekt bol podporený štátnymi prostriedkami a zdrojmi EÚ vo výške 45 mil. eur.

Jedným z nástrojov podporujúcich zníženie skleníkových plynov je podpora trhu s **alternatívnymi palivami**. Slovensko najvýraznejšie zaostáva pri využívaní **vodíka ako alternatívneho paliva**. V ostatných rokoch nebola vybudovaná žiadna verejne prístupná vodíková stanica a nebola poskytnutá ani takto smerovaná žiadna štátna podpora. **Systém podpory alternatívnych palív podľa kontrolného úradu nemotivuje** prípadných aktérov; vážnym ukazovateľom je skutočnosť, že štát neposkytol žiadnu cieľnú podporu predaju vozidiel s pohonom CNG (stlačený zemný plyn), LNG (skvapalnený zemný plyn) či LPG (skvapalnený ropný plyn). Daňové úľavy, zavedenie zníženej sadzby spotrebnej dane z motorových vozidiel a zníženie registračného poplatku za prihlásenie vozidla do evidencie boli stimulom, ktorý len mierne podporil nákup vozidiel s alternatívnym pohonom, nepremietol sa ani do zvýšenia spotreby alternatívnych palív. V roku 2015 bola 50 % sadzba dane z motorových vozidiel uplatnená v 2 463 prípadoch, v roku 2018 to vzrástlo na 5 638, **podiel vozidiel s alternatívnym pohonom** na celkovom počte áut však zostáva zanedbateľný, t. j. **0,75 %**.

Tabuľka č. 5: Podpora štátu do vybraných oblastí (v eurách)

Oblasti podpory	2015	2016	2017	2018	Spolu
Fotovoltické články	366 504	3 208 628	4 894 520	3 198 811	11 668 463
Biopalivá	2 500 000	4 574 680	9 220 000	81 620 000	97 914 680
Elektromobily	0	362 000	1 710 000	2 366 200	4 438 200
Spolu	2 866 504	8 145 308	15 824 520	87 185 011	114 021 343



Graf č. 16: Podiel energie z OZE na celkovej spotrebe energie v rokoch 2013 až 2017, v %

NKÚ SR **pozitívne hodnotí poskytovanie štátnych dotácií pre miestnu a krajskú samosprávu**, ktoré sú viazané na nákup a využívanie elektromobilov. Podporné vládne nástroje sa prejavili v náraste počtu vozidiel s elektrickým pohonom – ako bolo v roku 2015 registrovaných len 188 áut na elektrický pohon, v roku 2017 to už bolo 2 178 vozidiel.

Klimatecko-energetická politika patrí v Slovenských podmienkach do pôsobnosti viacerých ministerstiev. Rezort hospodárstva zodpovedá za energetiku a energetickú účinnosť, garantuje preklápanie európskej legislatívy do národných právnych predpisov, a pri príprave kľúčových stratégií/koncepcií primárne spolupracuje s ministerstvom životného prostredia či rezortom dopravy. Najvyšší kontrolný úrad SR **v tejto súvislosti upozorňuje vládu na existujúce rezervy pri aktívnej koordinácii** dotknutých ministerstiev zo strany jedného, primárne zodpovedného rezortu. Kontrolný úrad poukazuje tiež na skutočnosť, že v **ostatných štyroch**

rokoch nebola vykonaná žiadna cieľná kontrola, žiaden **tematický vládny audit**, ktorý by bol zameraný na plnenie cieľov a opatrení prijatých v oblasti zmeny klímy a energetiky.

S rozvojom podpory OZE a alternatívnych zdrojov však možno očakávať zvýšené nároky na príjmy a výdavky štátneho rozpočtu. Dosiahnutie cieľov klimatecko-energetickej politiky, pri zachovaní dlhodobej udržateľnosti verejných financií, si bude vyžadovať systémový, koordinovaný prístup kompetentných štátnych orgánov k procesu prijímania a realizácie opatrení štátu na podporu využívania OZE.

Na nedostatočnú koordináciu a potrebu úzkej nadrežortnej spolupráce pri plnení medzinárodných záväzkov poukázali aj výsledky **KA 034/2019 Cezhraničný pohyb odpadov v zmysle Bazilejského dohovoru**. Išlo o medzinárodnú kontrolu, do ktorej boli zapojené aj národné kontrolné inštitúcie Poľska a Ukrajiny.

V systéme cezhraničného pohybu odpadov na Slovensku majú svoje úlohy – Ministerstvo životného prostredia, Slovenská inšpekcia životného prostredia a colné úrady Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky. Ministerstvo je orgánom zodpovedným za vykonávanie nariadení Bazilejského dohovoru.

Bazilejský dohovor je najrozsiahlejšia globálna environmentálna dohoda o nebezpečných a iných odpadoch. Jeho ustanoveniami je viazaných 187 štátov sveta, vrátane Slovenska, ktoré k nemu pristúpilo v roku 1993. Dohovor upravuje pohyb nebezpečných a iných odpadov cez štátne hranice. Zmluvné strany zároveň zaväzuje, aby zabezpečili, že sa s takýmto odpadom bude nakladať environmentálne vhodným spôsobom. **Cieľom dohovoru je ochrana ľudského zdravia a životného prostredia pred nepriaznivými účinkami odpadov.**

Kontrola NKÚ SR zistila, že v plnení ustanovení Bazilejského dohovoru má Slovensko veľa nedostatkov. Najzávažnejšie zistenia sú tieto.

- **Slovenské orgány nezabezpečili dostatočný dohľad nad pohybom odpadov,** ktoré smerovali z Ukrajiny a na Ukrajinu. Akcentujeme, že členské štáty si mohli podľa nariadenia určiť hraničné priechody na prepravovanie odpadu. Ak ich krajina určila, cez iný priechod sa preprava odpadu nesmela vykonávať. V kontrolovanom období Slovensko určilo na prepravu odpadu tri hraničné priechody: Čierna nad Tisou – Čop, Vyšné Nemecké – Užhorod, Ubl'a – Malý Bereznyj. Nedostatočná spolupráca, koordinácia činností a chýbajúca výmena informácií medzi orgánmi spôsobila, že došlo k dovozu odpadov cez hraničný priechod **Maťovské Vojkovce – Pavlovo. Slovensko ho neuvádza, ani ho neoznámilo Európskej komisii ako hraničný priechod pre prepravu odpadov.** Tento priechod však predstavoval strategický bod pre dovoz suroviny – odpadu širokorozchodnou traťou pre košickú oceliarsku spoločnosť. Cez uvedený priechod bolo v kontrolovanom období celkovo v 300 prípadoch na území SR prepravených viac ako 125-tisíc ton odpadu zo zeleného zoznamu, ktorý bol určený pre hutnícky priemysel. Uvedený hraničný priechod bol z hľadiska objemu prepraveného odpadu a jeho

využitia kľúčovým priechodom, ktorý mal byť uvádzaný ako určený hraničný priechod.

- Ministerstvo životného prostredia SR, ktoré vydáva súhlas na tranzit odpadov cez Slovensko, v niektorých prípadoch **nedisponovalo presnými, úplnými a spoľahlivými** informáciami o plánovanej a realizovanej preprave na Ukrajinu. Subjekty, ktoré realizovali prepravu odpadov, **neposkytli ministerstvu informácie** o všetkých zamýšľaných prepravách a prijímatelia odpadov **neinformovali ministerstvo o všetkých realizovaných prepravách,** ktorých výsledkom bolo **prijatie a zhodnotenie odpadov.**
- Viaceré prípady prepravy, ktoré sa skutočne vykonali, **nezodpovedali predloženým údajom.**
- Nastavenie kontrolných postupov **umožňovalo prepraviť odpady bez povinnej sprievodnej dokumentácie.** Cesta sa „*nepriznala*“ ako preprava odpadu a zásielka sa posudzovala ako tovar. Išlo o odpady, ktoré sa neklasifikovali ako nebezpečné.
- Z dôvodu neidentifikovania prepravovanej zásielky ako prepravy odpadov **sa neuplatňovali príslušné kontrolné postupy.** Colnému úradu na Slovensku, ktorý bol poslednou „*kontrolou*“ pred opustením Európskej únie, sa **nepredkladala povinná sprievodná dokumentácia.** Colné orgány ju ani **nepožadovali, keďže zásielka nebola identifikovaná ako odpad. Nesplnila sa tak povinnosť** podľa nariadenia – zasíelať krajine odoslania potvrdenú kópiu dokladu o pohybe odpadu s uvedením, že opustil Európsku úniu.
- Systém kontroly pohybu odpadu na hraniciach **nezabezpečil efektívne vykonávanie** procesov, ktorých výsledkom by boli komplexné a spoľahlivé informácie. V tejto súvislosti Kontrolná skupina zistila **nedostatočné technické vybavenie na hraniciach.**
- **Nedostatočná spolupráca, krivajúca koordinácia činností a chýbajúca výmena informácií** medzi zodpovednými orgánmi.

Riziko, že cez Slovensko bude prechádzať naďalej veľké množstvo odpadu, ktoré nebude kontrolované, je na základe výsledkov kontroly značné. **Pre jeho elimináciu je potrebné zintenzívniť spoluprácu, výmenu informácií a metodickú podporu od všetkých troch štátnych orgánov tak, aby systém skutočne fungoval v zmysle ustanovení Bazilejského dohovoru.**

5 SAMOSPRÁVA V HLADÁČIKU KONTROLY NKÚ SR

Novela zákona o NKÚ SR v roku 2006 rozšírila kompetencie výkonu kontroly aj na oblasť samosprávy. Na území SR je 2 921 miest a obcí, ich rozpočty ako aj rozpočty VÚC sú súčasťou rozpočtu verejnej správy SR. Sú to samostatné právne subjekty, ktoré hospodária s vlastným majetkom a financujú svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov; ale aj zo štátnych dotácií, grantov, alebo transfermi bez protihodnoty. Na rozpočty obcí, miest a VÚC sú napojené rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, ktoré plnia úlohy určené obcou alebo VÚC. Okrem toho financujú verejnú dopravu, niektoré z nich ju zabezpečujú dopravnými podnikmi, ktoré vlastnia. Rozpočtami územnej samosprávy prechádza približne 20 % príjmov a 18 % výdavkov verejnej správy.

Hospodárenie s finančnými prostriedkami rozpočtov samosprávy a nakladanie s jej majetkom je často predmetom kontroly NKÚ SR. A keďže je regionálna samospráva v rozhodujúcej miere priestorom realizácie mnohých dôležitých verejných politík a plní prostredníctvom prenesených kompetencií množstvo spoločensky významných úloh, samosprávne subjekty sa v hľadáčíku kontroly alebo analytickej činnosti NKÚ SR vyskytujú pomerne často; tak tomu bolo aj v roku 2019.

V časti o výsledkoch kontroly samosprávy sú informácie aj z kontroly Bratislavskej vodárenskej spoločnosti, a. s. Dôvodom je fakt že akcionármi vodárenských spoločností sú výlučne obce a mestá.

5.1 REFORMA SAMOSPRÁVY V BRATISLAVE JE ŽIADUCA

Jedným z vážnych problémov samosprávy je jej rozdrobenosť, čo komplikuje zabezpečenie verejných služieb pre občanov na danom území a to na približne rovnakej úrovne. Na možné dôsledky prílišnej fragmentácie samosprávy poukazujú výsledky analytickej činnosti NKÚ SR, ktorá sa týkala fungovania samosprávy na území hlavného mesta SR Bratislavy. Tieto sú zhrnuté v analytickom komentári pod názvom **Ako ďalej s reformou samosprávy v Bratislave?**, ktorý je k dispozícii v plnom znení v prílohe tejto správy.

Rôzne porovnanie Bratislavy s inými európskymi mestami ukazujú, že doterajšia reforma samosprávy v SR nedostala hlavné mesto ani na úroveň priemeru spokojnosti obyvateľstva s poskytovanými verejnými službami a Bratislava sa nestala významnou metropolou Európy. Najväčšie nedostatky sú v oblasti cenovo dostupného bývania a dostupnosti predprimárneho vzdelávania. **Na zlepšenie spokojnosti obyvateľov s verejnými službami v Bratislave**, i zvýšenia jej zahraničnej prestíže, je potrebné zaviesť zmeny, ktoré **si vyžadujú, aby sa pokračovalo v reforme jej samosprávy.**

Bratislava predstavuje osobitnú územnosprávnú jednotku, pretože plní funkciu hlavného mesta – je politickým, kultúrnym, obchodným a spoločenským centrom SR. **Ide o najväčšie mesto SR, ktorého územie sa člení na 17 mestských častí (MČ).** Pokiaľ ide o rozlohu a počet obyvateľov, sú do veľkej miery odlišné. V každej MČ sa reprodukuje dvojitá štruktúra samosprávy (zastupiteľstvo – starosta). **Každá má svoj vlastný rozpočet, ktorý je oddelený od rozpočtu Bratislavy-mesta a je spravovaný autonómnym spôsobom.** Podľa záverov Rady Európy, vyplývajúcich z kongresu miestnych a regionálnych orgánov, táto situácia prináša zvýšenú fragmentáciu a nevyvornosť. **Takmer každá MČ má svoj vlastný stavebný úrad, čo bráni možnosti naprogramovať koherentnú a integrálnu rozvojovú politiku pre Bratislavu.**

Súčasná právna úprava neudeľuje Bratislave skutočne „osobitné postavenie“, ako to majú ostatné veľké európske metropoly (napríklad Praha, Londýn alebo Paríž), pokiaľ ide o právomoci a financovanie. Zdroje financovania sú rovnaké ako v ostatných mestách SR, rovnako tak jej kompetencie, s miernym navýšením v Bratislave-meste (hasenie požiarov, údržba ciest, atď.). Mesto Bratislava nemá žiadne konkrétne výhody z toho, že je hlavným mestom SR, nevyberá nijakú

osobitnú daň. Aj primátor a zastupiteľstvo mesta Bratislava majú rovnaké postavenie a právomoci ako ktorákoľvek iná obec v SR. **Mesto nemá dostatočné kompetencie ani osobitný systém financovania, aby sa vysporiadalo so svojimi úlohami a s výzvami hlavného mesta.** Nemôže primerane plniť služby, ktoré musí poskytovať v takých oblastiach, akými sú odpad, cesty a doprava. **V kľúčovej téme územného a udržateľného rozvoja Bratislavy vzniká kompetenčný konflikt medzi Bratislavou a jeho MČ hlavne pri územnom a stavebnom konaní.**

Zákon o hlavnom meste SR ani Štatút Bratislavy neobsahujú práva a povinnosti osoby alebo obyvateľa žijúceho na území mesta. Práva a povinnosti obyvateľa obce sú zadané v zákone o obecnom zriadení. Systém administratívneho a kompetenčného členenia Bratislavy a jej MČ je zložitý. Pre obyvateľa je náročné sa v ňom zorientovať a zistiť, aké kompetencie má mesto a aké má MČ. Každá MČ, ale aj mesto, si určuje vlastné pravidlá. Tým môže byť znevýhodnené alebo, naopak, zvýhodnené postavenie občana v rámci poskytovania služieb Bratislavy a jeho mestských častí, alebo v rámci jeho povinností voči tomuto celku. **Obyvatel Bratislavy je považovaný za obyvateľa mesta aj MČ, avšak v niektorých prípadoch nemôže priamo ovplyvňovať dianie v inej MČ, aj keď sa ho priamo týka; zvlášť, ak sa zložité kompetencie a prílišná fragmentácia samosprávy premietajú do rozdielov v príjmoch a výdavkoch, ako aj do rozdielnej efektívnosti mestských častí.**

NKÚ SR preto v rámci diskusie o ďalších krokoch reformy bratislavskej samosprávy **odporučil dôkladne analyzovať rozsah a rozdelenie kompetencií, ktoré majú, resp. majú mať MČ a mesto Bratislava.** Napomôcť by mohli aj dohody medzi MČ v prospech lepších verejných služieb. V rámci novej reformy, ktorá sa musí dotknúť aj prerozdelenia zdrojov v rámci Bratislavy ako celku, sa núka zjednotenie podmienok pre všetkých obyvateľov Bratislavy. Reforma samosprávy je kľúčovou z pohľadu zlepšovania efektivity poskytovania služieb obyvateľom a zjednotenia podmienok života pre všetkých občanov.

Pôsobeniu hlavného mesta Bratislava pri skvalitňovaní životného prostredia sa NKÚ SR venoval aj prostredníctvom **analytickej štúdie „Zelené mestá.“** Štúdiu vypracoval v nadväznosti na medzinárodný projekt INTOSAI – štúdia „Greening Cities“; jej cieľom bolo zistiť, ako prebieha plánovanie, monitorovanie a vyhodnocovanie politík životného prostredia v Bratislave a Košiciach, a to na základe merateľných ukazovateľov.

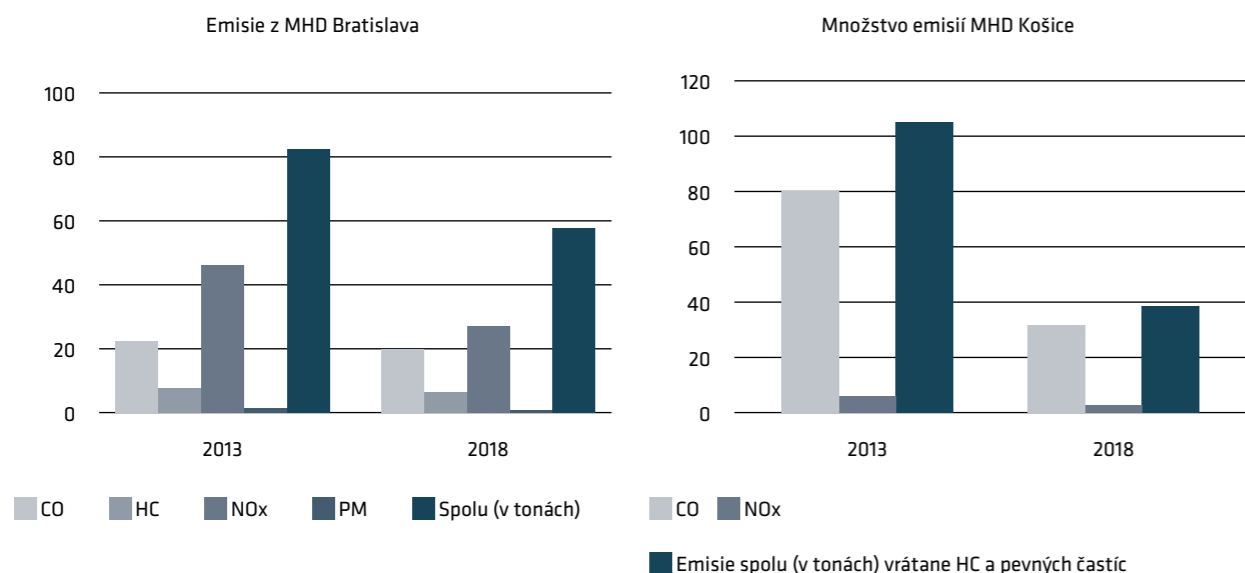
Štúdia podáva nasledovné zistenia.

Hlavné mesto Bratislava a mesto Košice majú spracované strategické materiály pre rozvoj dopravy, v ktorých sú **vyčíslené ciele znížovania emisií v dôsledku nových dopravných riešení, a sú v nich uvedené aj konkrétne dopravné projekty, ktoré majú prispieť k zlepšeniu životného prostredia.**

Produkované množstvá emisií z dopravy v mestách Bratislava a Košice nie sú pre orgány riadenia miest známe, pretože ich zisťovanie je v SR v kompetencii SHMÚ. SHMÚ však produkciu emisií zisťuje a zverejňuje iba agregovane pre územia VÚC a celú SR, nie však pre územia miest. V danej oblasti však mestá nadviazať s SHMÚ sľubnú spoluprácu.

Mestá Bratislava a Košice (ich dopravné podniky) na vyžiadanie (pre NKÚ SR) výpočtami preukázali zníženie emisií produkovaných mestskou dopravou v dôsledku výmeny starých autobusov za nové autobusy s modernejšími dieselovými motormi, prípadne nahradzovaním autobusových liniek trolejbusmi, električkami, autobusmi na plynový pohon a elektrobusesmi.

V prípade hl. mesta Bratislava došlo podľa výpočtov k zníženiu emisií produkovaných mestskou dopravou z 85 ton v r. 2013 na 60 ton v r. 2018. V Košiciach došlo za rovnaké obdobie k zníženiu zo 111 ton na 42 ton. (Graf č. 17)



Graf č. 17: Zníženie emisií z MHD Bratislava a MHD Košice

Hoci obidve mestá deklarujú vo svojich strategických dokumentoch medzi cieľmi aj znížovanie počtu ciest individuálnou dopravou na úkor zvyšovania ciest MHD, prípadne cyklistickou dopravou a pešo, zatiaľ nevedia preukázať, či zameraná zvýšená početnosť využívania MHD, prípadne cyklo dopravy sa vyskytla reálne na úkor zníženia počtu ciest individuálnej automobilovej dopravy. Uvedená oblasť je pomerne komplikovaná, pretože hlavne v prípade Bratislavy je tu vysoký dynamický faktor zvyšovania počtu osôb na území hlavného mesta a v blízkom okolí, samozrejme, v dôsledku najvyššej atraktivity danej lokality v rámci SR z pohľadu pracovného trhu a spoločenského uplatnenia.

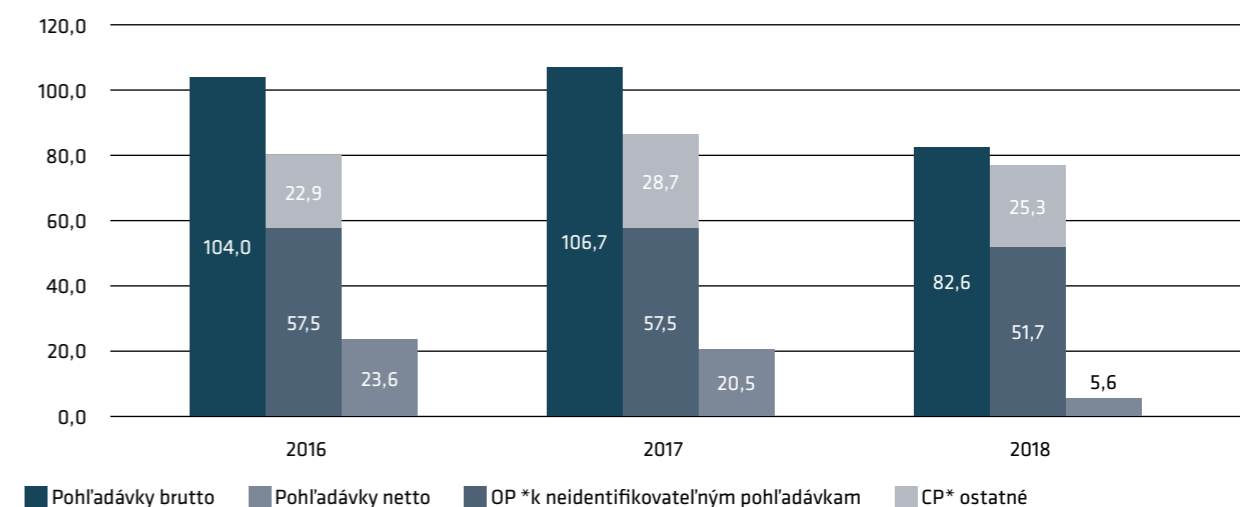
V tvorbe a starostlivosti o zeleň disponujú obidve mestá strategickými materiálmi, ktoré definujú veľmi konkrétne opatrenia. Obidve mestá majú v materiáloch rozpracovanú potrebu výsadby a údržby takej mestskej zelene, ktorá bude odolná mestskému prostrediu a postupujúcej klimatickej zmene. V Bratislave boli uskutočnené a aj prebiehajú projekty na využívanie zelene pre ochladzovanie mesta a zadržiavanie vody v prostredí; tieto obsahujú aj starostlivosť o zeleň udržateľnejším spôsobom, vzhľadom na ochranu biodiverzity, ako sú selektívne kosenie, osiatie vybraných plôch lúčnymi kvetmi na úkor pôvodných trávnikov. Obidve mestách rozpracúvajú štúdie na podrobnejšie určenie druhového zloženia do mestského prostredia, ako aj celkových plôch zelene, ba obe mestá do určitej miery už disponujú aj pasportizáciou drevín na pozemkoch v ich vlastníctve a správe, resp. vo vlastníctve a správe mestských častí Bratislavy a Košíc.

5.2 NEDOSTATOČNÁ PRÁCA S POHLÁDKAMI MÔŽE MAŤ PRE HLAVNÉ MESTO BRATISLAVA VÁŽNE DÔSLEDKY

Kontrola účtovných závierok hlavného mesta SR Bratislava KA 001/2019 za roky 2016 – 2018 ukázala, že v zostavovaní týchto významných účtovných výkazov môže mať závažné nedostatky aj veľký samosprávny subjekt, kde je predpoklad, že účtovníctvo je zabezpečované profesionálne a vnútorný a vonkajší kontrolný systém zabezpečí hodnoverné, preukazné a úplné informácie o skutočnostiach, ktoré boli predmetom účtovníctva.

Kontrola NKÚ SR zistila, že Hlavné mesto Bratislava, ako účtovná jednotka, zostavovalo účtovné závierky k tomu istému dátumu s rozdielnym vykazovaním majetku. V roku 2016 tento rozdiel predstavoval až 11,5 mil. eur a bol spôsobený dodatočným zaúčtovaním opravných položiek k pohľadávkam po uzatvorení hlavných kníh a zverejnení účtovnej závierky v registri účtovných závierok. **Vykonávané boli tiež neprípustné účtovné operácie**, ktorými skresľovalo výsledok hospodárenia a štruktúru vlastného imania v účtovnej závierke. Nedostatky boli zistené aj vo formálne vykonávanej inventarizácii, najmä pohľadávok, v tvorbe rezerv k súdnym sporom, či neevidovaní odpísaných pohľadávok v podsúvahovej evidencii.

K najzávažnejším nedostatkom patrilo **vykazovanie tzv. neidentifikovateľných pohľadávok v hodnote**



Graf č. 18: Vývoj opravných položiek k pohľadávkam v rokoch 2016 až 2018 (v mil. eur)
*opravné položky

presahujúcej 50 mil. eur, ktoré tvorili viac ako polovicu z celkového objemu pohľadávok mesta. K týmto pohľadávkam neexistovala žiadna dokumentácia a boli k nim vytvorené opravné položky v plnej výške. Vývoj opravných položiek k pohľadávkam a osobitne k neidentifikovateľným pohľadávkam znázorňuje graf. (Graf č. 18)

Ako zanedbanie povinnosti pri správe majetku, porušenie zákona o majetku obcí, štatútu hlavného mesta, ako aj vnútorných predpisov, NKÚ SR posúdil viaceré prípady **premlčania nedaňových pohľadávok a ich následný odpis bez toho, aby boli vymáhané.** Hlavné mesto nevyužilo všetky právne prostriedky na včasné uplatnenie svojich práv. Napr. v roku 2018 bola z majetku mesta odpísaná pohľadávka voči obchodnej spoločnosti vo výške viac ako 1 mil. eur, ku ktorej hlavné mesto nemalo relevantnú dokumentáciu. Až dodatočne mesto predložilo zmluvu z roku 2001 o odplatnom prevode akcií mestskej spoločnosti Obchodné spoločenské centrum, a. s. Hlavné mesto pohľadávku za celé obdobie jej existencie nevymáhala a odpísalo ju z účtovníctva bez schválenia mestským zastupiteľstvom.

Hlavné mesto aj pri odpise pohľadávok postupovalo v rozpore so zákonom o majetku obcí, pretože **návrhy na odpis pohľadávok neboli predkladané na schválenie mestskému zastupiteľstvu.** Výška odpísaných pohľadávok pritom v preverovanom období predstavovala 4,5 mil. eur. Odpisy pohľadávok hlavné mesto realizovalo ako trvalé zníženie hodnoty majetku bez presne stanovených podmienok, nastavenia procesov, schvalovacích kompetencií a vystavenia

účtovných dokladov, ktoré by boli v súlade so zákonom o účtovníctve. Ďalšie dve pohľadávky v hodnote 8,4 mil. eur boli odúčtované z majetku hlavného mesta účtovným zápisom, ktorý bol v rozpore s postupmi účtovania, bez schvalovacieho procesu a relevantných dokladov. O reálnom stave majetku hlavného mesta nemalo mestské zastupiteľstvo informácie, keďže primátor na jeho rokovanie nepredkladal ročnú informáciu o odpustených a odpísaných pohľadávkach.

Aj proces vymáhania **daňových pohľadávok NKÚ SR hodnotil ako neefektívny a neúčinný**, najmä z dôvodu nevyužívania všetkých zákonných spôsobov vymáhania. Vymáhanie bolo realizované len formou opakovaného zasielania výziev na zaplatenie. Tým sa predlžovala premlčacia lehota, ale v konečnom dôsledku to neovplyvnilo ich vymožiteľnosť a výšku reálneho príjmu. NKÚ SR pozitívne vyhodnotil pilotnú prevádzku elektronických daňových exekúcií na vymáhanie nedoplatkov na daniach, v rámci ktorých bude možné v reálnom čase zablokovať účty dlžníkov a exekvovať nedoplatky. Od tohto kroku sa očakáva výrazné zefektívnenie vymáhania daňových nedoplatkov a znižovanie nákladov.

Nedostatky v účtovníctve a správe majetku mesta boli prejavom zlyhania vnútorného kontrolného systému. Práve v nastavení vnútorných procesov riadenia a kontroly, v stanovení jednoznačných kompetenčných pravidiel a v kvalite vnútorných predpisov NKÚ SR identifikoval značné rezervy.

Výsledky kontroly preukázali, že hlavné mesto si neplnilo jednu zo základných zákonných povinností, ktorou je povinnosť svoj majetok zveľadovať, chrániť a zhodnocovať. NKÚ SR poukázal aj na to, že finančné zdroje potrebné na plnenie úloh hlavného mesta je potrebné hľadať aj vo vlastných rezervách. Správne nastavenie fungovania kontrolných mechanizmov, vnútorných predpisov, dôsledné plnenie povinností kompetentnými zamestnancami, zefektívnenie systému riadenia práce s pohľadávkami a s tým súvisiace včasné uplatňovanie svojich práv – to všetko môže plneniu povinností výrazne napomôcť.

NKÚ SR prostredníctvom Združenia miest a obcí Slovenska odporučil zaviesť povinnosť predkladania účtovných závierok na prerokovanie mestským, resp. obecným zastupiteľstvám, aby tak mali poslanci podrobnejšie informácie o stave majetku samosprávy. Výsledky kontroly v hlavnom meste boli odstúpené aj orgánom činným v trestnom konaní.

5.3 RIZIKÁ ZMENY VLASTNÍCKEJ ŠTRUKTÚRY VODÁRENSKÝCH SPOLOČNOSTÍ NEMOŽNO VYLÚČIŤ – PRÍKLAD BVS, A. S.

Vodné zdroje, ich ochrana, distribúcia a úprava vody majú prirodzený strategický význam pre život a zdravie obyvateľstva, a rovnako aj pre bezpečnosť štátu. **Z tohto pohľadu sa činnosti spojené s výrobou a dodávkou vody definujú ako činnosti vo verejnom záujme.**

Strategický význam vody pre bezpečnosť štátu zdôrazňuje aj zákon o vodách, podľa ktorého jej nedostatok môže spôsobiť ohrozenie života a zdravia obyvateľstva, alebo ohroziť plnenie základných funkcií štátu. Na verejný záujem kladie dôraz zákon o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách. Podľa tohto zákona sa tieto zriaďujú a prevádzkujú vo verejnom záujme – ich účelom je hromadné zásobovanie obyvateľov pitnou vodou a hromadné odvádzanie odpadových vôd, pričom ich vlastníkom, z dôvodu verejného záujmu, môže byť iba bezúhonná právnická osoba so sídlom na území Slovenska.

Transformácia štátnych vodárenských podnikov, ktorá sa u nás uskutočnila začiatkom tohto storočia, bola založená na požiadavke, aby vznikli vodárenské akciové spoločnosti, ktoré tento verejný záujem zabezpečia a ktorých **výlučnými akcionármi budú iba obce daného územia**. Dôvodilo sa najmä tým, že práve obce sú k životu občanov a k ich potrebám najbližšie. Model transformácie vychádzal aj zo skúseností v zahraničí (napr. vo Francúzsku), keď sa po obdobiach pôsobenia súkromných vodárenských spoločností začal prejavovať trend prevzatia kontroly nad vodárenskými službami municipalitami, t. j. obcami a mestami. Mnohé súkromné vodárenské spoločnosti, ktoré boli veľmi aktívne aj v zahraničí, museli odovzdať dodávky vody späť do rúk obcí a miest. Ako hlavné dôvody reprivatizácie sa uvádzali fakty svedčiacie o tom, že privátne firmy nedostatočne prihliadajú na verejný záujem spojený so zásobovaním vodou.

Práve takým problémom mala zabrániť transformácia štátnych podnikov vodární a kanalizácií na akciové spoločnosti, ktorých jedinými akcionármi sú obce. **Pomerne skoro po založení týchto spoločností sa začali prejavovať aktivity, výsledkom ktorých bola snaha obmedziť vplyv miest a obcí na situáciu v tomto sektore.** Objavujú sa pokusy urobiť z vody komerčný produkt, majetkovo preniknúť do sektoru verejnej služby s vodou či obmedzovať prístup k informáciám o fungovaní tejto verejnej služby. **Deje sa to aj napriek**

jasne formulovanému strategickému významu vody v ústave, ako aj v zákonoch definovanému verejnému záujmu pri zabezpečovaní vody pre obyvateľstvo.

Preveriť prítomnosť a rozsah týchto rizík na príklade kontroly činností Bratislavskej vodárenskej spoločnosti, a. s. (BVS), a Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a. s. (TVS), bolo účelom kontroly NKÚ SR 016/2019. **Najmä výsledky kontroly BVS ukázali, že problémy vyplývajúce z existujúcej právnej formy týchto spoločností pri napĺňaní verejného záujmu existujú a za určitých okolností by mohli závažne ohroziť napĺňanie verejného záujmu, aby pitná a nezávadná voda bola za primeranú cenu dostupná všetkým občanom krajiny.**

BVS je obchodná spoločnosť s majetkovou účasťou miest a obcí Bratislavského kraja a čiastočne Trnavského a Trenčianskeho kraja. Jej pôsobnosť je definovaná ako činnosť vo verejnom záujme so strategickým významom pre štát. Majoritným akcionárom je hlavné mesto SR Bratislava s 59,29-percentným podielom akcií, mesto Skalica má 8,65-percentný podiel, BVS 8,43-percentný podiel a zvyšok akcií majú ostatné obce a mestá. BVS má podiel vo dvoch dcérskych spoločnostiach – v Infra Services, a. s., 51 %, a BIONERGY, a. s., 100 %.

Dcérska spoločnosť Infra Services, a. s., vykonáva pre BVS servis vodovodných a kanalizačných sietí, výstavbu nových, ale aj ďalšie doplnkové služby a činnosti, a to na základe rámcovej zmluvy o poskytnutí služieb, uzatvorenej v decembri 2008. Zmluva pôvodne uzatvorená na štyri roky, bola po vstupe nového akcionára predĺžená do 31. 12. 2022, s možnosťou prolongácie. Zmluva má tiež charakter exkluzivity. BVS je, pod hrozbou sankcií, povinná objednať si predmetné služby len od Infra Services, a. s. Tá ich však môže dodávať aj subdodávateľsky s fixnou 10-percentnou prirážkou, bez ohľadu na mieru pridanej hodnoty. Infra Services, a. s., až cca 98 % svojej činnosti, meranej podielom tržieb, vykonáva pre BVS. **Analýza podmienok rámcovej zmluvy o poskytnutí služieb a ich plnenia ukazuje, že tieto sú zjavne nevýhodné pre BVS**, a to aj pre jej/ich nevyhoviteľnosť a sankcie dohodnuté len pre neplnenie povinností zo strany BVS. Za odstúpenie od zmluvy hrozí BVS pokuta vo výške 5 mil. eur a náhrada ušlého zisku.

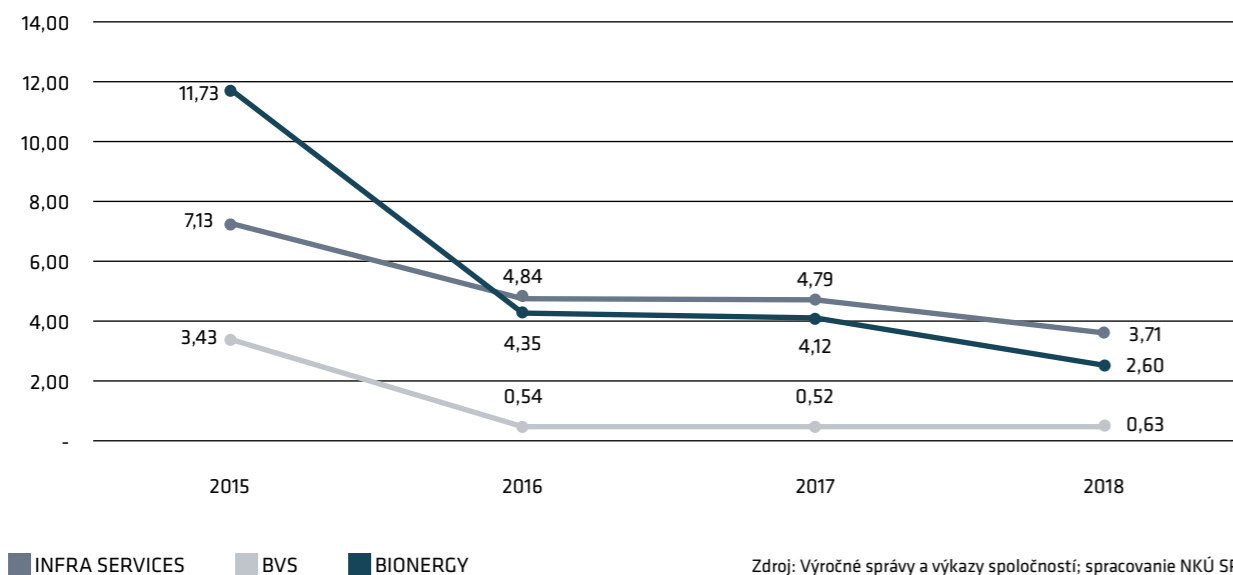
Okrem pôvodne dohodnutých služieb pribúdali do portfólia činností pre BVS aj ďalšie tzv. doplnkové služby, napr. fakturácia a distribúcia dokumentov, komplexná správa objektov, aktualizácia informácií v GIS a iné. Mnohé z nich, najmä v roku 2018, boli vykonávané bez

uzatvorenia dodatku k rámcovej zmluve o poskytnutí služieb. **NKÚ SR upozorňuje, že postupné presúvanie činností do dcérskej spoločnosti Infra Services, a. s., ako aj strata riadiaceho vplyvu nad touto spoločnosťou uzatvorením Zmluvy o spoločnom postupe týkajúcom sa spoločnosti Infra Services, a. s., indikuje riziko privatizácie prevádzky verejných vodovodov a verejných kanalizácií (VV a VK).** Zadávanie zákaziek na stavebné práce a činnosti priamo dcérskej spoločnosti bez výberového konania, nedostatočná evidencia a kontrola fakturovaných súm, obmedzenie verejnej kontroly nezverejňovaním faktúr a objednávok, sú faktory umožňujúce umelo nadhodnocovať ceny a presúvať zisk z materskej spoločnosti na Infra Services, a. s.

Nevýhodnosť presunu činností na dcérske spoločnosti sa zreteľne prejavuje prostredníctvom mnohých ekonomických ukazovateľov. Napríklad ukazovateľ rentability nákladov, ktorý je ukazovateľom efektívnosti činnosti organizácie, je v BVS výrazne nižší ako v dcérskych spoločnostiach, čo dokumentuje publikovaný graf. Kým Infra Services, a. s., v roku 2018 na 100 eur vynaložených nákladov dosiahla 3,71 eur zisku, BIONERGY, a. s., mala zisk 2,60 eur, BVS dosiahla len 0,63 eur zisku. Prostredníctvom tohto ukazovateľa je vidieť, že ziskovejšie činnosti vykonávajú dcérske spoločnosti a menej ziskové zostali v BVS. (Graf č. 19)

Vykonávanie opravy a údržby verejných vodovodov a verejnej kanalizácie je súčasťou viazanej živnosti „prevádzkovanie VV a VK“. Spoločnosť Infra Services, a. s., tým, že vykonáva opravu a údržbu bez živnostenského oprávnenia, t. j. neodborne spôsobilými osobami, **porušila, podľa názoru NKÚ SR, ustanovenia živnostenského zákona a taktiež zákona o VV a VK.** Napriek viacerým kontrolám vykonaným v BVS, žiaden z orgánov štátnej správy neupozornil na tento závažný nedostatok nedodržovania podstatných zákonných noriem upravujúcich činnosť BVS.

Vážnym problémom, na ktorý poukázala kontrola, je **stav infraštruktúrneho majetku BVS**. Pre občanov aj firmy je najvyššou prioritou funkčnosť vodovodnej a kanalizačnej infraštruktúry, ktorá má vplyv na neustálu dostupnosť dodávok pitnej vody či na odvádzanie odpadových vôd. Veľká časť tejto infraštruktúry je za hranicou životnosti alebo (aj) na hranici kapacitných možností. **Na odstránenie investičného dlhu bolo v čase kontroly NKÚ SR len v BVS potrebných viac ako 574 miliónov eur, z toho na obnovu súčasnej infraštruktúry viac ako 271 miliónov eur a na investičný rozvoj pri rozširovaní nových územných zón bude potrebných viac ako 303 miliónov eur.** Dlhodobá



Zdroj: Výročné správy a výkazy spoločností; spracovanie NKÚ SR

Graf č. 19: Rentabilita nákladov spoločností v skupine BVS

udržateľnosť riadnej a bezpečnej prevádzky vodárenskej infraštruktúry nie je, podľa NKÚ SR, možná bez účinného riešenia uvedených deficitov.

Kontrola NKÚ SR poukázala na nedostatočnú ochranu verejného záujmu, keď v súvislosti s akcionárskou štruktúrou upozornila na riziká, pri ktorých by túto ochranu bolo možné prelomiť a dosiahnuť prevoditeľnosť akcií mimo verejného sektora. Udialo by sa tak v rozpore s prijatou vládnu koncepciou transformácie vodárenských spoločností, na princípoch ktorej boli založené vodárenské spoločnosti, ktorých výlučnými akcionármi boli obce. **Predaj akcií vodárenských spoločností súkromným subjektom totiž nie je zákonom obmedzený.** Prevoditeľnosť akcií je obmedzená iba stanovami spoločnosti, podľa ktorých je prevod akcií možný len na obec alebo mesto, ktoré sú akcionármi spoločnosti. Rozhodnúť o zmene stanov môže valné zhromaždenie spoločnosti dvojtretinovou väčšinou hlasov prítomných akcionárov so súhlasom dozornej rady. NKÚ SR vidí toto riziko v prípade BVS v spojení dvoch najväčších akcionárov, ktorí by dvojtretinovou väčšinou mohli dosiahnuť zmenu stanov aj zmenu prevoditeľnosti akcií mimo verejný sektor. **Viaceré pokusy vstupu súkromného investora do BVS neboli dopiaľ úspešné, čo však nemusí platiť v budúcnosti.** Kontrolóri upozornili aj na iné riziko privatizácie, keď stanovami BVS neriešia obmedzenie použitia akcií vlastníkmi ako predmet záložného práva za úvery od súkromnej spoločnosti. **Uplatnením záložného práva by**

tak v prípade nesplácania úveru hrozilo, že sa akcie dostanú do vlastníctva súkromnej spoločnosti.

Existuje aj možnosť **nepriamej formy privatizácie v podobe prevzatia kontroly nad prevádzkou verejnej vodovodnej a kanalizačnej infraštruktúry súkromnou spoločnosťou.** Deje sa tak rôznymi spôsobmi, najčastejšie prostredníctvom nájomnej zmluvy, pri ktorej je súkromná spoločnosť prevádzkovateľom infraštruktúry, vyberá poplatky od odberateľov vody (vodné) a producentov odpadových vôd (stočné). Vlastníkom vodárenskej infraštruktúry je naďalej vodárenská spoločnosť, ktorá z príjmov z prenájmu financuje investície do infraštruktúry. Tento model sa na Slovensku uplatňuje v Stredoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a. s., a Podtatranskej vodárenskej spoločnosti, a. s., a do roku 2014 sa uplatňoval aj v Trenčianskych vodárňach a kanalizáciách, a. s.. **Avšak aj takýto nepriamy vstup súkromného investora je v rozpore s koncepciou transformácie vodárenstva v SR.**

Z vyššie uvedených poznatkov z kontroly BVS je zrejme, že aktuálna forma akciových spoločností, prostredníctvom ktorých sa zabezpečuje verejný záujem v oblasti zásobovania obyvateľov a firiem vodou, **spôsobuje v praxi nemalé problémy,** najmä v oblasti hospodárnej, efektívnej a transparentnej správy a riadenia týchto spoločností, ako aj ich kontroly. Tie vyplývajú najmä z nedostatočnej, resp. nejednoznačnej legislatívy v oblasti obchodného práva aj právnych noriem

vzťahujúcich sa k nakladaniu s vodou. **V SR neexistuje priama právna úprava hospodárenia obchodných spoločností vykonávajúcich činnosti vo verejnom záujme – a netýka sa to iba vodárenských spoločností. Tiež nie je zabezpečená dostatočná kontrola nad hospodárením týchto spoločností a nakladaním s majetkom zo strany štátu, miest a obcí.**

Ani kontrolovaná BVS nepatrila k spoločnostiam, ktoré sa vyznačujú otvorenosťou a transparentnosťou pri zverejňovaní dokumentov a sprístupňovaní informácií. Povinne zverejňované zmluvy na webovom sídle boli do roku 2016 v neprehľadnej forme a štruktúre, pričom objednávky a faktúry neboli zverejňované vôbec. Kontrola odhalila aj nedostatky v kontrolnom systéme BVS, napr. neakceptovaním návrhov na vykonanie interných auditov predstavenstvom, ktoré mohli prispieť k skvalitneniu riadiacej činnosti. Ani kontrolná pôsobnosť dozornej rady, ako najvyššieho kontrolného orgánu BVS, nebola funkčná. Okrem jednej kontroly v roku 2017 nevykonávala kontrolnú činnosť a teda ani nepredkladala výsledky svojej kontrolnej činnosti valnému zhromaždeniu. V BVS nebola vykonaná kontrola ani zo strany majoritného akcionára – hlavného mesta SR Bratislavy.

NKÚ SR konštatuje, že absencia kontroly a dozoru nad delegovanými verejnými službami býva dôsledkom nielen nevhodne uzavretých zmlúv, ale aj nedostatočnej legislatívy v oblasti definovania kontrolných mechanizmov štátu nad pôsobením a hospodárením týchto spoločností. To sa prejavuje aj v rôznorodej interpretácii všeobecne záväzných právnych predpisov, najmä zákona o verejnom obstarávaní, či zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Súčasná právna úprava určuje viacerým orgánom a organizáciám štátnej správy úlohy súvisiace s kontrolou rôznych stránok činností vodárenských spoločností. **Celkový obraz o plnení verejného záujmu vodárenskými spoločnosťami však nedokáže poskytnúť žiadna z nich.**

Na zabezpečenie ochrany základných ľudských potrieb, ku ktorým jednoznačne patrí zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou, ako súčasťou bezpečnosti štátu, **je, podľa NKÚ SR, nevyhnutné pristúpiť k legislatívnej úprave právneho postavenia obchodných spoločností vykonávajúcich činnosti vo verejnom záujme, vrátane príslušných právnych predpisov.** NKÚ SR preto odporučil vláde SR a príslušným ministerstvám:

- legislatívnu úpravou zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách ustanoviť,

- aby vlastníkom verejných vodovodov a verejných kanalizácií bol iba subjekt verejnej správy,
- legislatívnu úpravou, v Obchodnom zákonníku alebo osobitným predpisom, ustanoviť pre obchodné spoločnosti vykonávajúce činnosti vo verejnom záujme osobitnú právnu úpravu a režim tak, aby bol zabezpečený efektívny a transparentný model riadenia a spravovania týchto spoločností,
- v zákone o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách jednoznačne určiť, kto je povinný vykonávať údržbu vodárenskej infraštruktúry, vzhľadom na rôzny výklad platnej právnej úpravy,
- v zákone o verejnom obstarávaní jednoznačne vymedziť, ktoré subjekty sú obstarávateľom a ktoré verejným obstarávateľom, ako aj tovary, služby a práce, ktoré sa k nim viažu,
- stanoviť povinnosť pre Ministerstvo životného prostredia SR každoročne predkladať Národnej rade SR a vláde SR Správu o stave vodného hospodárstva v SR, súčasťou ktorej budú aj informácie o činnosti vodárenských spoločností, o ich hospodárení a investičných potrebách, ako aj povinnosť zverejňovať ju na webovom sídle ministerstva,
- zabezpečiť presnú evidenciu majetku vodárenskej infraštruktúry v SR; túto povinnosť zakotviť do zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách.

5.4 MESTÁ SVOJIMI DOTÁCIAMI NAJVIAC PODPORUJÚ ŠPORT

Obce a mestá svoje finančné zdroje využívajú aj vo forme dotácií do podpory všeobecne prospešných a verejnoprospešných služieb a účelov, na podporu podnikania a zamestnanosti. Na dotáciu nevzniká nárok, mesto ju poskytuje podľa podmienok všeobecne záväzného nariadenia z vlastných zdrojov právnickým osobám alebo fyzickým osobám – podnikateľom, ktorí majú sídlo alebo pôsobia na území obce. Subjekty územnej samosprávy môžu poskytovať dotácie aj právnickým osobám v ich zakladateľskej pôsobnosti na obdobné účely, bez stanovenia podmienok vo všeobecne záväznom nariadení. Všetky poskytnuté dotácie podliehajú ročnému zúčtovaniu s rozpočtom mesta, pričom ich poskytnutím nemožno zvýšiť jeho celkový dlh.

Problematike systému podpory rôznych služieb a účelov sa venoval NKÚ SR kontrolou **008/2019 – Systém podpory subjektov verejnej správy v oblasti**

všeobecne prospešných a verejnoprospešných služieb a účelov v regióne. Kontrolu vykonal **v 45 okresných mestách** po celom Slovensku **za roky 2016 až 2018**; v jej rámci boli preverené procesy pri poskytovaní dotácií, ich čerpanie z hľadiska účelu a podporených oblastí, a s tým súvisiaci stav a vývoj dlhu a záväzkov mesta, vrátane vnútorného kontrolného systému. Pozornosť sa venovala dodržiavaniu rozpočtových pravidiel územnej samosprávy z hľadiska nastavenia systému poskytovania dotácií, oprávnenosti a správnosti ich poskytnutia, ako aj dodržania zmluvných podmienok.

V kontrolovanom období boli z rozpočtu týchto miest poskytnuté dotácie cudzím právnickým osobám a fyzickým osobám v celkovej sume takmer 34,6 mil. eur. Prioritnou oblasťou podpory bola oblasť športu, do ktorej bolo poskytnutých 26,2 mil. eur, t. j. viac ako tri štvrtiny všetkých dotácií. Ďalšími oblasťami podpory boli kultúra (4,9 mil. eur), sociálne služby (1,1 mil. eur), vzdelávanie (630 tis. eur) a iné oblasti (1,8 mil. eur). Okrem uvedených dotácií mestá podporovali oblasť športu aj dotáciami právnickým osobám, ktorých boli zakladateľom. Išlo najmä o podporu mestských športových klubov. V kontrolovanom období túto formu podpory športu poskytovala jedna tretina kontrolovaných subjektov v sume cez 16 mil. eur. **Podpora športu v 45 okresných mestách za 2 sledované roky dosiahla takmer 42,3 mil. eura.**

Aj napriek skutočnosti, že oblasť športu bola v kontrolovanom období zo všetkých oblastí najviac podporovaná, **konceptiu rozvoja športu nemalo vypracovanú alebo aktualizovanú v zmysle zákona o športe viac ako 70 % kontrolovaných miest.**

K dôležitým zisteniam kontroly patrí, že až dve tretiny kontrolovaných miest nevyhodnocovali dosah (prínos) poskytnutých dotácií na rozvoj mesta a na zvyšovanie kvality života jeho občanov. Mestá sledovali len kvantitatívne parametre, napríklad počty žiadateľov či žiadostí, schválených projektov, podporených subjektov alebo podujatí. Hoci vyhodnocovať účinnosť takto vynakladaných rozpočtových zdrojov nie je zákonnou povinnosťou samosprávy, **NKÚ SR odporučil mestám takého hodnotenia robiť s cieľom skvalitniť systém dotácií a cieľiť ich do tých oblastí, ktoré preukázateľne zvyšujú kvalitu verejných služieb na ich úrovni.**

Dôležitým zistením bolo, že mnohé mestá pri poskytovaní dotácií a ich vyúčtovaní postupovali v rozpore so zákonom o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy, ale aj s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi. Neboli dodržané ani všeobecne

záväzné nariadenia o poskytovaní dotácií. NKÚ SR upozorňuje, že nedostatočná kontrola v procese poskytovania dotácií z rozpočtu mesta a ich vyúčtovania môže viesť k nehospodárnemu, neefektívnemu alebo neúčelnému vynakladaniu finančných prostriedkov. Zároveň zdôrazňuje, že vykazovanie nesprávnych údajov vo finančných a účtovných výkazoch negatívne ovplyvňuje spoľahlivosť a správnosť hodnotenia subjektov verejnej správy zo strany Ministerstva financií SR, resp. iných užívateľov.

Kontrola identifikovala celkom 390 zistení, ktoré sa týkali rôznych aspektov poskytovania dotácií. Pridanou hodnotou týchto zistení je, že mestám môžu poslúžiť ako nástroje na lepšie nastavenie cieľov a procesov pri poskytovaní dotácií, ktoré nie sú nárokovateľné a predstavujú významný objem finančných prostriedkov. **Mestá boli upozornené, že pridelovanie dotácií nemôže byť náhodné či svojvoľné, ale musí byť v súlade s podmienkami stanovenými vo všeobecno-záväzných nariadeniach o poskytovaní dotácií. Zároveň by dotácie mali v čo najväčšej miere nadväzovať na stanovené strategické zábery rozvoja mesta a na jednotlivé oblasti podpory podľa programového rozpočtu mesta.**

Na odstránenie kontrolou zistených nedostatkov prijali jednotlivé mestá celkom 262 opatrení. Zo strany NKÚ SR bolo kontrolovaným subjektom predložených 116 odporúčaní zameraných najmä na zmenu všeobecne záväzného nariadenia, na vypracovanie koncepcie športu, na zvýšenie transparentnosti pri poskytovaní dotácií, na zlepšenie finančného riadenia a vnútorného kontrolného systému. Z dôvodu závažného nesúladu VZN o poskytovaní dotácií so zákonom, boli v troch prípadoch výsledky kontroly odstúpené na príslušnú krajskú prokuratúru. V rámci súčinnosti s orgánmi činnými v trestnom konaní boli v jednom prípade výsledky kontroly oznámené na príslušné okresné riaditeľstvo policajného zboru.

5.5 AJ OBČANOV TRÁPI ZLÉ HOSPODÁRENIE OBCÍ

NKÚ SR každoročne eviduje množstvo podnetov od občanov na vykonanie kontroly. V roku 2019 to bolo cca 750 podaní. **Občania sa najčastejšie obracajú na NKÚ SR so žiadosťami o preverenie hospodárenia, či nakladania s majetkom v mestách a obciach. Minulý rok takýchto žiadostí bolo viac ako 300.** Je zrejme, že

takéto množstvo žiadostí a podnetov nemôže vyústiť do kontroly NKÚ SR a pod kompetenciu úradu často ani nespádajú. Ak analýza relevantných podaní poukáže na opodstatnenosť kontroly, úrad takúto kontrolu vykoná. V minulom roku boli na základe podaní od občanov vykonané dve kontroly, ktoré sa týkali hospodárenia obcí Lúka, Frička a Hrabské, a obecnej vodárenskej spoločnosti Šáchor (**KA 029/2019, KA 030/2019**).

Podnety od občanov, ktoré sa stali predmetom kontroly, sa ukázali ako opodstatnené. Kontrolou boli zistené nedostatky vo viacerých oblastiach rozpočtovníctva, účtovníctva, verejného obstarávania, zverejňovania a porušenia ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov v obci Lúka, ktoré boli postupne orgánom činným v trestnom konaní. Obec uzatvárala zmluvy bez finančnej kontroly, teda kontroly krytia vznikajúcich nákladov, postupovala nehospodárne a porušila viaceré právne normy. Nedostatočne chránila svoje záujmy a nevyužila všetky právne prostriedky na ochranu svojho majetku.

Kontrola zároveň odhalila systémový problém procesu preberania funkcie starostu, ktorý nie je na Slovensku dostatočne legislatívne upravený. **NKÚ SR na základe tejto kontroly odporúča vláde SR vyriešiť postup pri odovzdávaní a preberaní funkcie starostu po voľbách novelou zákona o obecnom zriadení.**

V oblasti hospodárenia s verejnými prostriedkami obce boli zistené viaceré porušenia finančnej disciplíny v zmysle zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Kontrolóri NKÚ SR potvrdili duplicitné výdavky, poskytnutie 10-tisícovej dotácie v rozpore so všeobecne záväzným nariadením o dotáciách a so zákonom, ale aj uzatvorenie nájomnej zmluvy na prenájom pozemkov, ktoré neboli vo vlastníctve obce, čím obec umožnila bezdôvodné obohatenie seba i nájomcu.

Obdobné problémy boli identifikované aj v ďalších dvoch obciach. Zistenia z kontrol týchto dvoch malých obcí poukazujú nielen na veľké množstvo viac či menej formálnych nedostatkov, **ale aj na závažné porušenia zákonov v oblasti účtovníctva a správy majetku, najmä porušením finančnej disciplíny pri veľkej časti rozpočtových prostriedkov.**

Nedostatky boli zistené aj v dodržiavaní základných princípov fungovania samosprávy, a to počnúc chybnou tvorbou rozpočtu, cez nesprávne pridelovanie dotácií a príspevkov, nevyberanie daní a poplatkov za komunálny odpad, až po závažné porušenia finančnej disciplíny, napríklad pri prevodoch obecných financií

na súkromný účet zamestnankyne vo výške takmer 25 tis. eur, pri použití normatívnych finančných prostriedkov základnej školy na potreby obce vo výške 20 tis. eur, pri zaplatení faktúr za nevykonané práce v základnej škole za 25 tis. eur, ako aj pri odmenách vybraným poslancom vo výške viac ako 15 tis. eur. To všetko sa javilo nielen ako nedostatočná znalosť legislatívy, ale aj ako manažérske zlyhania vedenia obce, ktoré nevytvorilo a nezabezpečilo dôsledné fungovanie vnútorného kontrolného systému.

Na základe doterajších skúseností z podobných kontrol NKÚ SR opätovne upozorňuje, že malé obce majú často problém zabezpečiť dodržiavanie legislatívy, ktoré sa týkajú ich správy a komplexných pravidiel v oblasti rozpočtovníctva a účtovníctva. Hoci mnohé obce zabezpečujú niektoré služby prostredníctvom spoločných úradovní, viaceré závažné nedostatky v ich správe pretrvávajú. Svoju úlohu si dostatočne neplnili ani hlavní kontrolóri, ktorí sú nástrojom vnútornej kontroly.

Závažné kontrolné zistenia NKÚ SR odstúpil orgánom činným v trestnom konaní z dôvodu podozrenia z naplnenia znakov viacerých skutkových podstat trestných činov, najmä porušovania povinností pri správe cudzieho majetku a sprenevery. Na základe podania NKÚ SR prebieha v súčasnosti trestné konanie.

5.6 REGIONÁLNA SAMOSPRÁVA ZABEZPEČUJE DÔLEŽITÉ FUNKCIE ŠTÁTU V OBLASTI ŠKOLSTVA A ZDRAVOTNÍCTVA

Rozdelenie kompetencií medzi štát a samosprávu, tak ako funguje v súčasnej podobe, schválil parlament v roku 2001. Presun rozhodujúcej časti kompetencií zo štátu na samosprávu trval postupne do roku 2004, čím bola vytvorená dvojstupňová správa krajiny – štátna správa a územná samospráva tvorená obcami a vyššími územnými celkami (VÚC).

Decentralizáciou získali samosprávy aj množstvo kompetencií, ktoré na ne preniesol štát. Nasledovala fiškálna decentralizácia, teda presun časti peňazí zo štátu na kraje, aby mohli financovať prenesené kompetencie. **Na samosprávne kraje prešli mnohé pôsobnosti, z ktorých zvlášť významné sú prenesené kompetencie v oblasti stredného školstva a zdravotníctva, ktoré sú pre rozvoj spoločnosti mimoriadne dôležité a v živote jednotlivca hrajú nezastupiteľné**

funkcie. Konkrétne to znamená, že VÚC v oblasti zdravotníctva nemajú takmer žiadne originálne kompetencie, čo znamená, že na svojej úrovni zabezpečujú celú politiku verejného zdravotníctva. V oblasti školstva je prenesenou kompetenciou stredné školstvo. Originálnou kompetenciou je zriaďovanie a rušenie základných umeleckých škôl, jazykových škôl, školských internátov a jedální, zdravotníckych zariadení, starostlivosť o budovy stredných škôl, samozrejme, aj ním zriadených nemocníc a polikliník.

NKÚ SR sa v priebehu ostatných rokov intenzívne venoval výkonu originálnych kompetencií samosprávy, ale aj výkonu politiky štátu na úrovni školstva a zdravotníctva. **Kontrola 027/2019 Vyššie územné celky – tvorcovia a realizátori vybraných verejných politík** bola zameraná na to, akým spôsobom si VÚC plnia prenesené kompetencie v oblasti školstva a zdravotníctva. Súčasťou kontroly bolo aj to, ako sa ministerstvá školstva a kultúry podieľajú na tvorbe regionálnych školských a zdravotníckych politík, ktoré by mali byť aplikáciou štátnych verejných politík na území samosprávneho kraja a ako kontrolujú výkon týchto kompetencií. Kontrolovaným obdobím boli roky 2014 – 2018.

Kontrola poukázala na množstvo problémov vyplývajúcich z platnej legislatívy, spôsobov stanovovania cieľov regionálnych verejných politík v daných oblastiach a z ich výkonu, ale **najmä na nedostatočnú spoluprácu medzi ministerstvami a VÚC pri aplikácii prenesených kompetencií štátu na samosprávu a pri kontrole ich plnenia.**

NKÚ SR upozorňuje, že napriek viacerým novelizáciám kompetenčného zákona je pre prenesený výkon štátnej správy na samosprávu táto právna norma zastaraná. V oblastiach školstva, zdravotníctva a humannej farmácie boli prijaté osobitné zákony, ktoré nanovo definovali úlohy a povinnosti odlišne, než sú uvedené v kompetenčnom zákone. To vytvára **právny chaos, pretože pre VÚC vyplývajú z rôznych zákonov odlišné práva a povinnosti v tej istej veci.**

Aby mohli VÚC prenesené kompetencie dôsledne plniť, je nutné nielen to, aby mali stanovené stratégie rozvoja pre oblasť stredného školstva či zdravotníctva v súlade so štátnou politikou v danej oblasti, ale aj to, aby tieto nadväzovali i na ostatné stratégie regionálneho rozvoja. V čase ukončenia kontroly neexistovala schválená vízia, ako by malo slovenské zdravotníctvo vyzeráť v strednodobom horizonte. MZ SR síce spracovalo Strategický rámec starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030, ktorý bol schválený aj vládou SR, ale cieľom tohto dokumentu bolo primárne umožniť čerpať

eurofondy. Rozpočet MZ SR neobsahoval za obdobie kontroly žiadny program týkajúci sa preneseného výkonu štátnej správy, čo znamená, že z tohto rezortu na regionálnu zdravotnícku politiku nešli žiadne zdroje. Kontrola tak potvrdila riziká, na ktoré NKÚ SR opakovane poukazuje vo svojich stanoviskách k štátnemu rozpočtu, a síce že prenesený výkon štátnej politiky verejného zdravotníctva na VÚC sa nefinancuje zo strany rezortného ministerstva žiadnymi prostriedkami.

Pri rozpracúvaní stratégie regionálneho školstva mohli VÚC vychádzať z Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania, ktorý vypracovalo ministerstvo. Tento národný program obsahoval víziu slovenského školstva do roku 2027, strategické ciele a opatrenia aj v oblasti stredného školstva. Ministerstvo malo vo svojom rozpočte podprogramy Rozvoj regionálneho školstva a Usmerňovanie a transformácia regionálneho školstva; dôležité je, aby sa prostriedky z nich čerpali v súlade s cieľmi regionálneho rozvoja stredného školstva.

Kontrola však ukázala, že ciele regionálnych stratégií pre oblasť školstva a zdravotníctva sú spravidla nesprávne formulované, absentujú merateľné ukazovatele rozvoja, chýba dôsledná kontrola ich plnenia, čo je "chorobou" tvorby stratégií takmer celej verejnej správy. Nesprávne zostavenie strategicko-plánovacích, programových dokumentov VÚC, resp. chýbajúce alebo nevhodné merateľné ukazovatele majú vplyv na posudzovanie účinnosti pri kontrole plnenia cieľov vybraných verejných politík. Napr. kvalita výchovno-vzdelávacieho systému sa počtom škôl, počtom žiakov alebo počtom vydaných metodických usmernení merať nedá. Podobne ani želanú kvalitu zdravotnej starostlivosti nemožno zmerať počtom hospitalizovaných pacientov, počtom vydaných povolení na prevádzkovanie ambulancie alebo počtom žiadostí na biomedicínsky výskum. Niektoré VÚC za celé kontrolované obdobie nezmenili plánované cieľové hodnoty merateľných ukazovateľov a neprijali ani iné opatrenia, napriek tomu, že svoje ciele dlhodobo neplnili alebo, naopak, dlhodobo prekračovali.

V tejto súvislosti považuje NKÚ SR za dôležité, aby ministerstvá plnili svoje metodické funkcie aj v tejto oblasti. Podľa výsledkov kontroly však chýbali usmernenia zo strany ministerstiev ako strategické dokumenty spracovať, čo má byť ich obsahom, ktoré ciele a ich ukazovatele sú pre rozvoj systémov dôležité a ktoré sú dôležité pre riadenie celoslovenského zdravotníctva a školstva. Aj v tomto prípade každý z VÚC pristupoval k danej úlohe vlastným spôsobom, každý použil iné ukazovatele, pričom najmä kvalitatívne ukazovatele

v dokumentoch takmer absentujú. Všetky VÚC chcú zlepšiť kvalitu školstva a zdravotníctva, ale akými ukazovateľmi chcú kvalitu a jej vývoj merať, to v žiadnom dokumente nie je uvedené.

Strategicko-plánovacie dokumenty VÚC často neodpovedajú na otázku, aké sú potrebné finančné, ľudské a materiálne zdroje nevyhnutné na realizáciu stanovených zámerov a cieľov, čím sa stávajú takmer bezcennými pre reálne riadenie. Vystáva preto legitímna otázka, ako môže ministerstvo školstva alebo zdravotníctva získať konzistentné informácie o tom, ako a či sa plní zdravotnícka alebo školská politika na danom území dostatočne, resp. aké sú problémy jej výkonu a ako ich VÚC chcú riešiť.

Významným poznatkom z tejto kontroly je chýbajúca vôľa a podpora pre strategické riadenie a realizáciu prijatých stratégií v praxi. Ak sa aj nájdu **opatrenia a riešenia odborne pripravené** na úrovni príslušného odboru VÚC (napr. racionalizácia škôl v danom kraji), či na úrovni ministerstva (napr. stratifikácia nemocníc), **chýba politická vôľa schváliť ich na regionálnej alebo celoštátnej úrovni a uviesť ich do života.**

Osobitným problémom VÚC ako tvorcov a realizátorov školskej a zdravotníckej politiky je ich zdrojové zabezpečenie. MZ SR neuhrádza náklady na prenesený výkon štátnej správy na úseku zdravotníctva, realizovaný samosprávnymi krajinami. Na realizáciu preneseného výkonu štátnej správy na úseku zdravotníctva používajú VÚC vlastné zdroje. Tie, ktoré nevlastnia nemocnice, poskytujú v priemere 2 % z rozpočtu VÚC na zdravotnícku politiku. Trenčiansky a Žilinský VÚC, ktoré spravujú nemocnice, naopak, pociťujú výrazný nedostatok zdrojov a ich vlastné zdroje na rozvoj týchto nemocníc nie sú dostatočné. Zdravotnícke zariadenia, spolu s ambulatnou sférou, sú závislé od príjmov z verejného zdravotného poistenia, ktoré sa každoročne dojednávajú so zdravotnými poisťovňami, čo sťažuje strednodobé plánovanie rozvoja. Samosprávne kraje tiež nemôžu reálne riešiť problémy nedostatku lekárov a iných zdravotníckych pracovníkov, či sieť zdravotníckych zariadení. Sieťotvornú funkciu majú zdravotné poisťovne.

Výdavky na školskú politiku mali za obdobie rokov 2014 – 2018 najväčší podiel (v priemere cca 42 %) na celkových výdavkoch rozpočtov VÚC. Školská politika VÚC bola dominantne (92 %) financovaná zo štátneho rozpočtu najmä prostredníctvom normatífov pre stredné školy. Napriek poklesu žiakov na stredných školách VÚC o 11 % medzi školskými rokmi 2014/2015 a 2018/2019, výška normatívnych prostriedkov z ministerstva

školstva pre samosprávne kraje v priebehu kontrolovaného obdobia vzrástla o takmer 9 % (33,3 mil. eur), najmä z dôvodu zvyšovania mzdového normatívu. Napriek tomu, že došlo k jeho zvýšeniu, hodnota normatívu financovania stredných škôl slúži na pokrytie základnej prevádzky a nie na ich rozvoj.

Zhodnotením výsledkov kontroly dospel NKÚ SR k formulácii viacerých opatrení, ktoré sú súčasťou záverečnej správy. **Vo všeobecnosti je pre zlepšenie tvorby a následne realizácie vybraných verejných politík nevyhnutná úzka komunikácia a spolupráca medzi jednotlivými odbormi v rámci VÚC, najmä odbormi regionálneho rozvoja, školstva a zdravotníctva, no tiež medzi VÚC a ministerstvami školstva a zdravotníctva.** Všetky tieto útvary je nevyhnutné posilniť odbornými pracovníkmi, najmä z oblasti zdravotníctva, ktorí by dokázali výkon prenesených kompetencií posudzovať a riadiť.

Priebeh kontroly ukázal, že VÚC čakajú na viacero usmernení – metodické pomoci zo strany štátu. Na druhej strane ministerstvá očakávajú od VÚC viac samostatnosti vo svojej činnosti. V školstve a zdravotníctve však VÚC viac-menej realizujú len prenesený výkon štátnej správy – teda nie svoje vlastné, originálne kompetencie. Preto je žiaduca väčšia angažovanosť zo strany štátu, aby tento proces sledoval a hodnotil. Ministerstvá školstva a zdravotníctva a VÚC by sa mali vzájomne vnímať ako partneri, ktorým ide o spoločnú vec. Pre slabú prepojenosť strategicko-plánovacích, programových dokumentov školskej a zdravotnej politiky VÚC, pre nedostatočnú spoluprácu štátu s VÚC a chýbajúcu kontrolu plnenia vybraných verejných politík, hrozí riziko nejednoznačného riadenia školskej a zdravotnej politiky a tým aj neúčinného použitia verejných prostriedkov.

Ústava SR jasne hovorí, že zabezpečenie dostupnej a kvalitnej starostlivosti v oblasti zdravotníctva a rovnakého prístupu k vzdelaniu patrí k základným právam občanov SR, bez ohľadu na to, v ktorom kraji žijú. **Prenosom výkonu časti štátnej správy na regionálnu územnú samosprávu sa štát nezbažil zodpovednosti za napĺňanie týchto práv. Školská a zdravotná politika realizovaná VÚC musí byť realizovaná tak, aby tieto práva boli adekvátne zabezpečené a štát musí mať informácie o tom, či sa tak deje alebo nie. Preto je dôležité, aby výkon prenesených kompetencií štátu na samosprávu bol zo strany štátu usmerňovaný, kontrolovaný a pravidelne hodnotený, a aby kompetentné štátne inštitúcie so samosprávou systematicky spolupracovali.**

Ako vplýva na kvalitu školstva a ohrozenie edukačného procesu status učiteľa v kontexte medzinárodného porovnania, globálnych megatrendov a uplatňovania princípov znalostnej spoločnosti, na to už poukázal úrad **analýzou zameranú na odmeňovanie pedagogických zamestnancov základných škôl**. Oblasť úzko súvisí aj so zisteniami v oblasti školstva na úrovni VÚC.

Miera zásluhovosti v odmeňovaní pedagogických zamestnancov základných škôl dlhodobo stagnuje, resp. mierne klesá. Takmer polovica škôl vyplácala v roku 2018 v priemere nižší súčet odmien a osobného príplatku než v predchádzajúcom roku, pričom 4,9 % škôl nevyplácalo svojim pedagogickým zamestnancom žiadne odmeny a 13 % škôl žiadne osobné príplatky. Výsledky odborných štúdií pritom poukazujú na existenciu pozitívneho efektu odmeňovania učiteľov, založeného na ich výkonoch, pri posudzovaní výsledkov, aké dosahujú žiaci. Adresnejšie odmeňovanie pozitívne vplýva na výsledky žiakov aj prostredníctvom nižšej fluktuácie učiteľov, náboru a udržania kvalitnejších jednotlivcov v systéme.

Analytici NKÚ SR sa pozreli aj na regionálne rozdiely v odmeňovaní pedagogických zamestnancov. **Najvýraznejšie zaostáva za priemernými mzdami v regióne mzda pedagogických zamestnancov v Bratislavskom kraji (61 % mzdy osôb s vysokoškolským vzdelaním 2. stupňa v roku 2018).** Dôsledkom je nízka atraktivita učiteľského povolania a problém s nedostatkom učiteľov. Navyše, do roku 2024 bude v celom kraji potrebné obsadiť 1 240 dodatočných pracovných miest pedagogických a odborných pracovníkov a učiteľov základných škôl.

5.7 KOŠICKÁ KRAJSKÁ SAMOSPRÁVA SA PRI REALIZÁCII VÝZNAMNÉHO PROJEKTU NEVYHLA NEDOSTATKOM

Energetickým úsporám sa kladie na Slovensku, ako členskej krajine EÚ, značná pozornosť. V priebehu tohto roka majú krajiny EÚ, v porovnaní s rokom 1990, znížiť emisie skleníkových plynov o pätinu, o pätinu zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie na celkovej spotrebe a tiež o pätinu zvýšiť energetickú účinnosť. Jedným z opatrení, ktoré štátom majú pomôcť, je Garantovaná energetická služba (GES) – poskytovanie energetických služieb so zárukou. Predstavuje model spolupráce medzi zákazníkom a dodávateľom v poskytovaní energetických služieb so zaručeným výsledkom. Metóda GES je vhodná na realizáciu úsporných opatrení

v energetickom hospodárstve a zabezpečenie finančných prostriedkov. Zo strany zákazníka nie sú potrebné žiadne investície. Tie sa splácajú postupne z dosiahnutých úspor prevádzkových nákladov na energiu počas trvania zmluvy. Dosiahnutie úspor garantuje dodávateľ služby. Model sa hodí najmä pre projekty rekonštrukcií a modernizácií existujúcich budov a technológií vo verejnom a súkromnom sektore. Aby bolo možné dobre nastaviť parametre rekonštrukcie a naplánovať budúce ekonomické efekty projektu, je nutné poznať históriu využitia energetických zariadení a východiskovú úroveň spotreby energie. Typický GES projekt má návratnosť šesť až desať rokov. Od roku 2019 zmluva pre verejný sektor však musí trvať minimálne osem rokov.

GES projekt v Košickom samosprávnom kraji (KSK) je aktuálne najväčším vo verejnej správe na Slovensku. Jeho cieľom bolo zefektívniť energetické hospodárstvo v jednotlivých subjektoch zapojených do projektu. Ide o 66 škôl a školských zariadení, a práve objem jeho zdrojov a početnosť subjektov boli hlavnými dôvodmi výberu tohto projektu na kontrolu. Zmluvu uzatvoril na obdobie 18 rokov KSK v roku 2013 a zmluvnou stranou je spoločnosť Veolia. Kontrolovaný GES projekt a s ním súvisiace zmluvné vzťahy boli kontrolované podľa pravidiel, ktoré boli platné v roku 2008 a nie podľa novej právnej úpravy obdobných projektov.

Kontrolované obdobie pokrývalo roky 2013 až 2018 aj obdobia, ktoré súviseli s podpisom zmluvy a ročným vyúčtovaním odmeny za energetické služby. Hodnota kontraktu dosiahla výšku 96 mil. eur. Kontrola (011/2019) pod názvom **Tepelné hospodárstvo škôl a školských zariadení v pôsobnosti Košického samosprávneho kraja** priniesla 164 kontrolných zistení, z toho 27 sa týkalo nedostatkov v činnosti Košického samosprávneho kraja vo vzťahu k danému projektu. Zvyšné kontrola identifikovala na siedmich školách a jednom školskom zariadení, ktoré NKÚ SR kontroloval.

Kontrolné zistenia sa týkajú všetkých kontrolovaných oblastí. Týkali sa energetickej politiky krajskej samosprávy, nevýhodného nastavenia parametrov zmlúv o energetických službách, nedôsledného plnenia zmluvných podmienok a povinností. Došlo tiež k nedodržaniu alebo porušeniu viacerých zákonov, a to:

- **nedodržanie zákona o energetickej efektívnosti** z viacerých dôvodov – zosúladenie individuálnych zmlúv s novou legislatívou po zákonom stanovenom termíne, a zmluvy neobsahovali všetky povinné náležitosti zmlúv o energetickej efektívnosti pre verejný sektor. Chýbala metodika

výpočtu úspor, finančného a technického vyjadrenia úspor energie, finančného vyjadrenia referenčnej spotreby;

- **porušenie zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy**, pretože sa neefektívne vynakladali verejné prostriedky na úhradu zvýšenej odmeny za energetické služby koeficientom, ktorý sa zmluvne nedohodol; zákon sa porušil aj z dôvodu neuzavretia dodatkov k zmluvám na zníženie ročnej odmeny za energetické služby z titulu vlastných úsporných opatrení financovaných z rozpočtov zákazníkov;
- **porušenie zákona o majetku vyšších územných celkov**, ktoré vzniklo odovzdaním energetického majetku do správy inému subjektu, než je príspevková alebo rozpočtová organizácia;
- **porušenie zákona o finančnej kontrole a audite** z dôvodu nevykonania predbežnej finančnej kontroly pred vstupom do záväzku, teda pred uzavretím zmlúv a ich dodatkov, ako aj formálne overovanie finančných operácií spojených s úhradou za energetické služby;
- **porušenie zákona o účtovníctve** z dôvodu neúčtovania finančných operácií spojených s vysporiadaním finančných prostriedkov získaných z 50 percentných nad-úspor energie v r. 2016 a 2018.

Za **systémové nedostatky** preverovaného projektu NKÚ SR považuje chýbajúcu metodiku výpočtu úspor, absenciu dokladov k oceneniu investícií realizovaných poskytovateľom služieb a problematickú kontrolovateľnosť výstupov a plnení z uzatvorených zmlúv na úrovni prijímateľov energetických služieb. Bolo to najmä s ohľadom na legislatívu upravujúcu finančnú kontrolu a audit pre verejný sektor.

Finančné úspory by mali pokrývať splátky investícií. Projekt v KSK je však opačný. Uplatňovaním princípu solidarity došlo k tomu, že **náklady na splátky sa nestanovili podľa toho, koľko Veolia do konkrétnej školy zainvestovala, ale na základe paušálu, ktorý administratívne stanovil zriaďovateľ škôl.**

NKÚ SR upozornil, že **solidárne stanovenie** jednotlivých fixných nákladov v odmenách za energetické služby pre zákazníkov je **v rozpore so zákonom o rozpočtových pravidlách verejnej správy a s jeho princípmi. Následok** – neprípustné krížové dotovanie medzi školami. Uplatňovanie princípu solidarity v tomto prípade spôsobilo stratu motivácie škôl šetriť na energiách.

Zmluvný partner úsporné opatrenia sústredil v rámci tepelného hospodárstva na výmenu zastaranej

technológie za efektívnejšiu. Menili sa termostatické ventily, kotle, čerpadlá, časti potrubí, a tiež sa vyregulovala tepelná sústava. Kontrolná skupina toto považuje za **typický príklad „vyberania hrozienu z koláča“**, pri ktorom sa opatrenia energetickej efektívnosti sústredia na **investičné aktivity s rýchlou návratnosťou**. Nejde teda o komplexnú obnovu budov vrátane fasád alebo striech, ktoré sú investične náročnejšie a doba návratnosti dlhšia. Táto skutočnosť sa od začiatku projektu prejavovala aj ako nespokojnosť s tepelnou pohodou v školách a školských zariadeniach.

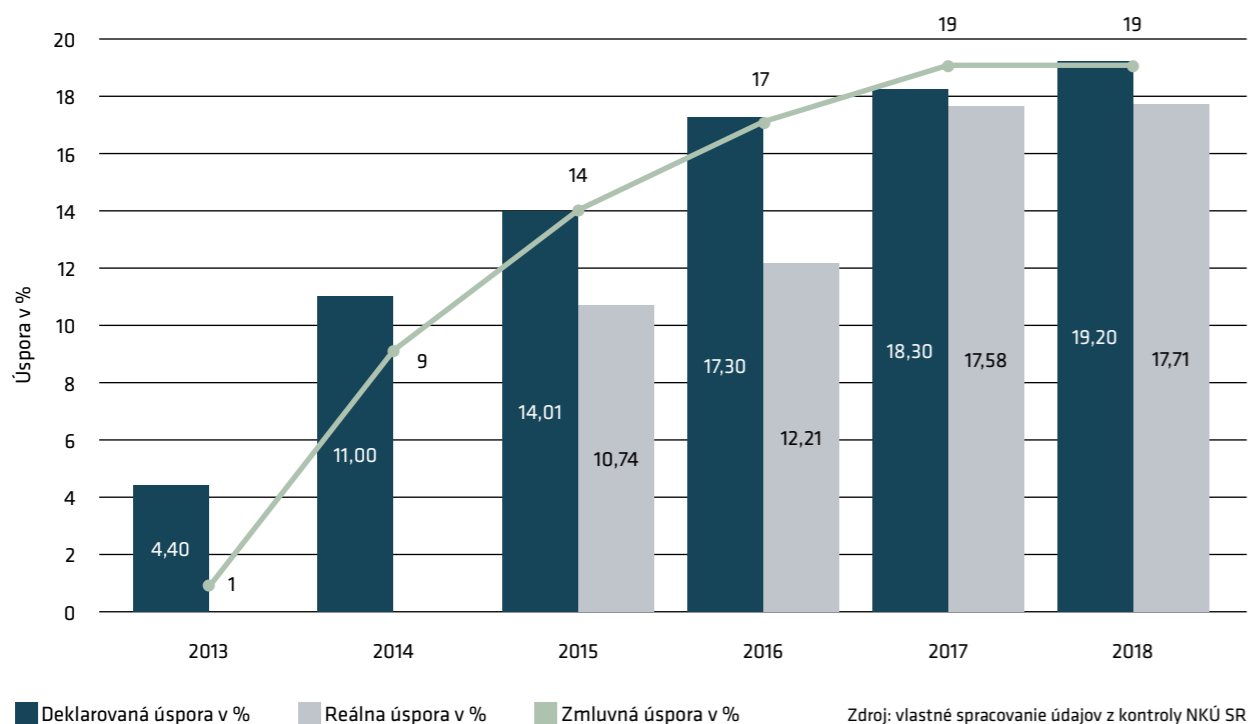
Kontrola preukázala, že dosahovanie garantovaných úspor energie v percentuálnom vyjadrení bolo realizované len **vďaka uplatneniu koeficientu využitia priestorov. Bez jeho uznania by školy nedosiahli úsporu od roku 2015, kedy sa koeficient využitia priestorov začal používať.** Použitie koeficientu znamenalo dosiahnutie úspory, ktorú Veolia školám garantovala. Postup tak vytváral dojem, že zmluva medzi krajom, školami a Veoliou sa naplňa. Koeficient si však v zmluve kraj ani školy s poskytovateľom služieb nedohodli. Týmto koeficientom sa podarilo **zmeniť výsledok úspor z nesplneného na splnený.** (Graf č. 20)

Úspory energie neboli zisťované v zmluve dohodnutým spôsobom, teda porovnaním skutočnej spotreby energie so zmluvnou spotrebou východiskového roka, prepočítanou na klimatické podmienky príslušného úsporného roka, metódou dennostupňov. Energetické úsporné opatrenia vykonané Veoliou teda neboli dostatočne efektívne, aby zabezpečili dosahovanie garantovaných úspor.

Kontrolovaný GES projekt a s ním súvisiace zmluvné vzťahy boli nastavené podľa pravidiel, ktoré boli platné v roku 2008. Na zmluvy o energetickej efektívnosti, uzavreté do konca januára 2019, sa nová právna úprava nevzťahuje.

Doterajšiu realizáciu GES projektu NKÚ SR nepovažuje za príklad dobrej praxe, a to napriek tomu že došlo ku kompletnému outsourcingu služieb zabezpečujúcich tepelné hospodárstvo košického regionálneho školstva a projekt odbremenil vedenie škôl a predškolských zariadení od činností spojených s tepelným hospodárením. Zmluvné parametre a vzťahy v rámci projektu sa **nastavili netransparentne, nejasne, nevyvážené, bez zadefinovania jasných pravidiel.**

Veľkým mínusom je aj zanedbaná kontrolná činnosť na strane KSK ako zriaďovateľa škôl a vlastníka majetku, ktorý bol predmetom energetickej zhodnotenia. KSK ponechal školy **bez adekvátnej odbornej a právnej**



Graf č. 20: Porovnanie hodnotenia úspor

pomoci napospas poskytovateľovi služieb v zložitom systéme zmluvných vzťahov a navzájom odkazujúcich ustanovení a súvislosti medzi rámcovou a individuálnou zmluvou, neprehľadných vyhodnotení a spleti koeficientov. **Ak by sa obstarávateľ vyvaroval vyššie uvedených nedostatkov, projekty GES by mohli prinášať výraznejšie benefity.**

NKÚ SR predložil kontrolovaným subjektom 62 odporúčaní, ktoré môžu napomôcť pri prijímaní opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, k úprave zmluvných podmienok z hľadiska ich jednoznačnosti, vyváženosti, ako aj dôkladného zosúladenia s legislatívnymi a kvalitatívnymi požiadavkami, ktoré sú kladené na GES projekty. Odporúčania smerovali aj do oblasti nastavenia a zabezpečenia účinných kontrolných mechanizmov a úpravy interných predpisov.

Pre subjekty územnej samosprávy, ktoré by zvažovali riešiť energetickú efektívnosť pomocou obdobného projektu GES, pripravil NKÚ SR niekoľko rád. Okrem poznatkov z kontroly vychádzal z viacerých údajov – od odporúčaní Asociácie poskytovateľov energetických služieb, informácií ktoré sú na webe MH SR až po oficiálne vládne dokumenty. Ich obsah je nasledovný.

- **V podkladoch pre výber dodávateľa, resp. partnera nešpecifikovať technické riešenia.**
- **Obstarávať garantovanú energetickú úsporu, nie technické riešenie (odporúča sa súťažiť o komplexný návrh riešení, v rámci ktorého je najdôležitejší objem dosiahnutého zníženia prevádzkových nákladov, najmä spotreby energie).**
- **Odmenu naviazať na dosahovanie garantovanej úspory.**
- **Presne stanoviť referenčnú spotrebu energie na základe kvalitných analýz.**
- **Pred uzavretím zmluvy zvážiť viacero alternatív metódy výpočtu úspor energie a ich verifikáciu.**
- **Nastaviť kontrolné mechanizmy overovania skutočnej spotreby energie, podmienky uplatňovania korekcií.**
- **Zadefinovať sankcie za neplnenie zmluvných povinností zo strany poskytovateľa a podmienky, za ktorých sa majú uplatniť.**
- **Prijať organizačné opatrenia pre zapojenie interných zamestnancov do plnenia úloh z GES zmlúv.**
- **Aktualizovať užívateľské požiadavky – parametre tepelného komfortu počas celej doby projektu.**
- **Dbáť na súlad dohodnutých zmluvných podmienok s legislatívou (napr. pri prevode**

vlastníctva, financovaní, cenových zmenách, záručnej dobe technologických a stavebných častí, možnosti zániku zmluvy).

- **Postupovať podľa odporúčaných postupov pri príprave a realizácii garantovaných energetických služieb vo verejnej správe (zverejnených na webových stránkach MH SR).**
- **Dodržiavať vzorovú zmluvu o GES na účely splnenia podmienok Eurostatu, aby sa záväzky z takejto zmluvy nezapočítavali do verejného dlhu.**
- **Pri plánovaní využitia GES na financovanie energetického zhodnotenia majetku využiť technickú asistenciu poskytovanú SIEA.**

Aj na príklade týchto rád a odporúčaní NKÚ SR dokumentuje snahu naplňovať svoje poslanie novým obsahom. Cieľom je poskytovať na základe výsledkov kontroly špecifický typ poradenstva, ktorým bude prispievať k efektívnejšiemu a hospodárnejšiemu využitiu verejných zdrojov.

Pri súhrnnom hodnotení výsledkov kontroly samosprávnych subjektov NKÚ SR upozorňuje, že mnohé nedostatky, ktoré sa v činnosti samosprávy vyskytujú, majú príčiny mimo jej dosahu. Nedostatky sú vyvolané najmä:

- **častými legislatívnymi zmenami a nejednoznačnosťou výkladu mnohých ustanovení zákona,**
- **nejasnými postupmi a usmerneniami pri implementácii legislatívnych zmien alebo verejných politík,**
- **vzájomne si odporujúcimi usmerneniami jednotlivých kapitol štátneho rozpočtu,**
- **presunom výkonu štátnej správy na územnú samosprávu bez adekvátnej analýzy a zhodnotenia dosahu týchto rozhodnutí na území samosprávy a jej obyvateľov,**
- **mierou schopností a možností územnej samosprávy akceptovať požadované zmeny, najmä v menších obciach.**

5.8 KONTROLA PROJEKTOV EURÓPSKÝCH ŠTRUKTURÁLNYCH A INVESTIČNÝCH FONDŮ

Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF) sú pre SR kľúčovým zdrojom financovania verejných investícií. Účelom existencie týchto fondov je najmä

znižovanie regionálnych rozdielov medzi jednotlivými regiónmi členských krajín EÚ. V rámci ročného rozpočtu EÚ musia byť vždy príjmy a výdavky vyrovnané, a teda sa nepripúšťa deficitné hospodárenie.

SR je od svojho vstupu do EÚ, v roku 2004, tzv. čistým prijímateľom, čo znamená, že každoročne z EÚ prijíme viac finančných prostriedkov, než sú naše odvody do nej. Je však potrebné dodať, že celková čistá pozícia našej krajiny by mohla byť vyššia, avšak pravidelne sa stretávame s nutným zohľadňovaním nezrovnalostí, ktoré súvisia s riadením, neefektívnou implementáciou, kontrolou EŠIF, čo sú všetko príčiny vyšších nákladov. NKÚ SR na tieto problémy pravidelne upozorňuje.

Rok 2019 bol významný nielen z hľadiska čerpania prostriedkov zo súčasného programového obdobia, ale aj zúčtovávaním predošlého obdobia 2007 – 2013 zo strany EK, počas ktorého prebiehala komunikácia s príslušnými generálnymi riaditeľstvami ohľadom záverečných platieb pri jednotlivých operačných programoch. V rámci všetkých 14 OP programového obdobia 2007 – 2013 vyčerpala SR prostriedky v celkovom objeme 11,241 mld. eur, čo predstavuje čerpanie na úrovni 96,77 %.

Zatiaľ boli v spolupráci s Európskou komisiou uzatvorené dva programy – OP INTERACT II (14. 12. 2017) a OP Rybné hospodárstvo (11. 7. 2019). V rámci OP Bratislavský kraj a OP Doprava bola prijatá záverečná platba, neboli však doručené „closure letter“. (Graf č. 21)

V rámci súčasného (tretieho) programového obdobia bolo celkovo vyhlásených 611 výziev/vyzvaní (vrátane Programu rozvoja vidieka) v sume 16,94 mld. eur, čo predstavuje 110,68 % z alokácie 15,34 mld. eur. Podiel kontrahovania EŠIF k 31. 12. 2019 predstavoval 68,46 % na alokácii.

Čerpanie finančných prostriedkov v rámci všetkých programov EŠIF bolo k 31. 12. 2019 vo výške 4,71 mld. eur, čo predstavuje 30,71 % z alokácie na programové obdobie 2014 – 2020 (zdroje EÚ). Najvyššiu mieru čerpania vykazuje Program rozvoja vidieka, OP Technická pomoc a INTERACT III. **V období od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2019 bolo vyčerpaných 1,36 mld. eur, čo predstavuje nárast o 9,04 p. b. v porovnaní so stavom ku koncu roka 2018, pričom najvyšší nárast v čerpaní dosiahol OP Technická pomoc, INTERACT III, OP Ľudské zdroje.**

Najvyšší kontrolný úrad SR **systematicky kontroluje procesy spojené s čerpaním finančných prostriedkov Európskej únie.** V predchádzajúcich kontrolách sa zamerával na kľúčový proces výberu projektov financovaných z Európskych štrukturálnych a investičných

fondov, a tým je proces výziev a vyzvaní a samotné schvaľovanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok.

V roku 2019 sa úrad venoval ďalšiemu významnému procesu, ktorý má vplyv na účinnosť vynaložených prostriedkov. Tým procesom je samotná realizácia projektov. Kontrola 019/2019 Overenie procesu monitorovania a kontroly projektov v podmienkach OP EŠIF preverila, ako riadiace a sprostredkovateľské orgány monitorujú a kontrolujú projekty v súvislosti s napĺňaním ich cieľov a merateľných ukazovateľov. NKÚ SR vykonal kontrolu v šestnástich subjektoch – na Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (riadiaci orgán pre Integrovaný regionálny operačný program) a Ministerstve hospodárstva SR (sprostredkovateľský orgán pre Operačný program Výskum a inovácie).

Kontrola poukázala na viaceré nedostatky vo vykonávaní procesov monitoringu a kontroly v rezorte pôdohospodárstva. Na druhej strane, v rezorte hospodárstva kontrola identifikovala v zavedenom systéme monitorovania a kontroly projektov **dobrú prax, ktorú NKÚ SR odporúča využiť aj v iných rezortoch**. Spočíva v tom, že ministerstvo hospodárstva pripravilo pre **operačný program Výskum a inovácie metodiku overovania podmienok poskytnutia príspevku vo fázach realizácie a udržateľnosti projektu. V podobe právneho dokumentu metodika zvyšuje prehľadnosť a jednotnosť procesov tak u prijímateľa finančného príspevku, ako aj u sprostredkovateľského orgánu. Súčasne je významným prevenčným krokom pre zníženie chýb v jednotlivých fázach projektu.**

Kontrolóri NKÚ SR dlhodobo upozorňujú na problémy pri **stanovení hodnôt merateľných ukazovateľov, osobitne v súvislosti s čerpaním domácich aj európskych zdrojov**. Príkladom môže byť kontrola v roku 2017, kedy NKÚ SR kontroloval financovanie škôl a školských zariadení v rámci Regionálneho operačného programu za programové obdobie 2007 – 2013. Pri tejto kontrole upozornili kontrolóri na nejednoznačnú metodiku výpočtu merateľných ukazovateľov v projektoch na zníženie energetickej náročnosti budov, či na uvádzanie nesprávnych údajov o merateľných ukazovateľoch v monitorovacích správach projektov. Tiež upozornili na vážne dôsledky takejto zlej praxe pre čerpanie európskych zdrojov.

Napriek zverejneniu zistení a upozorňovaní na potrebu zamerať pozornosť na merateľné ukazovatele, kontrola vykonaná v roku 2019 opätovne potvrdzuje prítomnosť tohto problému. Kontrolné zistenia upozorňujú tak na nesprávne stanovenie hodnôt

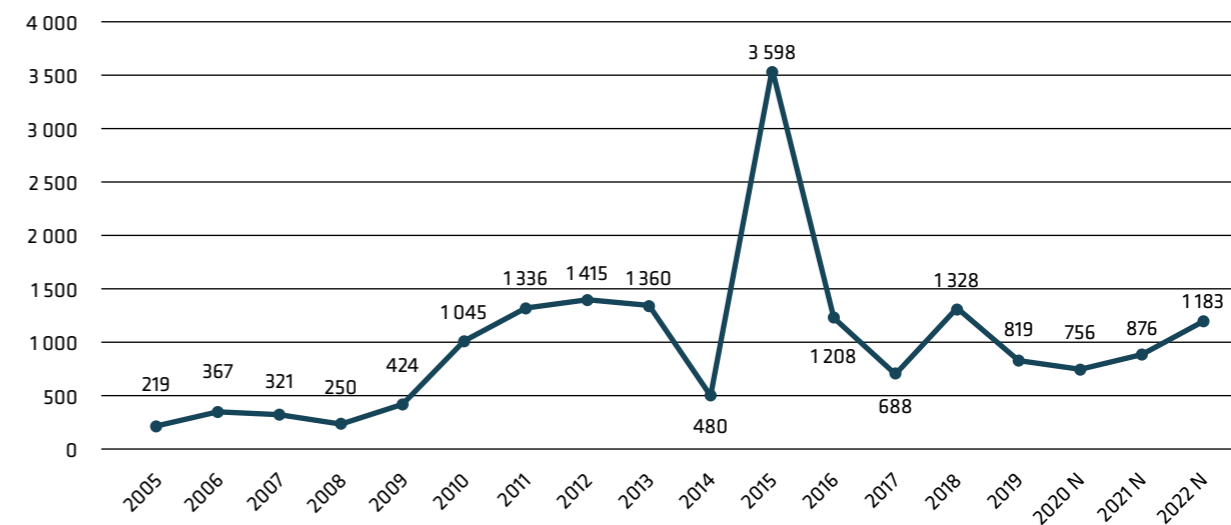
merateľných ukazovateľov, ako aj na zlyhania riadiaceho či sprostredkovateľského orgánu pri odhaľovaní chýb v merateľných ukazovateľoch. **Za zlyhanie riadiaceho a sprostredkovateľského orgánu pre IROP možno považovať skutočnosť, že neodhalil neprávne hodnoty merateľných ukazovateľov nielen v procese schvaľovania projektov, ale ani počas ich realizácie.**

Aj v tejto súvislosti NKÚ SR opätovne apeloval na orgány zodpovedné za procesy spojené s čerpaním európskych zdrojov, aby využívali zistenia úradu k prijatiu takých opatrení, ktoré v praxi umožnia efektívnejšie a účinnejšie čerpanie týchto prostriedkov.

Vymáhanie nezrovnalostí, je ďalší vážny problém spojený s neoprávneným čerpaním európskych zdrojov s finančným dopadom na ŠR SR. NKÚ SR riešil túto problematiku **formou predbežnej štúdie vymáhania nezrovnalostí**. Jej účelom bolo analyzovať systém riadenia a vymáhania nezrovnalostí s finančným dopadom za účelom zabezpečenia maximálnej úspešnosti pri ich vymáhaní. Určiť negatívne dopady na štátny rozpočet SR, vyhodnotiť účinnosť systému krytia a vymáhania nezrovnalostí s finančným dopadom a posúdiť nastavenie zodpovedností a konzekvencie z toho vyplývajúce.

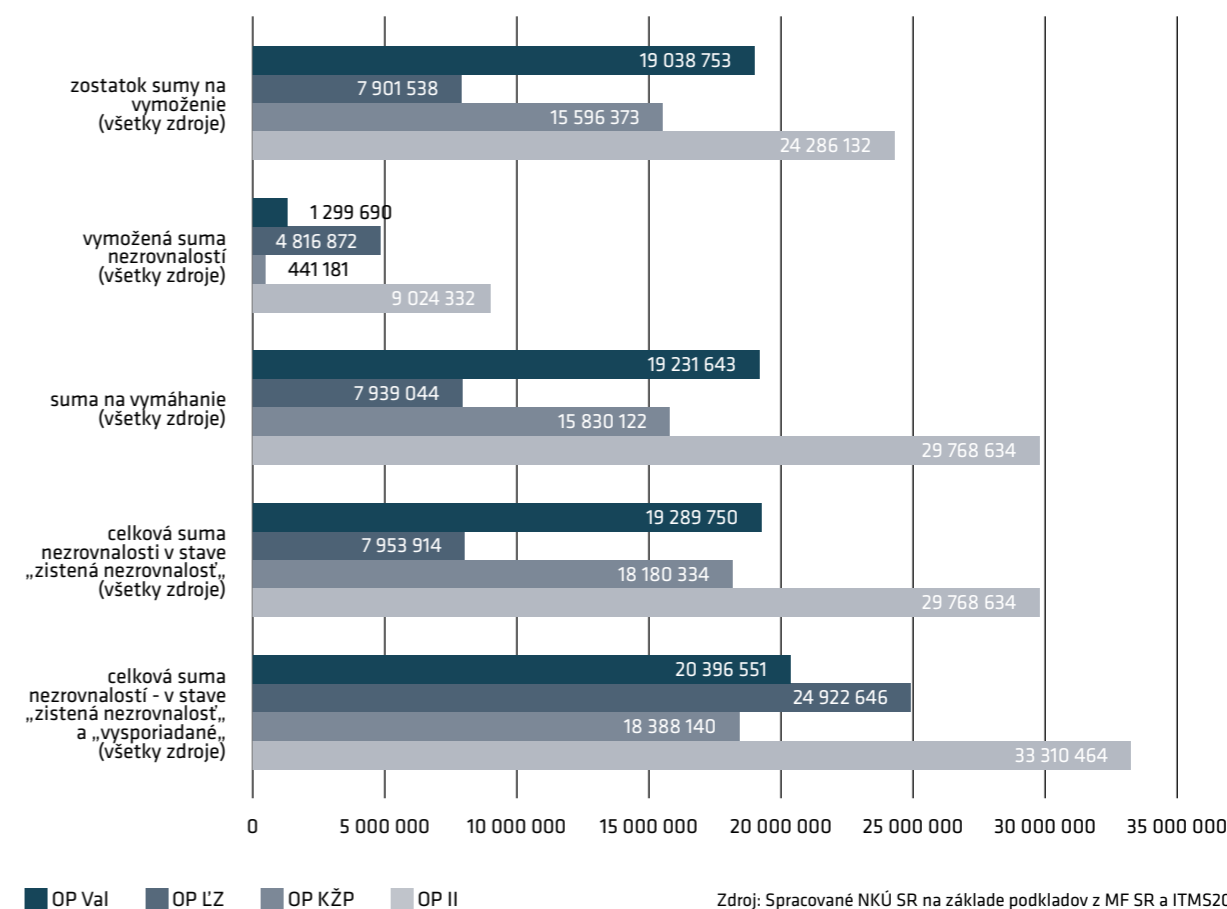
Preverení údajov k nezrovnalostiam za programové obdobie 2014-2020 bolo zistené, že vybrané riadiace orgány k 31.10.2019 majú veľké objemy nevysporiadaných nezrovnalostí. **OP KŽP pri výške nezrovnalostí viac ako 18 mil. EUR má výšku pohľadávky 15 mil. EUR, OP Val pri výške nezrovnalostí 20 mil. EUR má výšku pohľadávky 19 mil. EUR. OP II s výškou 33 mil. EUR a príslušnej pohľadávky 24 mil. EUR. Najlepšie je na tom OP LZ s výškou nezrovnalostí 24,9 mil. EUR a príslušnej pohľadávky 7,9 mil. EUR.** Jedná sa prevažne o nezrovnalosti, kde je dlžníkom riadiaci alebo sprostredkovateľský orgánom. Tieto nezrovnalosti budú mať priamy dopad na rozpočet kapitol, nakoľko sa jedná o potvrdené nezrovnalosti, ktoré boli alebo budú odpočítané voči EK v ročných účtoch alebo žiadostiach o platbu na EK. (Graf č. 22)

Podľa údajov Európskeho úradu pre boj proti podvodom **za obdobie rokov 2014 až 2018 bolo na Slovensku zistených 1 644 podvodných a nepodvodných nezrovnalostí pri čerpaní peňazí z fondov EÚ a poľnohospodárskych dotácií**. V skúmanom období sa podozrenia týkali až 19,29 % všetkých platieb z rozpočtov kohéznej a spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ. To je najviac v Únii. Pre porovnanie, druhú najvyššiu mieru nezrovnalostí má Španielsko – 3,3%.



Graf č. 21: Čistá finančná pozícia SR od roku 2005

Zdroj: MF SR



Graf č. 22: Prehľad nezrovnalostí vybraných OP za Programové obdobie 2014 – 2020 k 31.10. 2019

Zdroj: Spracované NKÚ SR na základe podkladov z MF SR a ITMS2014+

Štúdiou bolo identifikované, že štyri vybrané riadiace orgány (MŠVVaŠ SR, MPSVaR SR, MŽP SR, MDaV SR) majú k 31.10.2019 v programovom období 2014-2020 vysoké objemy nevysporiadaných nezrovnalostí (takmer 67 mil. EUR), pričom na základe skúseností s predchádzajúcich programových období je možné predpokladať, že do konca programového obdobia sa táto suma ešte zvýši. **Riadiace orgány vo svojich rozpočtoch nevytvárajú ciele rezervy pre úhradu nezrovnalostí. Agenda nezrovnalostí je decentralizovaná a nevenuje sa jej špecializované oddelenie alebo odbor a do procesu**

evidencie vstupuje príliš veľa ľudských zdrojov, čo môže generovať chyby pri evidencii, riešení a vymáhaní nezrovnalostí. Riadiace orgány nedostatočne využívajú v rámci prevencie možnosť poskytnúť finančné prostriedky formou zjednodušeného vykazovania výdavkov. V rámci štúdie nebolo možné určiť mieru využívania nástrojov pre vymoženie nezrovnalostí stanovených v národnej legislatíve (vzájomné započítanie pohľadávok, dohoda o splátkach/dohoda o doklade plnenia, záložné právo). Vzhľadom na závažnosť tejto problematiky, bude sa jej NKÚ SR venovať aj v ďalšom období.

ZÁVER

V zmysle zákona o NKÚ SR je Národná rada Slovenskej republiky tým hlavným priestorom, kam majú smerovať zistenia z kontrolnej činnosti úradu. Predložená správa je jednou z možností, ako sa jednotlivé výbory i plénum parlamentu môžu oboznámiť s tým, aký je pohľad NKÚ SR na mnohé stránky využívania domácich i európskych verejných zdrojov. Na mnohé nedostatky a problémy poukazuje úrad už dlhšiu dobu, iné vyplynuli z medzinárodných porovnaní a kontrol plnenia medzinárodných záväzkov. Poznať problémy je podstatnou informáciou pre zdokonaľovanie riadenia štátu. Oveľa dôležitejšie je však to, aby boli prijaté také zmeny, ktoré problémy budú riešiť a proces využívania verejných prostriedkov urobia hospodárnejší, efektívnejší, účelnejší a transparentnejší. V tomto má NR SR nezastupiteľnú úlohu. Preto predkladateľ správy verí, že k zmysluplným zmenám, ktoré si vyžadujú novú legislatívu alebo korekciu existujúcej, dôsledné dodržiavanie prijatých rozpočtových pravidiel alebo posudzovanie rôznych strategických materiálov, prispievajú aj informácie z predloženej Správy o kontrolnej činnosti NKÚ SR za rok 2019.



Prehľad kontrolných akcií zaradených do Správy o výsledkoch kontrolnej činnosti za rok 2019

KA-014/2018

Podpora vo vybraných oblastiach klimaticko-energetickej politiky s dôrazom na zachovanie dlhodobej udržateľnosti verejných príjmov

KA-021/2018

Vedecké parky a výskumné centrá

KA-001/2019

Účtovné závierky hlavného mesta SR Bratislava

KA-002/2019

Hospodárenie s verejnými prostriedkami a nakladanie s majetkom štátu v Ústredí práce, sociálnych vecí a rodiny

KA-005/2019

Záchrana a obnova národných kultúrnych pamiatok

KA-006/2019

Investície do Národného projektu „Elektronizácia vzdelávacieho systému regionálneho školstva“

KA-008/2019

Systém podpory subjektov verejnej správy v oblasti všeobecne prospešných a verejnoprospešných služieb a účelov v regióne

KA-009/2019

Hospodárenie s verejnými prostriedkami a nakladanie s majetkom štátu v Kancelárii prezidenta SR

KA-010/2019

Plnenie opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov z predchádzajúcich kontrol vykonaných NKÚ SR

KA-011/2019

Tepelné hospodárstvo škôl a školských zariadení v pôsobnosti Košického samosprávneho kraja

KA-014/2019

Využívanie služobných bytov vo vlastníctve SR

KA-015/2019

Systém ochrany a bezpečnosti údajov vo verejnom sektore

KA-016/2019

Hospodárenie vodárenských spoločností

KA-017/2019

Systém spätného získavania nezrovnalostí, finančných opráv v podmienkach Európskych štrukturálnych a investičných fondov – predbežná štúdia

KA-018/2019

Elektronické služby štátu a ich využívanie – kataster nehnuteľností

KA-019/2019

Overenie procesu monitorovania a kontroly projektov v podmienkach OP EŠIF

KA-021/2019

Kontrola Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p. a zakladateľskej pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky

KA-022/2019

Plnenie koncepcií rozvoja vybraných štátnych podnikov v zakladateľskej pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

KA-024/2019

Elektronický výber mýta

KA-025/2019

Zabezpečovanie služieb v externom prostredí v ŽSR

KA-026/2019

Uplatňovanie práv a povinností MH Manažment, a. s.

KA-027/2019

Vyššie územné celky - tvorcovia a realizátori vybraných verejných politík

KA-028/2019

Rozvoj pamätových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry

KA-029/2019

Kontrola hospodárenia s verejnými prostriedkami a nakladania s majetkom v obci Lúka a v obchodnej spoločnosti Šáchor

KA-030/2019

Hospodárenie s verejnými prostriedkami a nakladanie s majetkom vo vybraných subjektoch územnej samosprávy (obec Frička, obec Hrabské)

KA-031/2019

Stanovisko k návrhu štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2018

KA-034/2019

Cezhraničný pohyb odpadov v zmysle ustanovení Bazilejského dohovoru

KA-036/2019

Dodržiavanie povinnosti vyplývajúcej štátnemu podniku Vojenské lesy a majetky zo zákona o verejnom obstarávaní

KA-037/2019

Stanovisko k návrhu rozpočtu verejnej správy a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky na rok 2020

Analytické správy:

Odmeňovanie pedagogických zamestnancov na základných školách – SÚ UČITELIA MOTIVOVANÍ K PODÁVANIU KVALITNÝCH VÝKONOV?

Samospráva Bratislavy – AKO ĎALEJ S REFORMOU SAMOSPRÁVY V BRATISLAVE?

Zelené mestá – Udržateľnosť mestského životného prostredia v Slovenskej republike

